

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ЛИМАРЕНКО ВАЛЕРІЙ ІГОРОВИЧ

УДК 784.071.2.026:785]:005.336.2(043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ
ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ВОКАЛЬНОГО АНСАМБЛЮ НА
ЗАСАДАХ ЕД'ЮТЕЙНМЕНТУ

011 Освітні, педагогічні науки

01 Освіта/Педагогіка

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ В. І. Лимаренко

Науковий керівник: **Олексюк Ольга Миколаївна,**
доктор педагогічних наук, професор

Київ – 2023

АНОТАЦІЯ

Лимаренко В.І. Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ. 2023.

Дисертація присвячена проблемі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Встановлено, що розв'язання означеної проблеми потребує вивчення відповідної педагогічної, психологічної, музично-педагогічної, філософської та мистецтвознавчої літератури. Виявлено, що педагогічні погляди на розуміння сутності формування методичної компетентності, методики роботи з вокальним ансамблем та використання засад ед'ютейнменту мають спільні й відмінні положення.

Розмежовано сутність понять «компетентність», «професійна компетентність» та «методична компетентність». Досліджено складові методичної компетентності, якими має володіти майбутній керівник вокального ансамблю, а саме: володіння методикою постановки голосу, методами розвитку вокальної техніки, культури співу, творчого потенціалу співака; знання принципів класифікації співацьких голосів та вміння правильно визначити тип голосу співака; готовність проєктувати вокально-педагогічний репертуар для різних типів співацьких голосів (дитячих, дорослих); володіння методикою роботи над вокальними вправами, вокалізами, вокальними творами різної форми, жанру, стилю; здатність застосовувати набуті знання і навички в процесі викладання сольного співу у початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах.

На підставі аналізу вітчизняних та зарубіжних наукових джерел встановлено, що методична компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю - це інтегрована якість особистості, що виявляється як здатність успішно здійснювати багатofункціональну музично-творчу і сценічно-виконавську діяльність, що містить мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, комунікативно-ігровий та діяльнісно-творчий структурні компоненти.

Визначено та обґрунтовано засади (ключові положення) ед'ютейнменту: педагогічна інновація, що полягає в одночасному освітньому процесі та глибинному захопленні проблемою, отриманні задоволення й утриманні стійкого інтересу із застосуванням матеріальних, дидактичних та цифрових ресурсів; гейміфікація освітнього процесу; диференціація понять «освітня розвага» та «розвага в освіті». Встановлено, що ед'ютейнмент у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю вважається особливим типом організації діяльності, що ґрунтується на творчій зацікавленості та формуванні інтересу до музичної діяльності з отриманням задоволення від процесу застосування альтернативних розважально-ігрових форм у композиційній побудові сценічно-концертних виступів та використанням хмарних технологій і цифрових сервісів у музично-творчій та сценічно-виконавській діяльності.

На підставі розроблених критеріїв (спонукально-регулятивного, інформаційно-пізнавального, комунікативно-евристичного, операційно-творчого) та рівнів (високого, середнього, низького) визначення ступеня сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту проведений констатувальний зріз із проблеми дослідження. За результатами констатувального етапу експерименту розроблено змістово-методичне забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту: підходи (аксіологічний,

синергетичний, компетентнісний, культурологічний, міждисциплінарний); принципи (науковості, систематичності та послідовності, доступності та індивідуалізації, наочності та емоційності, евристичності, поєднання ігрової та неігрової діяльності), педагогічні умови (стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; цифровізація освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та «хмарними» сервісами, забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту), форми (колективну роботу, групову роботу, індивідуальну роботу та самостійну роботу), методи (ігрові, неігрові та методи роботи, що можуть належати як до ігрової, так і до неігрової групи), засоби (вербальні (словесні) засоби навчання, навчально-наочні посібники, цифрові засоби навчання) та процедуру його впровадження на формувальному етапі дослідження.

Під час формувального експерименту сплановано та проведено експериментальне навчання з формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Після завершення формувального експерименту здійснено контрольну діагностику рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. У процесі контрольного етапу оброблено здобуті дані методами математичної статистики (критерій χ^2) та зроблено висновок про доцільність та ефективність застосування розробленої та запропонованої учасникам експерименту методики.

Наукова новизна отриманих у ході дослідження результатів полягає в тому, що вперше обґрунтовано і розроблено сутність і структуру методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, що містить

мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, комунікативно-ігровий, діяльнісно-творчий структурні компоненти; визначено сутність поняття «ед'ютейнмент» як особливий тип організації діяльності, що ґрунтується на творчій зацікавленості та формуванні інтересу до музичної діяльності з отриманням задоволення від процесу застосування альтернативних розважально-ігрових форм у композиційній побудові сценічно-концертних виступів та використанням «хмарних технологій» і цифрових сервісів у музично-творчій та сценічно-виконавській діяльності; розроблено методичку діагностування рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю з використанням спонукально-регулятивного, інформаційно-пізнавального, комунікативно-евристичного, операційно-творчого критеріїв, змістово-методичне забезпечення (принципи, форми, методи, засоби та педагогічні умови) формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту та процедуру його впровадження; уточнено сутність понять: «підготовка майбутнього керівника вокального ансамблю» як процес становлення гармонійно-урівноваженого фахівця, який має певний ступінь володіння вокальним голосом та певні навички роботи з вокальним ансамблем; «професійна компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю» як інтегративна якість особистості, загальна здатність і готовність до професійної діяльності, яка ґрунтується на знаннях, уміннях, здібностях, цінностях, ставленні та досвіді, які уможливають використання сучасних педагогічних технологій у репетиційній та сценічно-виконавській діяльності.; удосконалено комплекс методів і прийомів формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; подальшого розвитку набули теоретичні та методичні засади формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Практичне значення результатів дослідження полягає у їх достатній готовності до впровадження в освітній процес ЗВО, а саме: розроблено

діагностичний інструментарій визначення рівня сформованості мотиваційно-ціннісного, когнітивно-пізнавального, комунікативно-ігрового та діяльнісно-творчого структурних компонентів методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, розроблено змістово-методичне забезпечення, що містить сценарії театралізованих, музичних, дидактичних та ділових ігор («Репертуарний ерудит», «Вгадай мелодію», «Твори українських композиторів для вокальних ансамблів», «Адаптивний рок-н-рол», «Підтримай колегу або музична естафета», «Театралізація сценічного виступу для вокального ансамблю»), що уможливорює використання результатів дослідження у процесі фахової підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю, зокрема під час вивчення дисциплін «Камерний ансамбль», «Естрадний вокальний ансамбль», «Постановка концертного номеру», «Майстерність актора», «Сценічна майстерність», «Хореографія», «Сольний спів», «Робота з концертмейстером над вокальним репертуаром», проходження практики (концертної (безвідривної), педагогічної (безвідривної), вокально-ансамблевої (безвідривної), а також буде доцільним для підготовки фахівців спеціальностей 025 – Музичне мистецтво. Основні положення дослідження можуть бути використані викладачами мистецьких спеціальностей закладів вищої освіти.

Ключові слова: методична компетентність, засади ед'ютейнменту, вокальний ансамбль, майбутній керівник вокального ансамблю.

ABSTRACT

Lymarenko V.I. Formation methodical competence of the future head of the vocal ensemble on the basis of education. - Qualification scientific work on manuscript rights.

Dissertation for graduation degree of Doctor of Philosophy in specialty 011 Educational, pedagogical sciences, Kyiv University named after Boris Grinchenko. Kyiv. 2023.

Dissertation dedicated to the problem formation methodical competence of the future head of the vocal ensemble on the basis of education.

It is established that solution specified problems needs study corresponding pedagogical, psychological, music-pedagogical, philosophical and art studies literature . It was found that pedagogical views on understanding entities formation methodical competencies, methods of working with a vocal ensemble and using the principles of edutainment have common and excellent position.

The essence of the concepts "competence", "professional competence" and "methodological competence" is delineated. The components of methodical competence, which the future leader of a vocal ensemble should possess, were studied, namely: in improving the technique of voice production, methods of developing vocal technique, singing culture, and the singer's creative potential; knowledge of the principles of classification of singing voices and the ability to correctly determine the type of a singer's voice; willingness to design a vocal-pedagogical repertoire for different types of singing voices (children's, adults); mastering the methodology of working on vocal exercises, vocalizations, vocal works of various forms, genres, and styles; the ability to apply acquired knowledge and skills in the process of teaching solo singing in primary specialized art educational institutions .

On the basis of the analysis of domestic and foreign scientific sources, it was established that the methodological competence of the future head of the vocal ensemble is an integrated quality of the personality, which manifests itself as the

ability to successfully carry out multifunctional musical-creative and stage-performing activities, which contains motivational-value, cognitive-cognitive, communicative-game and activity-creative structural components .

The principles (key provisions) of edutainment have been defined and substantiated: pedagogical innovation, which consists in the simultaneous educational process and deep fascination with the problem, obtaining satisfaction and maintaining sustained interest with the use of material, didactic and digital resources; gamification of the educational process; differentiation of the concepts of "educational entertainment" and "entertainment in education". It has been established that edutainment in the formation of the methodological competence of the future leader of a vocal ensemble is considered a special type of activity organization based on creative interest and the formation of interest in musical activity with satisfaction from the process of using alternative entertainment and game forms in the compositional construction of stage and concert performances and using cloud technologies and digital services in music-creative and stage-performance activities.

On the basis of the developed criteria (motivational-regulatory, informational-cognitive, communicative-heuristic, operational-creative) and levels (high, medium, low) of determining the degree of formation of the methodical competence of the future leader of the vocal ensemble on the basis of edutainment , a ascertaining section of the research problem was carried out . According to the results of the ascertaining stage of the experiment, content-methodical support for the formation of methodological competence of the future head of the vocal ensemble was developed on the basis of edutainment: principles (scientific, systematic and consistent, accessibility and individualization, clarity and emotionality, heuristics, a combination of game and non-game activities), forms (collective work, group work, individual work and independent work), methods (game, non-game and work methods that can belong to both the game and non-game group), means (verbal teaching aids, visual aids, digital teaching aids),

pedagogical conditions (stimulation of motivation to use edutainment in the process of forming the methodological competence of the future leader of the vocal ensemble; digitalization of the educational process with the existing methodical support and "cloud" services, provision of professional communication of the future leader of the vocal ensemble using social networks; activation of independent work of the future leader of the vocal ensemble on the basis of edutainment), and the method of its implementation at the formative stage of research.

During formative experiment experimental was planned and carried out formation training methodical competence of the future head of the vocal ensemble on the basis of education. After completion formative experiment done control diagnosis levels formation methodical competence of the future head of the vocal ensemble on the basis of education. During the control stage processed acquired given by mathematical and statistical methods (criterion χ^2) and done conclusion on expediency and effectiveness application developed and proposed to the participants method experiment.

Scientific novelty of the results obtained during the research is that for the first time the essence and structure of the methodical competence of the future leader of the vocal ensemble, which contains motivational-value, cognitive - cognitive, communicative-game, activity-creative structural components, is substantiated and developed; the essence of the concept of "edutainment" is defined as a special type of organization of activity based on creative interest and the formation of interest in musical activity with satisfaction from the process of using alternative entertainment and game forms in the compositional construction of stage and concert performances and the use of "cloud technologies" and digital services in music-creative and stage-performance activities; developed a methodology for diagnosing the levels of formation of the methodical competence of the future head of the vocal ensemble using motivational-regulatory, informational-cognitive, communicative-heuristic, operational-creative criteria,

content-methodical support (principles, forms, methods, means and pedagogical conditions) of the formation of the methodical competence of the future the head of the vocal ensemble on the basis of edutainment and the procedure for its implementation; specified the essence of the concepts: "preparation of the future vocal ensemble leader" as a process becoming harmoniously balanced a specialist who has certain degree possession vocal voice and certain skills work with a vocal ensemble; "professional competence of the future head of the vocal ensemble" as integrative quality personality, general ability and readiness for professional activities that are based on knowledge, skills, abilities, values, attitudes and experiences that enable using modern pedagogical technologies in the rehearsal and stage performance activities; the complex of methods and techniques has been improved formation methodical competence of the future head of the vocal ensemble ; further development acquired theoretical and methodological principles of formation methodical competence of the future head of the vocal ensemble.

Practical significance of research results consists in sufficient readiness for introduction into the educational process of higher education, namely: a diagnostic toolkit for determining the level of formation of the motivational-value, cognitive - cognitive, communicative-play and activity-creative structural components of the methodological competence of the future leader of the vocal ensemble has been developed, content-methodical support has been developed, containing scenarios of theatrical, musical, didactic and business games ("Repertoire erudite", "Guess the melody", "Works of Ukrainian composers for vocal ensembles", "Adaptive rock and roll", "Support a colleague or musical relay", "Theatricalization stage performance for a vocal ensemble"), which makes it possible to use the results of the research in the process of professional training of the future leader of the vocal ensemble, in particular during the study of the disciplines "Chamber Ensemble", "Various Vocal Ensemble", "Staging a Concert Number", "Actor's Mastery", "Stage skills", "Choreography", "Solo singing", "Working with a concertmaster on vocal repertoire", passing practice (concert (continuous), pedagogical (continuous),

vocal-ensemble (continuous), and will also be appropriate for the training of specialists specialties 025 – Musical art. The main provisions of the study can be used by teachers of art specialties in institutions of higher education.

Keywords : methodical competence, principles of edutainment , vocal ensemble, future leader of the vocal ensemble.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України

1. Лимаренко В.І. Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту: порівняльний аналіз експериментального дослідження. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2022. Вип. 88, с. 131-134. ISSN 2311-5491. DOI статті 10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.26 Вебпосилання на видання <https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/nc-88>

2. Лимаренко В.І. Критерії діагностування сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 10 (114), 2021, с. 260-272. ISSN 2414-9799 (Online), ISSN 2312-5993 (Print). DOI статті 10.24139/2312-5993/2021.10/260-272 Вебпосилання на видання <https://drive.google.com/file/d/1DYT118NIW1bc75325pQzVjZvy9COR8pl/view>

3. Лимаренко В.І. Ед'ютейнмент у формуванні цифрової компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Вип. 31 (2-2021). С. 292-301. ISSN 2309-9763. DOI статті 10.32626/2309-9763.2021-31.292-301 Вебпосилання на видання <http://pedosv.kpnu.edu.ua/issue/view/15095>

4. Лимаренко В.І. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 83, 2021, с. 102-107. ISSN 2311-5491. DOI статті 10.31392/NPU-nc.series5.2021.83.21 Вебпосилання на видання [https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/nc-](https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/nc-83)

5. Лимаренко В.І. Структурні компоненти методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі* № 5, 2020, с. 49-53. ISSN 2518-766X. DOI статті 10.28925/2518-766X.2020.5.9 Вебпосилання на видання <https://www.mmod.kubg.edu.ua/index.php/journal/issue/view/7>

6. Лимаренко В.І. Методична компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю: категоріальний аналіз проблеми. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Вип. 189, 2020, с. 189-192. ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online). DOI статті 10.36550/2415-7988-2020-189-1 Вебпосилання на видання <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/issue/view/13/17>

Публікації, у яких додатково відображені результати дослідження

7. Lymarenko Valerii. Edutainment in the formation of methodological competence of the future leader of the vocal ensemble. *Theoretical issues of Ukrainian culture and music Art* : monograph. LAP LANBERT Academic Publishing, 2022. с. 218-233.

8. Лимаренко В.І. Форми, методи та засоби формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Випуск 1, 2022, с.114-121. ISSN 2786-6912 (Online) ISSN 2786-6904 (Print). Вебпосилання на видання <https://sites.google.com/uica.education/nayka/nayka-arhiv/%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D1%96%D1%8F-%D0%BD%D0%B7-1?authuser=0>

9. Лимаренко В.І. Дистанційна форма навчання у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. *Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи* : матеріали VIII Міжнар. наук-практ. конф. м. Умань, 21-22 жовт. 2021 р. МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т мистецтв та ін. ; голов. ред. Терешко І.Г. ; відпов. ред. Калабська В.С. ; редкол. : Бикова О.В., Музика О.Я., Радзівіл Т.А., Семенчук В.В.. Умань : Візаві, 2021. с.

101-107. Вебпосилання на видання <https://drive.google.com/file/d/1VmouqishLM07HmZo9SEaO5FIOfhLGqwP/view>

10. Лимаренко В.І. Умови використання ед'ютейнменту та хмарних технологій у професійній мистецькій освіті. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. № 3, 2018, с. 132-136. ISSN 2518-766X. DOI статті 10.28925/2518-766X.2018.3.132133 Вебпосилання на видання <https://mmod.kubg.edu.ua/index.php/journal/issue/view/4>

11. Lymarenko Valerii. Edutainment and «cloud technologies» in the educational space of the higher educational arts institution. *The challenges of academia in the modern digital world: international conference proceedings*. Odesa. 2018. p. 21-22

ВИСНОВКИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	200
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	204
ДОДАТКИ.....	233

ВСТУП

Актуальність дослідження. Відповідно до сучасної парадигми освіти в закладах вищої мистецької освіти постає проблема конкурентоздатності фахівців у європейському освітньому просторі. Тенденції розвитку інноваційних технологій зумовлюють зростання їх ролі в розвитку людства, тому необхідно модернізувати інформаційно-освітнє та наукове середовище закладу вищої освіти та привести його у відповідність до сучасного рівня розвитку науки, технологій і виробництва. Цьому сприяють внесені зміни до чинного законодавства України, зокрема в таких нормативно-правових актах: Закони України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014); Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір (2004), Концепція розвитку педагогічної освіти (2018). Одним із ключових напрямів є саме формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Методична компетентність як основа якісної фахової педагогічної діяльності займає певне місце в ієрархії поняття «компетентність», яку можна подати, як певний ланцюг послідовності розвитку: компетентність – професійна компетентність – методична компетентність.

Різні аспекти фахової підготовки фахівців мистецького профілю вивчалися такими науковцями, як: А. Козир (формування виконавської компетентності майбутніх фахівців музичного мистецтва), О. Мартинюк (формування інформаційно-цифрової компетентності), О. Олексюк (реалізація духовного потенціалу студентів у сфері музичного мистецтва), Г. Падалка (проблеми теорії і методики викладання мистецьких дисциплін), С. Світайло (формування фахової компетентності майбутнього викладача музичного мистецтва), В. Шульгіна (проблеми національного музичного виконавства) та ін. Одним із таких аспектів і є проблема формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Проблемі професійної компетентності присвячено багато теоретичних напрацювань вітчизняних учених: О. Дубасенюк, С. Сисоєвої, М. Томашівської, Н. Юдзіонок та ін. Аспекти фахової та методичної підготовки розкрито у працях вітчизняних дослідників Г. Ніколаї, О. Олексюк, А. Растригіна, О. Реброва, Т. Стратан-Артишкова, В. Федоришин, В. Черкасов, О. Щолокова та ін. Методичну компетентність досліджували А. Мормуль, О. Семенов, Л. Теряєва та ін. У роботах вітчизняних дослідників можна знайти відомості про поняття, що є дотичними до дефініції «ед'ютейнмент», наприклад, комунікаційні стратегії та технології (Л. Дашко, О. Дубицька, В. Іванов, та ін.); про науковопопулярне телебачення (О. Богданова, І. Лапіна, В. Лизанчук та ін.); про телебачення та його вплив на дитячу аудиторію (К. Кошак, О. Невмержицька, І. Пенчук та ін.); про комерційну журналістику (В. Владимиров, О. Гоян, М. Недопитанський та ін.).

Одним із перспективних засобів навчання в мистецькій освіті є ед'ютейнмент. Саме слово «edutainment» утворилося шляхом поєднання англійських слів «**education**» (пер. укр. – освіта, освіченість, культура) та «**entertainment**» (пер. укр. – розвага, вистава; видовищний, розважальний). Таким чином, у самому слові ед'ютейнмент закладено його сутність – «Освіта+Розвага».

Ед'ютейнмент застосовує популярні медіасервіси та поп-культуру з метою зацікавлення й утримання інтересу здобувача освіти, наприклад, коли викладач із метою збереження уваги своїх студентів урізноманітнює лекцію наочними прикладами, слайдами, відео- та аудіоматеріалами, тощо; коли заняття проводиться як поєднання пізнавально-освітньої інформації з розважальними елементами з метою утримання уваги й інтересу здобувача.

Проблема застосування ед'ютейнменту стала предметом наукових досліджень значної кількості зарубіжних учених. Стратегію застосування ед'ютейнменту розробляли А. Бадвей, В. Лакайо, Е. Сіньєл, та ін.

Можливості застосування ед'ютейнменту в закладах освіти, музеях, в екологічній освіті, в центрах дозвілля, інформаційних і комунікаційних технологіях, у засобах масової інформації вивчали Дж. Ньємець і Й. Трна, С. Егенфельд-Нільсен, Дж. Хайде Сміт, Т. Паярес та ін. досліджували вплив ед'ютейнменту на освітній процес.

Аналіз наукової психолого-педагогічної літератури засвідчив, що ґрунтовних розвідок щодо розв'язання проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту не було. Вивчення стану формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту дало змогу окреслити проблему дослідження, зумовлену суперечностями між:

- наявністю значного масиву наукових розвідок із проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю та реальним рівнем сформованості в нього фахових компетентностей на засадах ед'ютейнменту;
- потребою формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю та відсутністю інноваційної методики підготовки на засадах ед'ютейнменту;
- потенційними можливостями використання засад ед'ютейнменту у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю та недостатньою розробленістю теоретичних та практичних компонентів визначеної проблеми в підготовці майбутнього керівника вокального ансамблю.

Актуальність, практична значущість та недостатня розробленість зазначених проблем обумовили вибір теми нашого дослідження: **«Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту».**

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри музикознавства та музичної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка «Розвиток духовного потенціалу особистості в неперервній мистецькій освіті» (реєстраційний номер 0116U003993).

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 1 від 24.01.2019р.), уточнено на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 3 від 27.04.2023р.).

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка змістово-методичного забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Відповідно до мети визначені **завдання** дослідження:

1. Проаналізувати стан дослідженості проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту;
2. Обґрунтувати сутність і структуру методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту;
3. Визначити критерії та рівні сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю;
4. Розробити змістово-методичне забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту;
5. Експериментально перевірити ефективність змістово-методичного забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Об'єкт дослідження: фахова підготовка майбутнього керівника вокального ансамблю в закладах вищої мистецької освіти.

Предмет дослідження: змістово-методичне забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: концептуальні положення теорії та методики музичної освіти (А. Козир, О. Олексюк, О. Реброва, Г. Падалка, О. Рудницька, В. Черкасов та ін.); методичні напрацювання в галузі вокального виконавства (В. Антонюк, М. Єгоричева, Н. Гребенюк, О. Стахевич та ін.) та роботи з вокальними колективами (А. Авдієвський, А. Болгарський, О. Кошиць, К. Пігров, В. Соколов, Г. Стулова та ін.); програми формування навичок ансамблевого співу на заняттях навчальних студентських вокальних ансамблів (Т. Пляченко, І. Шевченко, О. Заверуха, Я. Кириленко, Р. Гасанов, Т. Ланіна та ін.); дослідження поняття «методична компетентність» (А. Козир, О. Мартинюк, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, С. Світайло, О. Хижна, Н. Цюлюпа, В. Шульгіна та ін.); дослідження поняття «ед'ютейнмент» у працях зарубіжних учених (К. Вонг, Г. Локслей, Р. Мерфі, Ф. Мюлер, Е. Сіньєл, М. Чанг, Дж. Ньємець, Й. Трна, С. Егенфельд-Нільсен, Дж. Хайде-Сміт, Т. Паярес та ін.), а також дотичних до нього понять у дослідженнях вітчизняних науковців (В. Гоян, О. Гоян, В. Іванов, Н. Зражевська, Г. Почепцов, В. Різун, Ю. Фінклер, О. Холод, К. Крутій та ін.)

Методи дослідження: *теоретичні* – аналіз, систематизація й узагальнення психолого-педагогічної літератури з метою встановлення стану розробленості досліджуваної проблеми та уточнення понятійного апарату; синтез, порівняння для розроблення та обґрунтування змістово-методичного забезпечення майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту; *емпіричні*: спостереження, бесіда, оцінювання, анкетування, педагогічний експеримент для виявлення рівня сформованості методичної

компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю до застосування ед'ютейнменту стану готовності майбутнього керівника вокального ансамблю до застосування ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності а також доцільності його застосування; *методи статистичної обробки даних* для обробки результатів педагогічного експерименту та підтвердження результатів дослідження.

Наукова новизна отриманих у ході дослідження результатів полягає в тому, що:

- *вперше*: обґрунтовано і розроблено сутність і структуру методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, що містить мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, комунікативно-ігровий, діяльнісно-творчий структурні компоненти; визначено сутність поняття «ед'ютейнмент» як особливий тип організації діяльності, що ґрунтується на творчій зацікавленості та формуванні інтересу до музичної діяльності з отриманням задоволення від процесу застосування альтернативних розважально-ігрових форм у композиційній побудові сценічно-концертних виступів та використанням «хмарних технологій» і цифрових сервісів у музично-творчій та сценічно-виконавській діяльності; розроблено методiku діагностування рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю (високий, середній, низький) з використанням спонукально-регулятивного, інформаційно-пізнавального, комунікативно-евристичного, операційно-творчого критеріїв, змістово-методичне забезпечення (принципи (науковості, систематичності та послідовності, доступності та індивідуалізації, наочності та емоційності, евристичності, поєднання ігрової та неігрової діяльності) форми (колективна робота, групова робота, індивідуальна робота та самостійну робота), методи (ігрові, неігрові та методи роботи, що можуть належати як до ігрової, так і до неігрової групи),

засоби (вербальні (словесні) засоби навчання, навчально-наочні посібники, цифрові засоби навчання) та педагогічні умови (стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; цифровізація освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та «хмарними» сервісами, забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту)) формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту та процедуру його впровадження;

- *уточнено* сутність понять: «підготовка майбутнього керівника вокального ансамблю» як процес становлення гармонійно-урівноваженого фахівця, який має певний ступінь володіння вокальним голосом та певні навички роботи з вокальним ансамблем; «професійна компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю» як інтегративна якість особистості, загальна здатність і готовність до професійної діяльності, яка ґрунтується на знаннях, уміннях, здібностях, цінностях, ставленні та досвіді, які уможливають використання сучасних педагогічних технологій у репетиційній та сценічно-виконавській діяльності.
- *удосконалено* комплекс методів і прийомів формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.
- *подальшого* розвитку набули теоретичні та методичні засади формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Практичне значення результатів дослідження полягає в їх достатній готовності до впровадження в освітній процес ЗВО, а саме: розроблено

діагностичний інструментарій визначення рівня сформованості мотиваційно-ціннісного, когнітивно-пізнавального, комунікативно-ігрового та діяльнісно-творчого структурних компонентів методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, розроблено змістово-методичне забезпечення, що містить сценарії театралізованих, музичних, дидактичних та ділових ігор («Репертуарний ерудит», «Вгадай мелодію», «Твори українських композиторів для вокальних ансамблів», «Адаптивний рок-н-рол», «Підтримай колегу або музична естафета», «Театралізація сценічного виступу для вокального ансамблю»), що уможливорює використання результатів дослідження у процесі фахової підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю, зокрема під час вивчення дисциплін «Камерний ансамбль», «Естрадний вокальний ансамбль», «Постановка концертного номеру», «Майстерність актора», «Сценічна майстерність», «Хореографія», «Сольний спів», «Робота з концертмейстером над вокальним репертуаром», проходження практики (концертної (безвідривної), педагогічної (безвідривної), вокально-ансамблевої (безвідривної), а також буде доцільним для підготовки фахівців спеціальностей 025 – Музичне мистецтво. Основні положення дослідження можуть бути використані викладачами мистецьких спеціальностей закладів вищої освіти.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Київського університету імені Бориса Грінченка (довідка № 25/1 від 16.05.2023р.), Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 01-12/28 від 24.06.2022р.), Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (довідка № 04/537 від 23.06.2022р.), Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (довідка № 825/24 від 21.06.2022р.).

Апробація отриманих результатів дослідження здійснювалась у процесі виступів і обговорень на науково-методичних і науково-практичних конференціях різного рівня: міжнародних: «Музична та хореографічна освіта

в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2019), Міжнародна наукова конференція «Формування сучасної наукової думки» (Кропивницький, 2020), Міжнародна науково-практична конференція «Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін» (Умань, 2020), Міжнародна науково-практична онлайн конференція «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття» (Київ, 2019-2023), Міжнародна науково-практична конференція «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи» (Умань, 2020, 2021), Міжнародна наукова конференція «Педагогіка у міждисциплінарному вимірі: андрагогічні засади сучасної вищої освіти» (Zoom, 2020), Міжнародна науково-практична конференція on-line «Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін» (Умань, 2021), Міжнародна студентська науково-практична конференція «Митець з українською піснею в серці» (2021), Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Молодь, освіта, наука та мистецтво» (Умань, 2021), Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Музична та педагогічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2021); всеукраїнських: Всеукраїнська студентська наукова конференція «Актуальні проблеми мистецької освіти і художньої культури» (Київ, 2020), Всеукраїнська студентська наукова конференція «Мистецька освіта у контексті євроінтеграційних процесів» (Умань, 2021). Результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри музикознавства та музичної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка (2018–2022 рр.).

Публікації. Отримані наукові результати дисертації відображено в 11 публікаціях автора, із них усі – одноосібні: з них 6 статей у виданнях, включених на дату опублікування до Переліку наукових фахових видань України, 5 публікацій, у яких додатково відображені результати дослідження.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (244 найменування, з них 41 іноземними мовами). Загальний обсяг дисертаційного дослідження становить 265 сторінок, з них – 203 основного тексту. Ілюстративний матеріал подано у 15 таблицях та 2 рисунках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ВОКАЛЬНОГО АНСАМБЛЮ НА ЗАСАДАХ ЕД'ЮТЕЙНМЕНТУ

1.1. Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю як наукова проблема

Пріоритетними напрямками професійної підготовки сучасного фахівця музично-педагогічної галузі в загальноєвропейському контексті є методична компетентність, яка проявляється у здійсненні професійної діяльності на високому методичному рівні. Відтак, не викликає сумніву актуальність і нагальність вивчення проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

За такого підходу підготовка майбутнього керівника вокального ансамблю в сучасних умовах модернізації й оптимізації системи вищої освіти потребує нових концептуальних підходів, що передбачає оновлення змісту, форм і методів роботи. Для реалізації цих завдань важливим є обґрунтування теоретичних основ формування компетентності взагалі, й методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, зокрема.

Передусім визначаємо, що наприкінці ХХ століття у вітчизняних дослідженнях з'являється новий методологічний напрям – компетентнісний підхід в освіті, а також різні інтерпретації зазначеного поняття серед філософів, соціологів, психологів, педагогів. У педагогіці вивченню понять «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність», «методична компетентність», як провідних категорій компетентнісного підходу присвячено значну кількість робіт.

У Законі України «Про освіту», прийнятого 2017 року, «компетентність» розглядається як «динамічна комбінація знань, умінь,

навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [73].

У Великому тлумачному словникові української мови знаходимо значення дефініції «компетентність» – як «властивості особистості, від якої безпосередньо залежить здатність людини реалізовувати свій внутрішній творчий потенціал, здійснювати успішну професійну діяльність, задовольняючи індивідуальні та соціальні потреби» [27].

У працях вітчизняних дослідників «компетентність» потрактовується як професійно важлива якість фахівця заснована на знаннях, уміннях і навичках та професійному досвіді. І. Зязюн, розглядає компетентність як певну здатність, що має містити чітко визначену структуру [75]. Чітке визначення «компетентності», як готовності до певного виду діяльності знаходимо у В. Ягупова, який наголошує, що «компетентність» – це «наявність відповідних знань і вмінь особистості до реалізації певної професійної діяльності, готовність до виконання роботи, що потребує професійно важливих якостей фахівця» [190, с. 5].

Компетентність об'єднує пізнавальні ставлення та практичні навички, цінності, емоції, поведінкові компоненти, знання й уміння, які можна мобілізувати для активної дії; допомагає людині визнавати, ідентифікувати та розв'язувати (незалежно від контексту) проблеми, характерні для певної діяльності; є індикатором, що сприяє у визначенні готовності особистості до життя, його подальшого розвитку та активній участі в житті суспільства.

Отже, доходимо висновку, що компетентність – це здатність застосовувати теоретичні знання, уміння й навички у професійній діяльності, спроможність використовувати особистий педагогічний досвід, специфічний до певного виду діяльності.

З огляду на предмет нашого дослідження, особливий науковий інтерес становлять дослідження проблем формування компетентностей педагога-

музиканта, мистецьких компетентностей, ключових, базових та предметних компетентностей учителя музики, професійних і фахових компетентностей, музично-педагогічних компетенцій, художньо-інформаційних компетентностей, арт-терапевтичних компетентностей тощо.

Цінним, з наукової точки зору, є дослідження спрямовані на вивчення проблеми формування «професійної компетентності». Проблемі професійної компетентності присвячено багато теоретичних напрацювань вітчизняних учених: О. Дубасенюк, С. Сисоєвої, М. Томашівської, Н. Юдзіонок та ін.

Професійна компетентність – це складне багатоконпонентне поняття, що потрактовується у психолого-педагогічній літературі як «єдність теоретичної та практичної підготовки» [1, с. 80]. Професійна компетентність є не лише невід’ємною складовою процесу соціалізації (трудова стадія, професійна соціалізація) особистості, але й показником успішності її перебігу. У своїх дослідженнях В. Заболотний під «професійною компетентністю» розуміє ступінь розвитку відповідної професійної компетенції в конкретного індивіду та відносить до неї науково-теоретичну й методичну компетентності [70].

Формування професійної компетентності в музично-педагогічній освіті визначається метою та завданнями музично-педагогічної діяльності й переважно виходить із загальнопедагогічного тлумачення цього феномену. Так, М. Томашівська наголошує, що «мета формування професійної компетентності майбутніх учителів музики полягає в підготовці фахівців, яких характеризує розвинений комплекс музичних здібностей і педагогічних якостей, які здатні забезпечити найвищі результати в музичному навчанні й естетичному вихованні школярів» [172, с. 190]. З музично-інтерпретаційною діяльністю пов’язує професійну компетентність вчителя музики Н. Юдзіонок, і репрезентує її як «особистісно-професійну якість, що визначає його (вчителя музики) здатність до осягнення художньо-змістової сутності музичних творів та їх матеріально-звукового втілення, слугує підґрунтям

створення нових сфер фахової діяльності та набуття досвіду емоційно-ціннісного ставлення до явищ музичного мистецтва» [188, с. 8]. Ми вважаємо, що професійна компетентність є складним утворенням, до складу якого входить методична компетентність, яка є предметом нашого дослідження.

На основі аналізу проблеми формування професійної компетентності майбутнього фахівця в тій чи іншій сфері діяльності, можна дійти висновку, що *професійна компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю – це інтегративна якість особистості, загальна здатність і готовність до професійної діяльності, яка ґрунтується на знаннях, уміннях, здібностях, цінностях, ставленні та досвіді, які уможливають використання сучасних педагогічних технологій у репетиційній та сценічно-виконавській діяльності.*

Досліджуючи проблему формування компетентностей педагога-музиканта, викликало наш науковий інтерес дослідження духовного потенціалу особистості, здійснене О. Олексюк, де автор акцентує увагу на мистецьких компетентностях майбутнього вчителя музики, що охоплює різні види музичної діяльності студентів. Науковець виокремлює низку предметних компетентностей, з-поміж яких: «здатність до вільного оперування мистецькими знаннями; уміння мобільно застосовувати наявні знання в контексті конкретного музичного твору; здатність до проведення художніх паралелей між стильовими напрямками й жанрами музики та інших видів мистецтв; відтворення об'єктивного змісту твору і вираження суб'єктивного ставлення до музики; дотримання стильових засад виконавства; артистичне втілення інтерпретаційного задуму в реальному звучанні; здатність добирати педагогічно доцільний репертуар; готовність визначати навчально-виховний потенціал музичного твору» [119, с. 215].

Зауважимо, що, досліджуючи ключові та предметні компетентності вчителя музики, І. Полубоярина зосереджує увагу науковців на фахових

уміннях і здібностях. Професійну компетентність майбутнього вчителя музики науковець обґрунтовує як дефініцію, яка «містить музичний смак, музичні та акторські здібності, володіння методикою музично-естетичної роботи з дітьми, володіння навичками гри на музичних інструментах, наявність співочого голосу, вміння керувати хоровим та вокальним дитячим колективом» [134, с. 16].

Звертаємо також увагу на дисертаційне дослідження Чжан Нянхуа, яким досліджено художньо-інформаційну компетентність майбутніх учителів музики. Автор зосереджує увагу на тому, що формування художньо-інформаційної компетентності передбачає здатність до високого рівня самостійної інформаційної діяльності та активного наукового мислення. Це особистісне утворення, що інтегрує в собі комунікативну, когнітивну, рефлексивну та творчу компетентності, які забезпечують можливість успішної професійно-педагогічної діяльності. Опанування художньо-інформаційною компетентністю «дозволяє особистості визначити, ідентифікувати та розв'язати, незалежно від контексту, проблеми, що характерні для художньо-музичної діяльності» [179, с. 7].

Досліджуючи теоретико-методичні підходи до формування музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників закладів дошкільної освіти, Р. Савченко трактує її як «інтегративну особистісну якість, що виражає здатність до самостійної успішної реалізації завдань музичної освіти дітей на основі системного зв'язку загальногромадянських, психолого-педагогічних та музично-фахових компетенцій» [151, с. 39].

Зазначимо, що фахову компетентність майбутніх учителів музики у процесі диригентсько-хорової підготовки С. Світайло визначає як «інтегративну якість, що охоплює комплекс здатностей здійснювати музичне виховання та розвиток школярів засобами вокально-хорового співу на основі

набутих музично-педагогічних знань і вмінь, практичного досвіду з урахуванням певних суспільних вимог» [156, с. 26].

Н. Ашихміна, досліджуючи формування фахової компетентності, доводить, що фаховою компетентністю майбутнього вчителя музики є «освоєна студентом система фахових знань, умінь, цінностей та особистісних якостей, яка відповідає вимогам фахової підготовки в межах мистецько-педагогічного вишу та забезпечує компетентне виконання фахової діяльності» [12]. Фахову компетентність як специфічну інтегративну здатність досліджено М. Михаськовою, яка наголошує, що вона взаємопов'язує музичні й педагогічні складові, які забезпечують успіх музично-освітньої діяльності вчителя [104].

Студіювання наукових джерел переконує, що серед науковців не існує єдиного підходу щодо визначення сутності методичної компетентності вчителя музичного мистецтва. Методичну компетентність науковці пов'язують зі знаннями, вміннями й навичками, завдяки яким майбутній фахівець у галузі музичного мистецтва вирішує будь-які завдання або досягає бажаних результатів. Насамперед, формування методичної компетентності майбутніх фахівців у галузі музично-педагогічної освіти та методичну підготовку в тій чи тій мірі досліджено вітчизняними науковцями, з-поміж яких: А. Мормуль, Є. Проворова, О. Семенов, Л. Теряєва та ін.

З різних підходів і точок зору науковці А. Мормуль, О. Семенов, Л. Теряєва та ін. визначають методичну компетентність. Стрижнем такого підходу є розуміння, що методична компетентність це інтегративна сукупність знань, умінь і навичок, що характеризують особистість та опосередковують професійний досвід фахівця.

За твердженням В. Заболотного, «методична компетентність передбачає знання в галузі дидактики, методики навчання дисципліни, вміння логічно обґрунтовано конструювати навчальний процес для

конкретної дидактичної ситуації із врахуванням психологічних механізмів засвоєння навчального матеріалу» [70, с. 4].

А. Мормуль, досліджуючи методичну компетентність майбутніх учителів гуманітарного профілю, окреслює зміст поняття «методична компетентність» як «систему наукових, психологічних, педагогічних і предметних знань та професійно-методичних умінь, які базуються на знаннях дидактичних методів, принципів і прийомів та сприяють формуванню всіх компонентів професійної компетентності» [109, с. 178]. О. Семенов переконана, що методична компетентність – це складник професійної компетентності. Основою методичної компетентності, зазначає науковець, є «знання методологічних і теоретичних засад методики навчання, концептуальних основ, структури і змісту засобів навчання (підручників, навчальних посібників тощо), уміння застосовувати знання в педагогічній і громадській діяльності, виконувати основні професійно-методичні функції (комунікативно-навчальну, розвивальну, гностичну тощо)» [109, с. 218].

Для нашого дослідження є важливими наукові розвідки вчених із проблеми формування методичної компетентності фахівців у галузі музично-педагогічної освіти. За такого підходу слушно зауважити, що проблема формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю в закладах вищої освіти мистецького спрямування як педагогічна проблема комплексно й детально не досліджувалася, а розглядалася лише на рівні окремих публікацій і виступів дослідників на науково-практичних конференціях.

З метою поглибленого вивчення проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю здійсимо аналіз поняття, дотичного до дефініції «методична компетентність», але вкрай важливого для цілісного розуміння проблеми дослідження – методична підготовка майбутнього фахівця мистецького профілю.

У контексті студіювання даного поняття нашу увагу привернуло дисертаційне дослідження Є. Проворової, яке присвячене проблемі методичної підготовки майбутнього вчителя музики. Практичне значення одержаних результатів дослідниці полягає в розробці та впровадженні в освітній процес закладів вищої мистецької освіти наукової продукції декількох видів, а саме: монографія «Методична підготовка майбутнього вчителя музики: теорія і практика»; програма інтегрованого спецкурсу «Основи музично-педагогічної праксеології в методичній підготовці майбутнього вчителя музики», навчально-методичний посібник «Фахова практика майбутнього вчителя музики: праксеологічний підхід»; термінологічний словник-довідник «Основи музично-педагогічної праксеології»; статті у фахових наукових виданнях тощо.

У процесі системного аналізу різних аспектів фахової та методичної підготовки у працях вітчизняних дослідників (Г. Ніколаї, О. Олексюк, А. Растрігіна, О. Реброва, Т. Стратан-Артишкова, В. Федоришин, В. Черкасов, О. Щолокова та ін.) дослідниці наголошує, що методична підготовка майбутнього вчителя музики полягає саме в направленості розвитку майбутнього фахівця як неповторної індивідуальності; у неперервному процесі збагачення суб'єктивного досвіду, формування здатності до музично-педагогічної діяльності. Так, на думку автора, «зарубіжний освітній досвід свідчить про різноманітність підходів до фахово-методичної підготовки майбутніх учителів музики. Одним із пріоритетних завдань музично-педагогічної освіти є підготовка компетентних фахівців, які орієнтуються в суміжних галузях діяльності, здатних до постійного професійного зростання, самовдосконалення та самореалізації, ефективно застосовують інновації» [111, с. 13].

Для того, щоб майбутній керівник вокального ансамблю після завершення навчання в закладі вищої мистецької освіти був готовий до педагогічної діяльності (а саме такою ми вважаємо діяльність майбутнього

керівника вокального ансамблю) необхідно акцентувати увагу на його методичній підготовці, результатом якої стане сформованість методичної компетентності.

Н. Мурована розглядає методичну компетентність як систему ключових, регулятивних, комунікативних, операційних, інтелектуально-педагогічних компетенцій [110]. Досліджуючи педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього вчителя музики в процесі інструментальної підготовки, Н. Цюлюпа доводить, що «методична компетентність відображає готовність і здатність людини професійно виконувати педагогічні функції відповідно до сучасних вимог» [177, с. 8].

У дослідженні ми спираємося на результати наукових розвідок Л. Теряєвої, яка після аналізу визначення поняття методичної компетентності певної кількості дослідників, дійшла висновку, що методична компетентність – «це інтегральна здатність особистості володіти методичними знаннями, уміннями контролювати й аналізувати освітній процес, оцінювати якість знань для досягнення мети, шукати нові шляхи та ефективні методи навчання, впевнено впроваджувати сучасні інноваційні методи і технології в освітній процес» [169, с. 3].

Методичну підготовку та формування методичної компетентності вчителів музичного мистецтва у своїх дослідженнях всебічно розглядає Т. Бодрова як «систему, вбудовану в загальний професійно-фаховий контекст музичного навчання, яка розвивається в продуктивному напрямі відповідно до змісту, форм, методів і засобів художньо-педагогічної діяльності» [28, с. 25].

У контексті авторського розуміння сутності категорії «методична компетентність» приєднаємося до позиції О. Процишиної, яка, досліджуючи методичну компетентність майбутнього викладача мистецької школи, доходить висновку, що методична компетентність є «здатністю особистості ефективно застосовувати традиційні та новаторські методи, принципи,

прийоми музичного навчання, вдало використовувати власні вміння та навички для здійснення успішної фахової діяльності та забезпечення художньо-естетичних потреб учнів мистецької школи» [141, с. 155].

В освітньо-професійній програмі 025.00.02 «Сольний спів» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Київського університету імені Бориса Грінченка зазначені програмні, загальні та фахові компетентності. Вокально-методична компетентність визначається як: «Володіння методикою постановки голосу, методами розвитку вокальної техніки, культури співу, творчого потенціалу співака; знання принципів класифікації співацьких голосів та вміння правильно визначити тип голосу співака; готовність проєктувати вокально-педагогічний репертуар для різних типів співацьких голосів (дитячих, дорослих); володіння методикою роботи над вокальними вправами, вокалізами, вокальними творами різної форми, жанру, стилю; здатність застосовувати набуті знання і навички в процесі викладання сольного співу у початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах» [127; 128, с. 7].

На сучасному етапі розвитку мистецької освіти проблема методичної та виконавської підготовки вокаліста є однією з актуальних у музичній педагогіці України, адже спів – самий мобільний різновид виконавства. Традиційна система методичної та вокально-виконавської підготовки студентів у закладах вищої освіти мистецького спрямування потребує реалізації такого методологічного підходу, який би уможливив забезпечити інтеграцію мистецьких знань у систему методичної підготовки студентів і був би спрямований на вдосконалення вмінь виконавської майстерності та на оволодіння необхідними компетентностями, однією з яких є методична. Крім того, розв'язання проблеми підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю потребує аналізу психологічних категорій «особистість» та «воля».

Проблема дослідження категорії «особистість» є надзвичайно давньою. В давні часи цьому питанню присвячували свої праці філософи Сократ, Аристотель, Дж. Лок та ін.; в XIX–XX столітті – А. Адлер, З. Фрейд, К. Г. Юнг та ін. на сучасному етапі В. Будз, І. Бех, , І. Гоян, І. Гуляс, І. Жигаренко, Г Жук та ін.

Майбутній керівник вокального ансамблю має бути насамперед цілеспрямованим, уміти передбачати кінцевий результат роботи над музичним твором. У той самий час, аналіз поняття «особистість» показав його тісний взаємозв'язок із поняттям «духовність». За твердженням І. Беха, «Духовно досконала особистість відзначається сталим цілепокладанням – цим внутрішнім стрижнем, що захищає її від зовнішнього примусу й підкорення. Вона менш за все готова не звертати увагу на різноманітні перепони, коли йдеться про досягнення широких соціальних цілей. Тому така особистість і спроможна вступити на нестандартний шлях, який пов'язаний із зовнішніми та внутрішніми труднощами і міжособистісним нерозумінням. Поряд із цим такі негативні колізії все ж компенсуються подякою тих, кому не байдужі її високі цілі» [19, с. 1].

Т. Стрітьєвич, підтримуючи думку І. Кевішаса, розрізняє виховання духовності та духовність виховання, наголошуючи при цьому, що обидві дефініції є складовими компонентами освітнього процесу в закладах вищої мистецької освіти. Таке становлення та досвід, на думку авторки, розширює поле діяльності суб'єктів освіти та дозволяє вийти за межі звичного освітнього середовища [83]. Для майбутнього керівника вокального ансамблю надзвичайно важливим є навколишнє середовище, оскільки воно теж значно впливає на його становлення. Підтверджують наші роздуми дослідження Р. Кондратене та А. Растригіної. Автори у процесі аналізу дійшли висновку, що саме у взаємодії особистості з навколишнім середовищем лежить основа їхньої співпраці та можливості самовираження [146].

Сутність методичної та вокально-виконавської підготовки студентів вивчається багатьма науковцями. Як цілісну систему зі складним динамічним утворенням методичну та вокально-виконавську підготовку досліджено Г. Стасько, яка зазначає, що «методична підготовка майбутнього керівника художнього колективу спирається на вміння акумулювати свою художню індивідуальність відповідно до індивідуальності партнерів, що забезпечує злагодженість і гармонійність виконання в цілому» [165, с. 13].

Доречно зазначити, що формування методичної компетентності керівника вокального ансамблю відбувається в процесі роботи з ансамблем. Априорі, ансамбль (від французького *ensemble*; «разом, безліч»), означає спільне виконання музичного твору кількома учасниками. Це може бути дует, тріо, квартет, квінтет, секстет та ін.

Ансамблі належать до жанру камерної музики і можуть бути вокальні, інструментальні, вокально-інструментальні, ансамблі солістів у вокально-симфонічній або хоровій музиці, в опері, ораторії, кантаті тощо. Ансамбль може включати спів, декламацію, гру на музичних інструментах, жест, рух, які органічно поєднуються між собою та сприяють реалізації концепції музичного твору.

Відповідно, вокальний ансамбль – це колектив, який багатоголосно виконує вокальні або вокально-хорові твори. Кожен ансамбль має керівника, який безпосередньо керує ансамблем у процесі розучування творів, підготовки до концертно-конкурсних виступів та самих виступів. У спільному музичному виконавстві є поняття ансамблеве виконання. Це мистецтво спирається на вміння виконавця розміряти свою художню індивідуальність відповідно до індивідуальності партнерів, що забезпечує злагодженість і гармонійність виконання в цілому.

Науково-теоретичне обґрунтування фахової діяльності керівника вокального ансамблю ми знаходимо в працях та висловлюваннях відомих диригентів і діячів хорового мистецтва, з-поміж яких: А. Авдієвський,

Л. Байда, Г. Верьовка, О. Кошиць, Є. Савчук та ін. Узагальнюючи досвід роботи з хоровими колективами та вокальними ансамблями, варто зазначити, що методичні принципи практичної роботи видатних майстрів оформилися в продуману систему знань, стали спеціальним науковим предметом, що вивчає складові компоненти вокального колективу, елементи вокально-хорової звучності і засоби художньої виразності, основи вокальної репетиційно-виконавської діяльності.

Передусім визначаємо, що на методичну підготовку майбутнього керівника вокального ансамблю позитивно впливає досвід роботи над вокально-хоровою партитурою музичного твору. Аналіз партитури сприяє кращому засвоєнню музичного й літературного текстів, уможливорює виокремити етапи роботи, сконцентрувати увагу на можливих інтонаційних та ритмічних складнощах, створити виконавську концепцію музичного твору.

У процесі роботи над музичним твором творення музично-виконавського образу відбувається на підсвідомому рівні, виконавська концепція видозмінюється й деталізується, а саме: проводяться пробні виконання, де коригуються деталі, уточнюється темп, динаміка, відшліфовуються виконавські прийоми. Опрацювання музичного матеріалу викликає в керівника вокального ансамблю асоціації з певними інтонаціями, що сприяє причетності до певної моделі відтворення музично-художнього образу твору, стимулює накопичення методичних компетентностей.

Варто зазначити, що відтворення художнього образу музичного твору залежить від досвіду інтерпретаційної діяльності керівника вокального ансамблю. Інтерпретація (від лат. Interpretatio – тлумачення, роз'яснення) передбачає аналіз і трактування художньо-образного замислу музичного твору. Це мистецтво розуміння, яке проявляється у своєрідності художньо-творчого мислення, уявних асоціацій, які виникають у процесі музично-творчої діяльності та естетичного й художнього досвіду.

Для повноцінної художньо-образної інтерпретації музичного твору керівник вокального ансамблю має володіти елементами методичної компетентності, до яких належать:

- знання закономірностей інтерпретації художньо-образного змісту музичного твору;

- знання методики передачі та втілення художньо-образного змісту музичного твору учасниками вокального ансамблю;

- знання закономірностей і тенденцій формотворчо-композиційного, жанрово-стильового, національно-етнічного, структурно-інтонаційного устрою композиції музичного твору;

- навички вокально-виконавської майстерності, від яких певною мірою залежить технічно-фонаційне, художньо-інтерпретаційне, сценічно-виконавське втілення художнього задуму;

- уміння застосовувати методику роботи над формуванням виразно-вокального інтонування;

- уміння використовувати методику підготовки учасників вокального ансамблю до сценічно-виконавських виступів;

- уміння формувати й реалізовувати сценічно-виконавські навички учасників вокального ансамблю відповідно до змісту музичного твору та композиційної побудови концертної програми.

Також зазначимо функції керівника вокального ансамблю:

- творча: вибір репертуару (керівник вибирає пісні і музичні композиції для виконання ансамблем, враховуючи стиль гурту і смаки учасників); аранжування (за необхідності керівник може створювати аранжування пісень і адаптувати твори для вокального ансамблю); диригування: (керівник вокального ансамблю може виступати диригентом під час виступів, керуючи виконавцями і вказуючи ритм та динаміку).

– мультимедійна: озвучення і звукозапис (керівник може бути відповідальним за організацію озвучення виступів ансамблю та запису аудіо матеріалів;

– адміністративна: графік і організація репетицій (керівник встановлює графік репетицій, визначає місце і час, на якому ансамбль збирається працювати над музикою); управління складом: (керівник вокального ансамблю розглядає склад та добирає талановитих вокалістів для ансамблю, а також вирішує питання пов'язані зі складом гурту; організація виступів: (керівник визначає, де і коли виступатиме ансамбль і відповідає за організацію турів та концертів).

– комунікативна: комунікація з командою: (керівник вокального ансамблю підтримує відкриту комунікацію між учасниками ансамблю, вирішує конфлікти та відстоює інтереси гурту)

Ще однією категорією, якою має опікуватис майбутній керівник вокального ансамблю є музично-виконавський образ. Без сумніву, музично-виконавський образ містить виконавську концепцію, яка виникає на основі нотного тексту твору, що базується на естетичних ідеалах, поглядах, емоціях керівника вокального ансамблю. Ця концепція є основою застосування певної сукупності виконавських засобів виразності, які сприяють найповнішому розкриттю концептуальної ідеї композитора. Під ідеальною стороною музично-виконавської концепції керівника вокального ансамблю ми уявляєм ті слухові асоціації, які виникають у свідомості виконавців здатних сприймати, переживати й усвідомлювати художньо-образний зміст вокальних творів у всій повноті їх стильових та жанрово-інтонаційних особливостей.

Незаперечним є факт, що постійне вдосконалення, розвиток в учасників вокального ансамблю музично-естетичного мислення, музичного слуху, пам'яті, почуття ритму, навичок осмисленої роботи над твором лежить в основі методичної компетентності майбутнього керівника вокального

ансамблю в процесі взаємодії з учасниками вокального колективу. Музичний керівник має володіти необхідними технічними та художньо-виразними засобами вокального виконання для передачі думок і почуттів, ідейний зміст яких закладено в музичному творі, що виконується.

Ефективним засобом формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю вважається цілеспрямована, методично виважена організація роботи з колективом, а саме – репетиційний процес, який уможливорює послідовне ознайомлення з партитурою, уміння подумки охоплювати твір у сукупності його частин та інтонацій, відчувати внутрішній рух темпо-ритму, природу художніх акцентів і штрихів, колористичні якості звуку кожного з голосів та всього колективу в цілому. Окрім того, вокально-хоровий аналіз твору й розучування тих чи тих вокальних партій передбачає роботу над створенням і розкриттям сутності художнього образу. Саме на репетиції відбувається робота над партитурою, за допомогою засобів музичної виразності створюється концепція музичного твору. Керівник вокального ансамблю насамперед встановлює контакт із виконавцями, створює умови для мотивації на успіх, підтримує активно-творчу працездатність, створює атмосферу концертного виступу.

Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю значною мірою залежить від психологічної атмосфери у вокальному колективі, атмосфери прийняття, підтримки, розуміння, задоволеності спілкуванням, наявності сприятливого психологічного клімату. Психологічна атмосфера має на увазі відносно стійке духовне та психологічне налаштування, вокальну згуртованість і ціннісно-сміслову єдність як необхідні умови діяльності вокального ансамблю.

Цінною є система міжособистісних відносин між керівником та учасниками вокального ансамблю, суспільний настрій, стиль спільної творчої діяльності та підготовка до сценічно-виконавських виступів. Психологічна атмосфера виникає під впливом спільної діяльності, стилю й методів роботи

керівника вокального ансамблю, які виступають основними детермінантами міжособистісних відносин.

Відповідно до сучасних вимог, майбутній керівник вокального ансамблю після завершення навчання в закладі вищої освіти має опанувати такими складовими методичної компетентності:

- знати теоретичний матеріал, а саме: фахові вимоги до керівника вокального ансамблю та специфіка його професійної діяльності; види, типи, ознаки, функції вокального ансамблю; принципи організації та діяльності вокального ансамблю; репертуар вокального ансамблю; роботу з ансамблевими партитурами;

- володіти методикою роботи з вокальним ансамблем, методами формування навичок ансамблевого співу у процесі роботи над вокальними вправами та ансамблевими творами; методами репетиційної роботи та сценічної діяльності;

- демонструвати рівень готовності до практичної діяльності з вокальним ансамблем у процесі роботи над творами для вокального ансамблю.

Отже, методична компетентність керівника вокального ансамблю – це складник професійної компетентності, який виявляється у наявності знань методологічних і теоретичних засад методики навчання, концептуальних основ, структури і змісту засобів навчання (підручників, навчальних посібників тощо), умінь застосовувати знання в педагогічній і громадській діяльності, готовності виконувати основні професійно-методичні функції (комунікативно-навчальну, розвивальну, гностичну тощо).

Здійснено аналіз наукових понять «компетентність», «професійна компетентність», «методична компетентність», дотичної категорії «методична підготовка», психологічних дефініцій «особистість» та «воля». З'ясовано функції керівника вокального ансамблю.

1.2. Структурні компоненти методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю

Для цілеспрямованого експериментального впливу на формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, необхідно конкретизувати структуру досліджуваного феномену. У контексті предметного поля нашого дослідження заслуговують на увагу наукові розвідки зарубіжних і вітчизняних учених, присвячені сутності та структурі методичної компетентності вчителів у процесі викладання різних дисциплін. Так, К. Ткаченко поділяє структуру методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі проходження педагогічної практики на три взаємопов'язані компоненти: когнітивний, процесуально-діяльнісний, особистісний [171]. У науковій літературі знаходимо низку досліджень, присвячених проблемі методичної підготовки вчителів біології та математики. Т. Бондаренко визначаючи зміст, структуру та етапи формування методичної компетентності вчителя біології, наголошує, що «основу структури компетентності складають когнітивний, емоційно-ціннісний та діяльнісно-практичний компоненти» [31, с. 153].

Отже, дослідники розглядають структуру методичної компетентності педагога по-різному: як систему компонентів, взаємозалежних рівнів, цілісність елементів.

Студіювання наукової літератури з проблеми формування методичної компетентності фахівців у галузі музично-педагогічної освіти дає змогу зазначити, що зарубіжні й вітчизняні дослідники виокремлюють різну кількість компонентів, що характеризують зміст структури методичної компетентності. Ці компоненти відрізняються як за назвою, так і за змістовим наповненням кожного з них.

Ураховувалася наукова позиція О. Щолокової, яка, досліджуючи структуру методичної компетентності, наголошує, що остання складається з

таких компонентів, як-от: когнітивний (фахові знання), операційно-процесуальний (спеціальні мистецькі вміння й навички), аксіологічний (інтеріоризована система художніх цінностей у взаємодії з професійно значущими якостями особистості) [186].

Досліджуючи формування професійної компетентності майбутніх учителів музики в педагогічному коледжі І. Полубоярина виокремлює такі блоки: особистісний (особистісно мотиваційна, саморегуляційна, етична, загальнокультурна, психологічна, соціальна, громадянська компетентності); комунікативний (загальна та професійна музична комунікативна компетентність); діяльнісний (методологічна, дидактична, музично-практична, науково-творча, управлінська та організаційна компетентності) [134, с. 13].

Досліджуючи інноваційні принципи навчання та визначаючи їхню роль у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування, Л. Теряєва пропонує такі компоненти методичної компетентності, як: «пізнавально-когнітивний, емоційно-ціннісний, особистісно-комунікативний та виконавсько-творчий» [169]. Визначаючи структуру методичної компетентності викладача мистецької школи О. Процишина наголошує, що «це сукупність особистісних якостей, що впливають на методичну діяльність педагога; результатів навчання, основою яких є методичні знання, вміння, навички; культурних, моральних цінностей та орієнтирів; типів мислення та стилів творчості» [142, с. 69]. Заслуговує на увагу аргументація Н. Цюлюпи, яка, досліджуючи інструментальну підготовку вчителя музичного мистецтва й вивчаючи її вплив на формування методичної компетентності майбутнього фахівця, пропонує структуру методичної компетентності в комплексі «когнітивно-інформаційного, операційно-регулятивного, емоційно-ціннісного, творчо-діяльнісного компонентів» [177, с. 10].

Досліджуючи музично-інтерпретаційну діяльність та з'ясовуючи її вплив на формування професійної компетентності майбутнього вчителя музичного

мистецтва, Н. Юдзінок доводить, що до структури компетентності входять мотиваційно-ціннісний, когнітивно-операційний, креативно-рефлексивний компоненти [188, 21 с.]. У свою чергу, визначаючи сутність і структуру методичної компетентності педагога-музиканта, Т. Бодрова наголошує на сукупності таких компонентів методичної компетентності, як: «орієнтаційний (фахова спрямованість), когнітивний (методичні знання), операційно-діяльнісний (методичні уміння), особистісний (фахово значимі особистісні якості) та соціально-поведінковий (досвід)» [29, с. 31].

Доцільною вважаємо думку Н. Остапенко, яка пропонує формування методичної компетентності майбутніх учителів музики у процесі професійної підготовки досліджувати за «когнітивним, ціннісно-орієнтаційним, мотиваційним та практично-творчим компонентами» [129, с. 46].

Утім, студіювання наукової літератури дозволяє сформулювати декілька підходів до визначення структури методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, а саме: *мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, комунікативно-ігровий та діялісно-творчий*.

Мотиваційно-ціннісний компонент у структурі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю є важливим динамічним утворенням, засобом стимулювання культурно-освітньої та сценічно-виконавської майстерності, детермінації поведінки у сфері репетиційної та концертно-виконавської діяльності учасників колективу.

Інтеграція мотивації та цінностей майбутнього керівника вокального ансамблю є домінуючим чинником в опануванні досвідом методичної компетентності. У такому контексті для усвідомлення сутності мотиваційно-ціннісного компонента, пов'язаного з формуванням методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, вважаємо за доцільне визначення сутності дефініцій «мотивація» та «цінності».

Укладачі «Психологічного словника» тлумачать дефініцію «мотивація» (від лат. *motiv*) – як сукупність стійких мотивів, спонукань, що визначають

зміст, спрямованість і характер діяльності людини, її поведінку» [144, с. 172]. Сучасний тлумачний психологічний словник інтерпретує мотивацію як «спонукання, що викликають активність організму й визначають її спрямованість» [143 с. 264].

До числа усвідомлюваних мотивів відносять: інтереси – як емоційний вияв пізнавальних потреб; переконання – як система усвідомлюваних мотивів, що спонукають діяти відповідно до своїх поглядів і принципів; прагнення – які виражають потребу людини в умовах існування, яких поки немає, але які можуть скластися як результат цілеспрямованої діяльності [125].

Л. Беземчук та В. Фомін пропонують формування методичної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі проходження педагогічної практики здійснювати за двома компонентами – ціннісно-орієнтаційним та мотиваційним. «Ціннісно-орієнтаційний компонент зумовлює формування ціннісних орієнтацій, смаків, ідеалів студентів. Розвиток цього компонента відбувається під час слухання або виконання творів композиторів різних епох та стилів; їх аналізу, визначення позитивності виховного та емоційного впливу музики» [14, с. 47], наголошують дописувачі, а «мотиваційний компонент виявляє інтерес студентів до методичної роботи, постановка та усвідомлення цілей методичної діяльності, наявність мотиву досягнення мети» [14, с. 47].

Аналіз праць уможливив спробу більш предметно структурувати формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на основі мотиваційно-ціннісного підходу, інтегруючи мотивацію щодо набуття досвіду методичної компетентності на основі ціннісного компонента освітньої діяльності, тобто основна увага акцентувалася на базових характеристиках методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю (як складової його методичної компетентності), які проявляються в процесі методичного забезпечення організації культурно-освітньої діяльності учасників вокального ансамблю.

Послугуючись усталеними підходами до формування методичної компетентності й мотивації до процесу і результату музично-творчої діяльності, майбутній керівник вокального ансамблю розвиває своє методичне мислення, що ґрунтується на цінностях музичної культури тієї епохи, яку відтворено автором музичного твору та за допомогою засобів музичної виразності формує ціннісне ставлення до культурних надбань людства. До того ж, у процесі формування методичної компетентності формується ставлення до загальнолюдських цінностей, а саме: добра, справедливості, патріотизму, любові, дружби тощо.

Мотивація виконує спонукальні функції, що сприяє розвитку методичних здібностей, реалізації потреб і поставлених завдань, а також уможлиблює реалізацію очікуваних результатів, розвитку творчих інтересів. Наявність мети, потреби, стійкого інтересу забезпечує творче ставлення майбутнього керівника вокального ансамблю до роботи над інтерпретацією музичного твору й найвищий рівень формування сценічно-виконавської культури під час концертних виступів.

Цілісний та системний підхід до формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю передбачає вдосконалення теоретичних знань і практичних умінь і навичок з хормейстерської підготовки, яка інтегрує знання з фахових дисциплін, і насамперед з хорового класу, диригування, хорознавства, хорового аранжування, а також музично-теоретичних та інструментальних дисциплін.

Мотивація виступає стимулом, що формує мету будь-якої діяльності та обирає способи її досягнення. Зважаючи на те, що вокальний ансамбль – це складне системне утворення, і для досягнення успішного результату, безперечно потрібно регулярно мотивувати учасників ансамблю. На перший план виходить психолого-педагогічна робота з колективом під час репетиційного процесу, а також у процесі підготовки до концертно-сценічних виступів. Також до мотиваційно-ціннісного компоненту належить ставлення до

музики самого керівника вокального ансамблю, його психологічно-емоційний стан, здатність до регулювання власного емоційного стану, а також учасників колективу, здатність до емоційного виконання вокально-ансамблевих творів.

Когнітивно-пізнавальний компонент є фундаментальним у формуванні методичної компетентності фахівця, оскільки на його основі базується методична компетентність і розвиваються переконання, ціннісні орієнтації, мотиви, інтереси. Когнітивно-пізнавальний компонент сприяє розкриттю універсальних здібностей, більш повному розвитку інтелекту, фантазії, уяви та емоцій, необхідних для здійснення майбутньої методичної діяльності.

Когнітивний (від *лат. cognitio* – пізнання, вивчення, усвідомлення) укладачами Словника іншомовних слів тлумачиться як процес пов'язаний з пізнанням; той, що пізнається, вивчається [24]. У Філософському словнику категорія «знання» інтерпретується як форма духовного засвоєння результатів пізнання, процесу відображення дійсності, що характеризується усвідомленням їх істинності [184].

Ми погоджуємося з думкою Л. Беземчук та В. Фоміна, які наголошують, що когнітивний компонент визначається необхідністю накопичення професійних та методичних знань, які є основою ефективної діяльності вчителя музики. Зокрема, автори зазначають: «Формуванню цього компонента сприяє кількість і якість отриманих студентом знань, його бажання у саморозвитку та самовдосконаленні, пошук шляхів для самореалізації» [14, с. 47].

За влучним висловлюванням Т. Руденької, мета когнітивного компонента полягає у розвитку «особистісних утворень у діяльнісному, генетичному, соціолого-психолого-індивідуальному вимірах» [150, с. 26].

Когнітивно-пізнавальний компонент у науковому середовищі асоціюється з розумовою діяльністю пов'язаною зі сприйняттям наукових знань, формуванням понять, уявою та логікою мисленнєвої діяльності. Не викликає заперечень, що знання передаються у формі перевіреної й науково обґрунтованої інформації та відображають інтелектуальну діяльність людини

засновану на пізнанні. На кожному з етапів розвитку суспільства людство в різних формах накопичувало знання про світ та саму людину. У результаті пізнання дійсності суспільство отримувало нові знання. Отже, процес руху людської думки від незнання до знання називається пізнанням. В основі пізнання лежить відображення об'єктивної дійсності у свідомості людини в процесі її суспільної, виробничої та наукової діяльності.

Когнітивно-пізнавальний компонент у музично-освітній діяльності характеризується рівнем сформованості знань, умінь і навичок із психолого-педагогічних, музично-теоретичних, вокально-хорових та інструментальних дисциплін, які необхідні для здійснення повноцінної методичної діяльності. У цьому контексті варто зазначити, що музично-освітня діяльність, що має художньо-творчу спрямованість, вимагає розвинених спеціальних здібностей і глибини музичного мислення, оволодіння емоційно-почуттєвою сферою сприйняття засобів музичної виразності, розвинених художньо-асоціативних уявлень, здатності до переживання художньо-афективних почуттів та їх проявів у процесі пізнання й відтворення сценічно-художнього дійства.

У такому контексті майбутній керівник вокального ансамблю має постійно знаходитися у стані методичної рефлексії, задля пошуку нових методів і форм роботи з вокальним ансамблем. Розроблення нових вправ, аналіз наукових доробок є обов'язковою частиною формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. Показниками методичної рефлексії виступає обізнаність майбутнього керівника вокального ансамблю в методиках роботи з вокальним ансамблем, здатність до застосування методичних знань, умінь, навичок та їх уміле комбінування.

Успішність когнітивно-пізнавальної діяльності майбутнього керівника вокального ансамблю залежить від злагодженості механізмів взаємодії учасників вокального ансамблю, що підсилюється синергією від сполучення індивідуальних когнітивно-пізнавальних здатностей кожного учасника колективу.

З цього погляду, на основі когнітивно-пізнавального компоненту відбувається осмислене, виразно-змістовне й артистичне виконання вокально-ансамблевих творів, практичне втілення інтерпретаційного задуму авторів музики й поетичного тексту, що потребує:

- знання принципів добору репертуару для вокального колективу з урахуванням рівня музичної підготовки його учасників, методики роботи над унісоном та єдиним тембровим забарвленням голосів у партіях, навички роботи над вертикальним строєм, динамічною гнучкістю ансамблю;

- володіння методикою аранжування творів для вокальних ансамблів різного виконавського складу, опанування методикою роботи над вокальним твором, набуття досвіду інтерпретації виконуваного твору;

- уміння здійснювати художньо-педагогічний, музично-теоретичний та вокально-виконавський аналіз твору;

- виявлення виконавських труднощів ансамблевих партій і методів їх подолання;

- виявлення теситурних умов кожної партії, характеру звуковедення, особливостей співацького дихання, дикції, артикуляції;

- набуття досвіду сценічно-виконавської діяльності, у процесі якої вдосконалюється здатність до емоційно-вольової саморегуляції, концентрація сценічної уваги, виконавський артистизм, досягнення стану творчого натхнення.

Ураховуючи вищезначене, варто зосередити увагу на когнітивно-методичній рефлексії, як процесу глибинного самопізнання творчих можливостей, внутрішніх психічних станів та актів майбутнього керівника вокального ансамблю. Слід відразу визнати, когнітивно-пізнавальний підхід дає змогу керівникові вокального ансамблю проникнути в сутність художнього замислу авторів вокальних творів та їх інтерпретації у репетиційній, сценічно-виконавській та культурно-просвітницькій діяльності, оволодіти методичними засадами вдосконалення вокально-виконавської підготовки майбутніх

керівників вокальних ансамблів та їх варіативного застосування з урахуванням індивідуальних особливостей своїх вихованців. Окрім того, зазначений підхід стимулює керівника вокального ансамблю до вдосконалення власної методичної компетентності шляхом освоєння сучасних інтерактивних технологій та інноваційних методів навчання, інформаційно-комунікативних засобів музично-педагогічної освіти, генерування власних методичних ідей та їх апробації в практичній роботі з вокальним ансамблем.

Комунікативно-ігровий компонент є базовим у структурі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю та складається з комунікативної діяльності та ігрового методу навчання. Комунікативна діяльність (від лат. communicatio – зв'язок, повідомлення) у науковому середовищі розглядається як процес передавання інформації від однієї особи до іншої й ототожнюється з дефініцією «спілкування», яка потрактовується як умова здійснення різних форм функціонування людини, як засіб досягнення різних цілей і задоволення різних потреб, а також як комунікативна діяльність, в основі якої лежить спілкування на основі взаємодії суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками освітнього процесу.

Важливе значення для формування методичної компетентності має активна ігрова діяльність із застосуванням інформаційно-цифрових технологій на засадах ед'ютейнменту. Проведене нами дослідження дало підстави для розробки ігрових методів навчання майбутнього керівника вокального ансамблю на основі синтезу комунікативної та ігрової діяльності. Вказаний метод ми визначаємо як сукупність способів і засобів організації взаємопов'язаної комунікативно-ігрової діяльності майбутнього керівника вокального ансамблю та учасників творчого колективу, яка забезпечує мотиваційну, змістову та процесуальну основу для моделювання репетиційного та сценічно-виконавського процесу.

Ураховуючи те, що людина більшість свого часу витрачає на спілкування, розрізняють міжособистісну (спілкування в малих групах) та масову

(поширення інформації серед великих груп людей) комунікацію. Оскільки вокальний ансамбль містить до 15 учасників, то таку комунікацію відносимо до міжособистісної. Члени вокального ансамблю формально, а також неформально комунікують як між собою, так і з керівником колективу. У цьому контексті одним із завдань, яке постає перед майбутнім керівником вокального ансамблю, є знання та постійний контроль творчого та емоційного стану у процесі спілкування учасників вокального ансамблю.

Комунікативно-ігрова діяльність з-поміж учасників вокального ансамблю є тим процесом, який і забезпечує утворення вокального ансамблю як колективу односторонніх. Комунікативний процес ґрунтується на творчій взаємодії суб'єктів комунікації художньо-творчої діяльності, в основі якої домінує творча взаємодія, під час якої здійснюється обмін інформацією. Він включає динамічну зміну етапів формування, передавання, приймання, розшифрування й використання інформації в обох напрямках у процесі взаємодії комунікантів.

Під час репетиційного процесу відбувається спілкування щодо пошуку ефективних методів роботи та прийомів інтерпретації вокального твору. Цей компонент конкретизується в уміннях: визначати потребу, намір та мету співдії; усвідомлено ідентифікувати себе у взаємодії з іншими. Успішна взаємодія та спілкування ґрунтуються на розумінні, прийнятті мети, мотивів, поглядів, настанов іншого, а також чуттєвого аспекту – прихильності, симпатій, що допомагає встановлювати особливі стосунки з учасниками вокального ансамблю.

Таке взаєморозуміння надзвичайно важливе для успішної вокально-ансамблевої діяльності студентів під час визначення спільної мети, розучування й виконання певного твору, виступі на відповідальному конкурсі тощо. Застосування ігор у процесі навчання буде інноваційним та цікавим співакам ансамблю. Для досягнення означеної мети можливе застосування ед'ютейнменту. Показниками комунікативно-ігрового компоненту є уміння

комунікувати з колективом, спільна участь у ігровій діяльності, засвоєння необхідних знань, умінь та навичок через гру.

Підсумовуючи, наведемо ключові напрями реалізації комунікативно-ігрового компоненту методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю:

Розробка ігрових методик: Розробка ігрових методик навчання дозволить майбутньому керівнику вокального ансамблю використовувати ігри, симуляції та інші ігрові прийоми для активізації навчального процесу. Наприклад, використання ролевих ігор для вивчення комунікативних навичок або створення музичних ігор для навчання вокалу.

– Театралізація: театралізація може бути корисним інструментом формування та розвитку комунікативних. Майбутній керівник вокального ансамблю може використовувати драматизацію та рольові ігри для підвищення інтересу учасників вокального колективу та покращення їх комунікативних здібностей.

– Використання музичних ігор: музичні ігри допоможуть підвищити їхню артистичність учасників вокального ансамблю та сприяти кращому сприйняттю музичного матеріалу. Наприклад, гри на розвиток слуху, ігри з ритмом та імпровізаційні вправи.

– Спільні проекти і виступи: залучення колективу ансамблю до спільних проектів та виступів сприяє розвитку комунікативних навичок. Організація музичних заходів, концертів, театралізованих вистав, надасть можливість покращити взаємодію учасників вокального ансамблю між собою та з аудиторією.

– Використання сучасних технологій: залучення сучасних технологій, таких як відеоігри, онлайн-ресурси для музичної освіти та віртуальні інструменти, може зробити процес роботи з колективом більш захопливим та інтерактивним.

– Комунікація та міжособистісні відносини: Важливим аспектом є розвиток вмінь спілкування та побудови позитивних міжособистісних відносин з учнями. Емпатія, вміння слухати та розуміти інших є ключовими складовими комунікативної компетентності.

В ансамблевій діяльності проявляється та людська комунікація, яка спрямована на утворення синтезу творчості природи (створення роду, етносу) і культури (підтримання соціальних традицій і інститутів). Кожен виконавець в ансамблі прямує спочатку на пошук себе – для досягнення виконавського образу, але при цьому необхідно «чути» й іншого, не менш важливого за своїм призначенням, виконавця. Таким чином, відбувається комунікативна зустріч між вокалістами, де творча особистість знаходить власне «я», та виходить за його межі, де й перебуває в співіснуванні з «іншим я». Це певною мірою перегукується з антропологічною рефлексією. Створена ланка (а саме вокальний ансамбль), у свою чергу, починає впливати на кожного його учасника, формуючи нове комунікативно-ігрове середовище, але при всьому цьому, слід знову наголосити на факті доступності вокальної музики людству та на давніх витоках існування співу та його сакральному значенні. Таким чином, навіть не усвідомлюючи глибоких зв'язків людство оточує себе вокальними звуками, піснями, апелюючи до давніх часів людства. Це формує позачасовий комунікативний зв'язок як усередині нації, країни та людства в цілому.

Діяльнісно-творчий компонент у структурі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю пов'язаний із діяльністю та творчістю, виконує важливу функцію, сприяє формуванню й розвитку різноманітних підходів до художньо-естетичної та музично-творчої діяльності, розвитку методичних якостей і творчих здібностей, необхідних для активної, творчої самореалізації в пізнанні, культурно-просвітницькій і сценічно-виконавській діяльності, виявляється в поєднанні з ініціативністю, самостійністю, інтеграцією в соціум і професійною самореалізацією.

У науковому середовищі «діяльність» потрактовується як прояв активності суб'єкта, що виражається в доцільній зміні навколишнього світу, а також у перетворенні людиною самої себе. Дослідники О. Акімова, А. Вербицький, Н. Волкова, Л. Кондрашова, В. Краєвський, Н. Кузьміна, І. Лернер, І. Подласий наголошують на тому, що процес навчання спрямований на оволодіння студентами не тільки знаннями, вміннями та навичками, але й досвідом емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу, досвідом творчої діяльності.

У контексті предметного поля нашого дослідження заслуговує на увагу музично-творча діяльність – що є складним творчим процесом, у якому відбувається спілкування виконавця з автором твору та слухачькою аудиторією, передача художнього задуму композитора засобами музичної виразності.

Різні підходи до визначення сутності музично-творчої діяльності висвітлено у працях Г. Ніколаї, Н. Овчаренко, О. Олексюк, Г. Падалки, В. Федоришина, Я. Сверлюка та ін. За влучним висловлюванням О. Олексюк, музично-творча діяльність є «одночасно умовою, метою і самим процесом актуалізації та розвитку особистості; особистість через діяльність організовує надходження досвіду, нагромадження якого веде до його впорядкування і структурування відповідно до потреб активності» [123, с. 79].

Творчість – це діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей. Необхідними компонентами творчості є фантазія, уява, психічний зміст якої міститься у створенні образу кінцевого продукту, тобто результату творчості.

Основні характеристики творчості включають:

- Оригінальність: Творчі ідеї та вирішення відрізняються від вже існуючих або стандартних концепцій.
- Новаторство: Творчість спонукає до інновацій та нових підходів.

- Унікальність: Творчі результати можуть бути унікальними та відмінними від інших.
- Вираження: Творчість може виявлятися через різні форми виразу, такі як малюнок, музика, словесний текст, дизайн, винахід та інші.
- Процес: Творчість - це процес, який може включати в себе етапи генерації ідей, впровадження, реалізацію та оцінку.
- Інтуїція та інсайт: Часто творчі ідеї приходять не за допомогою логічного мислення, а за допомогою інтуїції та інсайту.
- Самовираження: Творчість може бути способом виразити свої почуття, думки та ідеї.
- Відкритість новому: Творчість вимагає відкритості до нових ідей, досліджень та досвіду.

Творчість може бути джерелом інновацій, розвитку та вдосконалення в різних галузях життя і грає важливу роль в розвитку культури, освіти та науки. Вона є важливою складовою людської еволюції і сприяє розширенню горизонтів знань та можливостей.

З-поміж компонентів формування методичної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі проходження педагогічної практики Л. Беземчук та В. Фомін пропонують практично-творчий компонент, що «...включає сукупність музично-естетичного досвіду, музично-виконавських умінь, творчої самостійності, а також зумовлює необхідність практичної реалізації набутих знань у процесі навчальної діяльності» [14, с. 47].

Дійсність, де відбувається спілкування учасників вокального ансамблю, постає не тільки як існуючі реалії буття з характерними для свого часу соціокультурними подіями, а як частина світового часового континуума людства. Усе це пояснюється вербальною складовою, може носити мовні характеристики, а також характерні для людства звукові характеристики. Це полегшує вплив вокального мистецтва, особливо масового характеру, яким за

своєю сутністю й може вважатися ансамбль, на людську свідомість, отримувати відгук на звучання слова й музики.

Діяльнісно-творчий компонент є рушійною силою саморозвитку особистості й розглядається через призму таких творчих якостей, як: активність, винахідливість, оригінальність, компромісність, артистичність, імпровізаційність, рефлексивність. Показниками діяльнісно-творчого компонента є успішна концертно-виконавська діяльність колективу, креативний підхід до відбору репертуару, творче ставлення до інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору, здатність до відтворення фольклорних зразків та пошук оригінального звучання.

Отже, діяльнісно-творчий компонент формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю відбиває систему знань, умінь і навичок, як сукупності способів здійснення музично-творчої та концертно-виконавської діяльності. Зміст компонента розкриває індивідуальні можливості та творчі здібності учасників вокального ансамблю; уміння й навички правильного й виразного співу у форматі класичного, народного та сучасного виконавства, яскраве художнє відтворення та донесення музичного образу до слухацької аудиторії; відбиває пізнавальну та творчу активність учасників вокального ансамблю, характеризується пошуком, ствердженням і реалізацією художньо-естетичних цінностей, міру її самостійності в разі взаємодії з музичним мистецтвом; характеризується акторською майстерністю учасників колективу в процесі концертного виконання.

Результатом упровадження діяльнісно-творчого компоненту формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю стає:

- стійкий характер мотивів і активність у процесі концертно-виконавської діяльності;
- актуалізація фахових знань, умінь і навичок, художньо-педагогічного досвіду у формуванні методичних пріоритетів;

- прояв емоційно-позитивного ставлення до музично-творчої діяльності під час репетицій та сценічно-виконавських виступів;
- розвиток музичної пам'яті, музичного мислення, музичної уваги, музичної уяви, артистизму, виконавської культури;
- стійкий інтерес до художньо-творчої діяльності, участі в культурно-освітній та концертно-виконавській діяльності, впевненість у досягненні поставленої мети;
- прагнення до самовираження, самореалізації, особистісного саморозвитку та творчих методичних досягнень;
- розвиток цілеспрямованості, ініціативи, включення в різні види музично-творчої діяльності, гнучкість, мобільність в оволодінні методичними прийомами;
- сприяння розвитку рефлексії, як основного механізму осмислення набутого методичного досвіду, результатів досвіду самовиховання й саморозвитку;
- колективний виступ учасників вокального ансамблю, що наповнює свідомість яскравими музичними враженнями, надихає новими можливостями в пошуку методичних пріоритетів;
- розвинені особистісні цінності та якості, з-поміж яких: прояв емпатійності, толерантності, чуйності, тактовності, доброзичливості.

Таким чином, діяльнісно-творчий компонент виступає як важлива складова структури формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, що охоплює художньо-естетичні знання, вміння й навички, характеризує високу методичну майстерність майбутнього керівника вокального ансамблю та високі художньо-творчі результати. З плином часу він постійно змінюється, і це впливає на якість і результативність музично-творчої діяльності, яка ґрунтується на певних процесах і пов'язана з фаховою підготовкою, а також виявом почуттів, мислення, творчої активності.

Варто зауважити, що досвід музично-творчої діяльності, як складне особистісне утворення, що відбиває сукупність музично-педагогічних, музично-виконавських, музично-теоретичних знань, умінь і навичок, певною мірою залежить від стану емоційного, інтелектуального, креативного розвитку особистості, набувається у процесі активної музично-творчої діяльності й лежить в основі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

На основі зазначеного вище аналізу понять, доходимо висновку, що методична компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю - це інтегрована якість особистості, що виявляється як здатність успішно здійснювати багатофункціональну музично-творчу і сценічно-виконавську діяльність, що містить мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, комунікативно-ігровий та діяльнісно-творчий структурні компоненти.

1.3. Ед'ютейнмент у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю

Кінець ХХ – початок ХХІ століття характеризується широким запровадженням мережі Інтернет, використанням інтерактивних технологій навчання, з-поміж яких чільне місце займає ед'ютейнмент. «Edutainment» – це неологізм, який складається з англійських слів (education + entertainment), навчання та розвага водночас, яка зумовлює активізацію процесу навчання через гру, навчання у процесі гри та забави, освіта через розважання. У цей самий період у вітчизняній педагогіці спостерігається перехід від некласичної до постнекласичної педагогічної концепції, що супроводжується появою міждисциплінарних та трансдисциплінарних зв'язків. Ми переконані, що такі зв'язки роблять процес формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю гнучким і всеохоплюючим. Цій самій меті слугують і засади ед'ютейнменту.

У віртуальному просторі сьогодення ед'ютеймент не втрачає популярності як засіб поширення різноманітного освітнього, навчального, соціалізуючого контенту за допомогою медіа для масових аудиторій, використовуючи розважальну форму та популярні прийоми привернення уваги глядачів до сюжетної драматургії та художнього оформлення освітнього проєкту.

Науковий дискурс стосовно еволюції концепції ед'ютейнмента потребує звернення до розвідок історико-генетичного характеру. Перебіг подій засвідчує, що поняття «ед'ютейнмент» почало час від часу з'являтися в засобах масової інформації лише на початку 90-х років ХХ століття і переважно в компанії зі словосполученням «Вулиця Сезам». До 90-х років ХХ століття ігрове навчання використовували в значно меншому обсязі. Перші розважальні освітні проєкти та заходи зафіксовано ще в 1917 році. 70-ті роки ХХ століття можна вважати початковим етапом його використання в зарубіжній педагогіці.

Практика використання медіа з метою освіти та соціальних зрушень відома з 1950-х років. Уже тоді Нова Зеландія, Австралія, Японія, Південна Африка звернулися по допомогу до засобів масової інформації, щоб зробити доступною освіту для дітей віддалених селищ, спершу почали використовувати радіопрограми та кореспонденцію, згодом – телебачення. В Австралії медіа допомагали фермерам опановувати нові технології в агросфері [198]. У Південній Африці та Латинській Америці завдання ед'ютейменту полягало здебільшого в роз'ясненні громадянам їхніх прав і можливостей, аби вони мали змогу боротися з різними проявами дискримінації.

За такої ситуації зазначимо, що в термінологічному полі нашого наукового пошуку вагоме місце займає поняття ед'ютейнмент. Звернення до різноманітних словників і аналіз тлумачення терміна ед'ютейнмент (edutainment) свідчить, що його єдиного визначення не існує. Тим не менш, у

багатьох словниках під терміном «ед'ютейнмент» розуміється як поєднання освіти й навчання в ігровій, цікавій формі з використанням цифрових і хмарних ресурсів.

Аналіз словникової літератури та наукових публікацій засвідчив, що наводяться різні тлумачення терміна «ед'ютейнмент» (edutainment). Зауважимо, що «Тлумачний словник англійських термінів і скорочень з комп'ютерної інженерії, Інтернету і програмування» інтерпретує поняття «ед'ютейнмент» як навчальні ігри; ігрове, мультимедійне програмне навчання на компакт-дисках або онлайн-служби, призначені для навчання в цікавій, ігровій формі [138].

Принадно зауважимо, що до засобів ед'ютейнменту належать: пристрій вводу, зчитування та обробки мультимедійної інформації, цифрові сервіси, онлайн-служби, електронні підручники та енциклопедії, настільні ігри, відеоігри, веб-квести, інтернет-ресурси, радіо- і телепрограми, музейні виставки, відеоконференції та ін., а також традиційні засоби навчання.

Значну кількість досліджень з даного питання становлять праці зарубіжних педагогів, медійників та соціальних працівників, з-поміж яких: М. Аддіс, К. Вонг, Р. Донован, Л. Лагерферт, Р. Мерфі та ін., які доводять, що «ед'ютейнмент» є гібридним жанром, заснованим на єдності свідомого й несвідомого, де навчання поєднується з розвагою, а основною рисою є опора на надання знань через візуальні способи. Дослідники переконують, що це донесення інформації в неформальному стилі, у формі гри, розповіді тощо.

Утім, в Україні нині існують лише поверхові згадування про «ед'ютейнмент» у наукових статтях В. Гоян, В. Іванова, Н. Зражевської та ін. У роботах вітчизняних дослідників можна знайти відомості про поняття, що є дотичними до дефініції «ед'ютейнмент», наприклад, комунікаційні стратегії та технології (Л. Дашко, О. Дубицька, В. Іванов, та ін.); про науковопопулярне телебачення (О. Богданова, І. Лапіна, В. Лизанчук та ін.); про телебачення та його вплив на дитячу аудиторію (К. Кошак,

О. Невмержицька, І. Пенчук та ін.); про комерційну журналістику (В. Владимиров, О. Гоян, М. Недопитанський та ін.).

Ед'ютейнмент використовує популярні медіа та поп-культуру з метою освіти, навчання молоді та сприяння соціальним змінам у позитивному напрямі. Комунікаційна стратегія ед'ютейнменту – це свідчення того, що телебачення є джерелом розваг та інформації, а також виконує роль ресурсу безкінечного корисного знання. Означена стратегія багата у своїх проявах, в організації змістового наповнення та у сферах застосування. Ед'ютейнмент широко використовується в повсякденному житті за межами телебачення, наприклад:

- коли викладач з метою зосередження уваги своїх студентів на об'єкті пізнання урізноманітнює лекцію наочними прикладами, слайдами, відео- та аудіоматеріалами, цікавими історіями тощо;

- коли викладач проводить заняття у формі вебінару чи інтернет-семінару, які поєднують пізнавально-освітню інформацію з розважальними елементами з метою утримання глядача перед екраном монітору;

- коли викладач проводить публічну лекцію в мистецько-освітніх або культурно-розважальних закладах.

Специфічною діяльністю, заснованою на одночасному навчанні й задоволенні власної цікавості, виступає «ед'ютейнмент» у дослідженні М. Еддіса, який наголошує, що «ед'ютейнмент» – це «специфічна діяльність, яка одночасно базується на навчанні й задоволенні власної цікавості» [191, с. 1]. Не виключенням є й дослідження Р. Донован, який у технології «ед'ютейнмента» дифініціює умисне поєднання соціального замовлення з розважальним механізмом для швидкого досягнення певних цілей, поставлених соціумом [208]. Серед визначень фундаментальної категорії нам імпонує характеристика «ед'ютейнмента» запропонована Я. Ванг, який наголошує, що це «місце, де діти можуть насолоджуватися тим, що вивчають за допомогою звуків, відео, текстів та зображень» [231, с. 10].

Зарубіжні дослідники (Я. Ванг, Р. Донован, М. Еддіс та ін.) переконливо доводять, що віртуальна реальність стала популярною в багатьох галузях освіти. Мультисенсорна, інтерактивна природа віртуальної реальності може візуалізувати реальний і відомий фізичний світ або ситуацію, яка є цілком уявною. Взаємодія з віртуальним середовищем уможливорює використовувати методи навчання, які дозволяють відчувати реальну ситуацію або візуалізувати певний сценарій за допомогою віртуальної реальності.

Специфіка ед'ютейнменту зумовлюється наявністю таких ознак:

- захоплення: важливим є безпосередній інтерес дитини, який веде до розвитку нових навичок і накопичення знань;
- розвага: саме розвага виступає основним мотивом, який забезпечує отримання задоволення, одночасно формуючи стійкий інтерес до процесу навчання, знімає психологічне навантаження від процесу освіти;
- ігровий підхід: завдяки універсальності гри відбувається ефективний процес навчання незалежно від віку;
- сучасність: під час використання актуальних можливостей сучасних технологій, таких як відео- та аудіоматеріали, дидактичні ігри, освітні програми в мультимедійному форматі і багато інших засобів, досягається максимальне залучення дошкільників в освітній процес.

У процесі розробки й реалізації освітніх проєктів К. Крутій рекомендує використовувати такі елементи ед'ютейнмента, як-от: завдання з навичками співпраці; завдання з навичками комунікації; завдання з навичками самопрезентації; завдання, спрямовані на формування рефлексії; завдання з ціннісно-смысловими установками; завдання, спрямовані на формування цифрової компетентності [96].

Науковий дискурс засвідчує, що комунікаційна стратегія ед'ютейнменту є доказом того, що телебачення, є не тільки джерелом розваг та інформації, а також слугує ресурсом безкінечного корисного знання. Воно

використовує популярні медіа та поп-культуру з метою освіти, навчання та сприяння соціальним змінам у позитивному напрямі [72].

Ед'ютейнмент як комунікаційну технологію розроблено на основі педагогічної технології, яка базувалася на тому, що освітній та навчальний контент подавали в розважальній формі, привертаючи таким чином увагу аудиторії, а також полегшуючи процес засвоєння та запам'ятовування матеріалу. Почавши з лекційних залів і практики відкритих лекцій/семінарів, «ед'ютейнмент» набув великого поширення в поп-культурному та медійному середовищах. Цьому сприяла привабливість змісту і намірів упровадження технології «Освіта+розвага», адже тепер масовий медіаспоживач отримує можливість, не жертвуючи розвагами, мати користь у вигляді нових знань і вмінь, зокрема, й під час телевізійного перегляду [72].

Одним із механізмів впливу ед'ютейнменту є розвиток підсвідомих механізмів навчання. У процесі застосування означеної технології викладач використовує такий стиль навчання, який створює нову дидактичну цілісність: надає можливість звільнитися від обов'язку строго дотримуватися таких дидактичних вимог як контроль, науковість, послідовність навчання та ін. За таких умов виникають унікальні та ефективні освітні потенціали. Так, надається можливість реалізувати індивідуальні можливості студентів, їх особистісний темп навчання. Унаслідок цього, освітній процес сприймається не формально.

Певний інтерес для нашого дослідження становить «Ед'ютейнмент-стратегія», яка доводить використання розваги як комунікаційної практики з метою стратегічного поширення повідомлень для соціального маркетингу індивідуальної поведінки або ж визвольної артикуляції масштабних соціальних змін силами самого суспільства [220].

Зауважимо, що на нашу думку, «ед'ютейнмент», певним чином, поширює будь-який зміст на широку (чи масову) аудиторію з освітньою метою, розширюючи кругозір особистості, вдовольняючи жагу пізнання,

вирішуючи соціальні питання, реалізації потреби самовдосконалення й саморозвитку. Вище зазначена технологія може бути використана медіаосвітою як один із засобів досягнення певних намірів та отримання позитивних результатів під час здійснення медіа освітньої політики. Заняття й заходи у форматі технології ед'ютейнмента можуть проходити в парку, музеї, концертному залі, офісі, картинній галереї, інтернет-клубі, інтернет-кафе, де можна отримати інформацію з тієї чи тієї пізнавальної теми в невимушеній і доброзичливій атмосфері. Отже, медіаосвіта може бути як теоретичною, так і практичною базою для впровадження та популяризації «ед'ютеймент-стратегії».

Доречно наголосити на тому, що спочатку ед'ютейнмент існував у формі вільного проведення лекцій, семінарів і майстер-класів, у ході яких викладач і студенти майже на рівних спілкувались і неформально обмінювались інформацією. Суголосними нашому дослідженню вважаємо розвідки З. Окан, який заявляє, що сутність ед'ютейнмента полягає у використанні наповненого яскравою графікою і дизайном екрану комп'ютера і сприяє емоційній налаштованості й мотивації учнів [226].

Узагальнення широкого кола розвідок дозволило констатувати, що ед'ютейнмент можна використовувати:

- у закладах освіти, музеях, екологічній освіті, центрах дозвілля, інформаційних і комунікаційних технологіях, засобах масової інформації (J. Němec, J. Trna);

- у різних навчальних модулях для здобуття учнями знань і отримання інформації захоплюючим способом (S. Egenfeldt-Nielsen, J. Heide Smith, T.S. Rajares).

Таким чином, причинами появи ед'ютейнменту можна назвати такі:

- розуміння того, що інтерес і захоплення є невід'ємною цінністю в процесі навчання;

– розвиток нових медіа, інтерактивних технологій, що призводять до «конкуренції інформації», яка повинна ставати все більш привабливою.

Для нашого дослідження важливим є те, що навчання й розвага втрачають своє первісне значення, знаходячи в сконструйованому новому лексичному визначенні нового змісту, що не зводиться ні до навчальної діяльності, ні до ігрової діяльності. Виявляються істотні, унікальні й ефективні освітні потенціали ед'ютейнмента.

Слід зазначити, що ед'ютейнмент корелює з низкою груп технологій. Зокрема, в ед'ютейнменті використовуються засоби й елементи технологій, що належать до групи технологій на основі активізації та інтенсифікації діяльності: ігрові технології, проблемне навчання, проєктна технологія, інтерактивні технології, технологія комунікативного навчання та ін. Отже, інтернетизація навчання надала ефективні прийоми когнітивного освоєння різних видів інформації з Інтернет-ресурсів.

В ед'ютейнменті активно використовуються цифрові сервіси та «хмарні технології»: здобувачі отримують нові компетентності, використовуючи спеціально підібрані викладачами Інтернет-ресурси. Наприклад: Hotlist (список сайтів із текстовим матеріалом по темі, що вивчається), Multimedia Scrapbook (список посилань на текстові сайти, фотографії, аудіофайли, відеокліпи, графічну інформацію та ін.), Treasure Hunt (посилання на сайти по темі з питаннями по змісту сайту), Subject Sampler (обговорення й висловлювання учнями думки з дискусійних тем і питань), Web Quest (організація проєктної діяльності здобувачів з будь-якої теми з використанням Інтернет-ресурсів) і ін.

Стає очевидним, що в ігровій частині ед'ютейнмента, яка зосереджена на методичному розумінні гри та ігрових технологій, використовуються в якості засобів (у певних випадках розглядаються як прийоми) навчальні ігри (настільні, відео, рольові ігри та ін.).

Вважаємо, що гра є активною творчою діяльністю в спеціально створених умовах з метою отримання, закріплення й активізації навчального матеріалу в різних комунікативних ситуаціях. Гра універсальна, є інститутом творчості, засобом навчання й самопізнання, самоідентифікації особистості. В умовах сьогодення гра активно застосовується у використанні ресурсів мережі Інтернет, де молодь, яка навчається може грати та взаємодіяти один з одним на місцевому рівні й у всьому світі.

Аналіз стану наукової розробленості ігрових технологій показав, що вчені пропонують надати грі особливе місце у великому арсеналі прийомів і засобів для активізації навчальної діяльності студентів у вищій школі (В. Беспалько, А. Вербицький, О. Газман та ін.).

Важливе місце відведено феномену гри. Разом із тим, відзначається недолік теоретичної та методологічної розробленості використання ігор у процесі навчання, не повною мірою в роботах наявний конкретний опис гри, особливостей дій педагога і учнів у грі; не завжди даються рекомендації щодо підготовки, проведення й аналізу результатів, пов'язаних із застосуванням певної гри.

Ми дотримуємося думки, що ед'ютейнмент доцільно використовувати на всіх рівнях освіти, в тому числі й на рівні вищої мистецької освіти, до якого і належить сфера формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

На зламі двох тисячоліть у вітчизняній культурно-просвітницькій та сценічно-виконавській роботі окрім використання ігрових форм навчання використовуються цифрові додатки в жанрі «веб-квест», як нові освітні технології, що поєднують у собі методи та прийоми інтерактивного й активного навчання, мотивацію до пізнання і взаємодії.

Поштовхом для використання веб-квестів у музично-творчій діяльності стала поява цифрових програм у жанрі quest. Саме англійське слово *quest* означає «пошук». Основою квест-технологій є пошук розв'язання

поставленої мети в контексті сценічно-виконавської та культурно-просвітницької діяльності. *Квест – це форма взаємодії керівника вокального ансамблю з його учасниками, яка допомагає формуванню вмінь і навичок учасників сценічної дії, розв’язує певні завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів через реалізацію певного сюжету концертно-виховних програм.*

У такому контексті використання керівником вокального ансамблю ед’ютейнменту у процесі відтворення сценічного варіанту народної пісні відбувається за допомогою Інтернет-ресурсів на основі фольклорного матеріалу. Із запровадженням квест-технологій робиться запис пісні, відбувається фіксація музичного матеріалу, манери та характеру виконання пісні. Сутність ед’ютейнмента полягає у використанні наповненого яскравою графікою та дизайном екрану комп’ютера, що сприяє емоційній налаштованості та мотивації учасників вокального ансамблю до художньо-творчої діяльності.

Вважаємо, що формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед’ютейнмента відбувається в процесі вивчення звичаїв, обрядів, народних ігор, способу їх постановки. За допомогою квест-технологій здійснюється відбір керівником вокального ансамблю основного фольклорного матеріалу, що характеризує сценічний образ. У процесі сценічної обробки музичного матеріалу фольклорного твору зосереджується увага на композиції типових малюнків, колориту, образів фольклорного першоджерела. Насамкінець, використання Інтернет-ресурсів уможливорює здійснення сценічної обробки фольклорного матеріалу з урахуванням законів драматургії музичного твору.

Привертає увагу те, що майбутній керівник вокального ансамблю, опанувавши квест-технологіями і методикою матеріалу, презентує звичаї, обряди, ігри. Квест-технологія виключає варіативність, прописує чіткий алгоритм дій, передбачає взаємопов’язану діяльність суб’єктів процесу

навчання та гарантованість досягнення мети. До того ж, опановування квест-технологією і специфікою фіксації музичного матеріалу уможлиблює реалізацію основних підходів щодо виконання й інсценування народної пісні відповідно до законів драматургії. Окрім того, майбутній керівник вокального ансамблю має вміти систематизувати фольклорний музичний матеріал і за допомогою цифрових технологій переносити особливості фольклорних традицій на сцену концертного майданчика.

Підсумовуючи зазначений вище аналіз досліджень, уможлиблюється виокремлення основних ключових положень – засад ед'ютейнменту:

1. Педагогічна інновація, що полягає в одночасному освітньому процесі й задоволення цікавості, що веде до глибинного захоплення проблемою, утримання стійкого інтересу від процесу навчання та базується на візуальному матеріалі, розповіді, сучасних психологічних прийомах, ігровому форматі, сучасних цифрових і комунікаційних технологіях із використанням матеріальних, дидактичних і цифрових засобів освіти з метою реалізації концепції навчання через розвагу. Матеріальні – музеї, галереї, бібліотеки, місто професій, кафе, магазини, супермаркети, спортивні комплекси, ігрові зони, виробництво, офіси, їдальня, аптеки, парк, вулиця, природа тощо. Дидактичні – настільні ігри, правила рольових, сюжетно-рольових, ділових, народних ігор, ситуації для аналізу, обговорення, вирішення проблеми, завдання, тести, кросворди, схеми. Цифрові – електронні освітні ресурси – мультимедійні підручники, електронні посібники, програми, тренажери, мережеві освітні ресурси, мультимедійні універсальні енциклопедії, інтерактивна дошка, електронні тренажери, хмарні ресурси; цифрові ресурси – комп'ютерні ігри, тренажери, енциклопедії; аудіовізуальні засоби – слайд-фільми, мультфільми, презентації, навчальні відеофільми, радіо- і телепрограми, книжки, енциклопедії з доповненою або віртуальною реальністю; веб-технології – веб-квести, віртуальні екскурсії тощо;

2. Гейміфікація освітнього процесу. Гра відповідає меті ед'ютейнменту – розважати й навчати. Гра – це система, у якій гравці задіяні у процес розв'язання штучного конфлікту, що визначається правилами та має вираження в кількісному результаті. Від інших ігрових форматів гейміфікація відрізняється тим, що її учасники орієнтовані на ціль своєї реальної діяльності, а не на гру як таку. Ігрові елементи інтегруються до реальних ситуацій для мотивації конкретних форм поведінки в заданих умовах. Функції гейміфікації: 1) підвищення ефективності освіти або роботи; 2) направлення людської поведінки; 3) подолання психологічних бар'єрів; 4) спрямовування ігрових завдань на розв'язання проблемних ситуацій;

3. Диференціація понять «освітня розвага» і «розвага в освіті». Освітня розвага акцентує увагу на розважальній складовій, і ед'ютейнмент визначається як форма і спосіб проведення дозвілля з включенням навчального компонента з певної галузі знань. Місцем для проведення стає будь-який простір за межами закладу освіти: галерея, студія, парк, музей, офіс та ін. Розвага в освіті акцентує увагу на освітній складовій і ед'ютейнмент розуміється як особливий спосіб навчання, в якому академічна (обов'язкова, визначена Державним стандартом, освітніми програмами тощо) інформація подається в захоплюючій, виразній, пізнавальній формі. Важливим стає отримання знань у яскравій і оригінальній формі, підсилюється елемент присутності несвідомого шляхом підсилення інтуїтивного, емоційного та суб'єктивного.

Аналіз широкого кола першоджерел засвідчив, що здійснення освітніх процесів на засадах ед'ютейнменту можливе на лекційних і практичних заняттях із сольфеджіо, гармонії, поліфонії, історії української та зарубіжної музики, теорії музичної освіти, стратегії розвитку науки, методології наукових досліджень у галузі мистецтвознавства й музичної педагогіки та ін.

Так, наприклад, у процесі вивчення дисципліни «Сольний спів» під час дистанційного навчання майбутній керівник вокального ансамблю у процесі

герменевтичного аналізу твору й формування виконавського образу використовує засади ед'ютейнмента, а під час репетиційно-концертної діяльності та записів контрольних відеофайлів разом із технологією ед'ютейнмента реалізується цифрова компетентність.

Отже, екстраполюючи означене на суб'єкт нашого дослідження, зазначимо, що актуальність ед'ютейнмента, як однієї з інноваційних технологій у культурно-мистецькому просторі та у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю полягає в тому, що вона:

- сприяє підвищенню інтересу й потреби майбутнього керівника вокального ансамблю й учасників колективу до музично-творчої та сценічно-виконавської діяльності;
- робить репетиційний процес більш захоплюючим, різноманітним, доступним та бажаним для учасників вокального колективу;
- за допомогою інтерактивних технологій стимулює інтеграцію знань, формування вмінь і навичок із музично-теоретичних, вокально-хорових та інструментальних дисциплін;
- сприяє розвитку індивідуальних музично-творчих здібностей учасників культурно-освітнього процесу;
- мотивує керівника вокального ансамблю та його учасників до творчої інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору відповідно до авторського задуму;
- сприяє формуванню художньо-естетичних смаків і вподобань, розширенню музичного світогляду, підвищує рівень музичної культури та сприяє формуванню особистого творчого досвіду.

Таким чином, із позицій формування методичної компетентності на заняттях вокального ансамблю доцільно використовувати такі засоби ед'ютейнмента, як-от: відео-презентації документальних та художніх фільмів про життя та творчість композиторів; прослуховування музичних творів у

виконанні всесвітньо відомих хорових та інструментальних колективів, виступи відомих солістів-вокалістів та інструменталістів, виступи вокальних ансамблів різних за складом; створювати учасникам вокального ансамблю завдання для персональних гаджетів, використання веб-технології (електронна пошта, веб-квест), створення лепбука, кластера, варто не забувати про креалізовані тексти та їх використання на заняттях вокального ансамблю (буктрейлер, комікс, постер, колаж, буклет та ін.).

Таким чином, варто зазначити, що *ед'ютейнмент у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю вважається особливим типом організації діяльності, що ґрунтується на творчій зацікавленості та формуванні інтересу до музичної діяльності з отриманням задоволення від процесу застосування альтернативних розважально-ігрових форм у композиційній побудові сценічно-концертних виступів та використанням «хмарних технологій» і цифрових сервісів у музично-творчій та сценічно-виконавській діяльності.*

Здійснено аналіз поняття «ед'ютейнмент» та дотичних до нього у вітчизняній та зарубіжній науково-педагогічній літературі. У результаті студіювання праць із проблем ігрового навчання та ед'ютейнменту встановлено, що ед'ютейнмент у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю вважається особливим типом організації діяльності, що ґрунтується на творчій зацікавленості та формуванні інтересу до музичної діяльності з отриманням задоволення від процесу застосування альтернативних розважально-ігрових форм у композиційній побудові сценічно-концертних виступів та використанням «хмарних технологій» і цифрових сервісів у музично-творчій та сценічно-виконавській діяльності.

Висновки до розділу 1

Визначено специфіку та стан дослідження проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту в педагогічних, психологічних і мистецтвознавчих працях, обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження сформульовано мету й основні завдання.

Узагальнено сутність понять «компетентність», «професійна компетентність» та «методична компетентність» у дискурсі педагогічних і психологічних праць, що уможливило їх розмежування.

Досліджено педагогічний досвід з формування професійної та методичної компетентностей у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників.

Встановлено, що майбутній керівник вокального ансамблю після завершення навчання в закладі вищої мистецької освіти має опанувати такими складовими методичної компетентності: володіння методикою постановки голосу, методами розвитку вокальної техніки, культури співу, творчого потенціалу співака; знання принципів класифікації співацьких голосів та вміння правильно визначити тип голосу співака; готовність проєктувати вокально-педагогічний репертуар для різних типів співацьких голосів (дитячих, дорослих); володіння методикою роботи над вокальними вправами, вокалізами, вокальними творами різної форми, жанру, стилю; здатність застосовувати набуті знання і навички в процесі викладання сольного співу у початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах. З'ясовано, що методична компетентність керівника вокального ансамблю – це складник професійної компетентності, який виявляється у наявності знань методологічних і теоретичних засад методики навчання, концептуальних основ, структури і змісту засобів навчання (підручників, навчальних посібників тощо), умінь застосовувати знання в педагогічній і

громадській діяльності, готовності виконувати основні професійно-методичні функції (комунікативно-навчальну, розвивальну, гностичну тощо).

До структури методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю відносимо мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, комунікативно-ігровий та діяльнісно-творчий компоненти.

Наголошено, що *методична компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю - це інтегрована якість особистості, що виявляється як здатність успішно здійснювати багатофункціональну музично-творчу і сценічно-виконавську діяльність, що містить мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, комунікативно-ігровий та діяльнісно-творчий структурні компоненти.*

У результаті студіювання праць із проблем ігрового навчання та ед'ютейнменту встановлено, що *ед'ютейнмент у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю вважається особливим типом організації діяльності, що ґрунтується на творчій зацікавленості та формуванні інтересу до музичної діяльності з отриманням задоволення від процесу застосування альтернативних розважально-ігрових форм у композиційній побудові сценічно-концертних виступів та використанням «хмарних технологій» і цифрових сервісів у музично-творчій та сценічно-виконавській діяльності. Визначено та обґрунтовано засади (ключові положення) ед'ютейнменту: педагогічна інновація, що полягає в одночасному освітньому процесі та глибинному захопленні проблемою, отримання задоволення й утримання стійкого інтересу з використанням матеріальних, дидактичних і цифрових ресурсів; гейміфікація освітнього процесу з її функціями – підвищення ефективності освіти або роботи, направлення людської поведінки на подолання психологічних бар'єрів, спрямовування ігрових завдань на розв'язання проблемних ситуацій; диференціація понять «освітня розвага» та «розвага в освіті».*

Підтверджено актуальність теми дисертаційної роботи, закладено теоретичну основу для проведення подальших досліджень з формування методичної компетентності.

РОЗДІЛ 2

ЗМІСТОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ВОКАЛЬНОГО АНСАМБЛЮ НА ЗАСАДАХ ЕД'ЮТЕЙНМЕНТУ

2.1. Діагностика сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

Дослідження та обґрунтування критеріїв, показників і рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту обумовлено сутністю та структурою методичної компетентності майбутнього фахівця, запропонованими компонентами й відповідає статусу методичної ідентичності. Ураховуючи той факт, що в нашому дослідженні ми вивчаємо феномен сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, яка є початковим етапом формування феномену компетентності на засадах ед'ютейнменту, схарактеризуємо критерії, показники та рівні сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю відповідно до предмету нашого дослідження.

Слід зауважити, що питання обґрунтування критеріїв, показників та рівнів ефективності різних педагогічних явищ, систем і процесів проаналізовано з філософської, психологічної та педагогічної точок зору, що підтверджується наявністю низки спеціальних досліджень [131].

У процесі студіювання наукових розвідок стосовно обґрунтування критеріальної бази дослідження ми переконалися, що у процесі визначення критеріїв формування методичної компетентності обирається така відносна й достатньо вірогідна характеристика, як рух майбутнього фахівця на більш високий рівень сформованості певної якості. Тож механізм переходу якісних

показників у кількісній має бути простим і доступним, відображати динаміку якості, відбивати основні закономірності формування особистості, давати можливість якісно й кількісно оцінювати рівні розвитку, розкриватися через низку показників кожного критерію.

«Критерій» у перекладі з грецької (*criterion*) означає «засіб судження», тобто оцінювання, за допомогою якого здійснюється класифікація або вимірювання певних об'єктів. У енциклопедичних виданнях критерій потрактовується як «мірило» для визначення оцінки предмета або явища; ознаки, взятої за основу класифікації, орієнтир, індикатор, на основі якого відбувається оцінка або класифікація чого-небудь. У словнику іншомовних слів термін «критерій» визначається як «підстава для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило» [24, с. 132]. Укладачі словника-довідника інтерпретують «критерій» як «ознаку, на основі якої проводять оцінювання, визначення або класифікація чого-небудь, мірила» [157, с. 268].

За такого підходу, виходячи з проблеми дослідження, критерії – це ознаки об'єктів, їх якості або властивості, які дають змогу схарактеризувати та визначати якісні й кількісні властивості цього об'єкта.

Критерії вимірюються показниками, які достовірно доводять, яке явище або об'єкт вимірюється в числовому еквіваленті. Поняття «показник» є схожим до тлумачення поняття «критерій», зокрема, в педагогічному словнику «показник» визначається як ознака чого-небудь, доказ, свідчення; певні дані за результатами роботи, процесу. Такої самої точки зору дотримуються й укладачі Великого тлумачного словника української мови, які наголошують: «Показник – кількісна та якісна характеристика властивості або ознаки» [27, с. 1024].

Показники є складовими критерію. Це припущення підтверджується визначенням, яке подане в енциклопедичному словнику. Загалом же показник – означає ознаку, що уможливорює визначення найбільш важливих

аспектів педагогічної або художньо-творчої діяльності та оцінку їх з позицій значущості для педагогічної або музично-педагогічної діяльності.

Відтак, критерій – це принцип оцінки ефективності, а показник – кількісний вияв досліджуваної характеристики явища, який відбиває тісний взаємозв'язок та взаємозумовленість критеріїв.

Відповідно до змісту й характеру визначених освітньо-кваліфікаційною характеристикою функцій і типових задач, нами визначено критерії сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, з-поміж яких: *спонукально-регулятивний, інформаційно-пізнавальний, комунікативно-евристичний, операційно-творчий критерії.*

Спонукально-регулятивний критерій відображає мотиваційно-ціннісну сутність формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, вказує на інтерес до музичної діяльності, мотивацію відносно добору вокально-ансамблевих творів естетичної та виховної спрямованості. Мотиваційно-ціннісний критерій уможливорює визначення впливу репертуару на емоційний і духовний розвиток, уміння передавати ціннісне ставлення до творів вокально-ансамблевого мистецтва, інтерес до запровадження засад ед'ютейнменту. Він включає бажання саморозвиватись і самовдосконалюватись у процесі роботи з вокальним колективом, що сприяє позитивній мотивації та креативності.

Спонукально-регулятивний критерій конкретизовано такими *показниками:*

- змотивованість на добір вокально-ансамблевих творів естетичної спрямованості з урахуванням засад ед'ютейнменту;
- прагнення визначати вплив репертуару на емоційний і духовний розвиток учасників вокального ансамблю;
- зорієнтованість на інтеграцію засад ед'ютейнменту в процес роботи з вокальним ансамблем.

Виокремлення спонукально-регулятивного критерію актуальне для цілісного розуміння формування методичної компетентності та уможливорює визначення ступеня мотивації та ціннісного ставлення до художньо-творчої діяльності.

Інформаційно-пізнавальний критерій представляє систему культурологічних, музично-теоретичних, фахових, етичних та естетичних знань, а також технологій, способів, прийомів їхнього застосування. Окрім того, потребує ґрунтовного опанування методикою та знаннями з дисциплін фахової підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю, використання інноваційного, цифрового ресурсу, здатність студентів до самостійно-пошукової роботи в царині ігрових технологій. Охоплює вміння добирати й аналізувати твори вокально-ансамблевого мистецтва, набувати знань із цифрових технологій, потребує розширення репертуарного світогляду.

Інформаційно-пізнавальний критерій конкретизовано такими *показниками*:

- наявність знань про методичну компетентність та ед'ютейнмент;
- міра обізнаності майбутнім керівником вокального ансамблю у фахових дисциплінах;
- володіння репертуарним тезаурусом для роботи з вокальним ансамблем.

Запровадження когнітивно-інформаційного критерію уможливить дослідження стану сформованості методичної компетентності та готовності до активної художньо-творчої діяльності керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Комунікативно-евристичний критерій відображає здатність майбутнього керівника вокального ансамблю до прояву найкращих особистісних якостей і комунікативних здібностей у процесі організації

ігрової діяльності, можливість приділяти увагу кожному учасникові ансамблю в процесі опанування навичками комунікативно-ігрової діяльності. Особливого значення набуває розвиток рефлексивно-комунікативного мислення на основі інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору, врахування психологічних особливостей кожного учасника ансамблю та можливості залучення до виконання тих чи тих рольових ролей.

Комунікативно-евристичний критерій показує ступінь здатності учасників вокального ансамблю до організації творчої взаємодії під час розподілу дійових осіб і ролей у процесі ігрової діяльності, міру здатності до співпереживання та взаємодопомоги, яка позитивно позначається на ефективності взаємодії в процесі підготовки та проведення сценічно-концертних виступів, а також ступінь розвитку їхніх комунікативних і організаційних здібностей, що сприяє вмінню організувати виступ вокального колективу та створити умови для продуктивної взаємодії та спілкування для отримання позитивних емоцій і естетичних переживань.

Комунікативно-евристичний критерій конкретизовано такими показниками:

- ступінь володіння засобами ефективної комунікації з учасниками вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту;
- сформованість комунікативно-ігрових здібностей у процесі репетиційної та сценічно-виконавської діяльності;
- прагнення до комунікаційно-евристичного пошуку інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору.

Зазначені показники визначають стан сформованості комунікативно-ігрового компонента у структурі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Операційно-творчий критерій передбачає наявність здатності майбутнього керівника вокального ансамблю застосовувати набуті у процесі фахової підготовки компетентності й організаторські здібності, що сприяє

ефективному розвитку уяви, фантазії, емоційної чутливості та креативності під час використання ігрових технологій і цифрових програм. Загалом же операційно-творчий критерій засвідчує сформованість навичок аранжування творів для різного складу ансамблю, уміння «розкладати на партії» твори сольних виконавців, що уможлиблює виявлення творчого натхнення, естетичної спрямованості майбутнього керівника вокального ансамблю на позитивний результат. Не викликає заперечень, що запровадження операційно-творчого підходу регулює втілення музично-творчого досвіду, а саме: фахових компетентностей, методів, рівня інструментальної підготовки, навичок інтерпретації та імпровізації в музично-творчу діяльність керівника вокального ансамблю.

Слід зауважити, що специфіка роботи з вокальним ансамблем потребує особистісних здібностей і якостей керівника, що впливають на ефективність формування методичної компетентності, конструктивності його професійної діяльності, а також полягає в наявності інтересу до цього виду діяльності, активній роботі мислення й уяви, що призводить до бажання самостійно проявити себе в якості керівника вокального ансамблю.

Операційно-творчий критерій конкретизовано такими *показниками*:

- здатність майбутнього керівника вокального ансамблю застосовувати набуті компетентності та засади ед'ютеинменту в практичній роботі з колективом;
- наявність умінь аранжування творів для вокального ансамблю;
- міра розвитку організаторських здібностей у процесі репетиційної та сценічно-виконавської діяльності.

Відповідно, запровадження операційно-творчого критерію дасть змогу дослідити стан сформованості діяльнісно-творчого компоненту методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютеинменту.

Запропоновані критерії та показники дали змогу визначити та діагностувати рівні сформованості методичної компетентності керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Стан сформованості кожного компонента методичної компетентності такого фахівця на засадах ед'ютейнменту доцільно визначати відповідно до зазначених критеріїв за трьома рівнями – високий, середній низький.

Високий рівень сформованості проявляється: у володінні стійкою мотивацією до опанування фахових компетентностей і засад ед'ютейнменту; в усвідомленні потреби вибору творів для вокального ансамблю естетичної спрямованості; чітко вираженому прагненні до використання засад ед'ютейнменту в процесі керування вокальним колективом; ґрунтовними знаннями з дисциплін фахової підготовки та засад ед'ютейнменту; цілеспрямованим розширенням методичного та фахового тезауруса; свідомою організацією комунікації та комунікативно-ігрової діяльності між керівником та учасниками ансамблю; у створенні доброзичливих психолого-педагогічних умов для комунікування учасників вокального ансамблю; в усвідомленому застосуванні набутих компетентностей та засад ед'ютейнменту в практичній діяльності з вокальним ансамблем; у художньо-творчій інтерпретації вокально-ансамблевих творів на засадах ед'ютейнменту; у здатності до рефлексивного оцінювання необхідності вдосконалення вокальних і художньо-виконавських компетентностей учасників вокального ансамблю.

Середній рівень сформованості проявляється: у володінні достатньо чіткою мотивацією до опанування фахових компетентностей та засад ед'ютейнменту; у практично вираженій потребі вибору творів для вокального ансамблю естетичної спрямованості; в прагненні до використання засад ед'ютейнменту в процесі керування вокальним колективом; у володінні достатніми знаннями з дисциплін фахової підготовки та засад ед'ютейнменту; періодичним розширенням методичного та фахового

тезаурусу; в організації комунікації та комунікативно-ігрової діяльності між керівником та учасниками вокального ансамблю; у здатності організувати комунікування між учасниками колективу; в періодичному застосуванні опанованих компетентностей та засади ед'ютейнменту в практичній діяльності з вокальним ансамблем; у позитивному ставленні до художньо-творчої інтерпретації вокально-ансамблевих творів на засадах ед'ютейнменту; у несистематичному бажанні працювати над розвитком вокальних і художньо-виконавських компетентностей учасників вокального ансамблю.

Низький рівень сформованості характеризується:
 неаргументованою мотивацією до опанування фахових компетентностей стосовно роботи з вокальним ансамблем; пасивністю у виборі вокально-ансамблевих творів естетичного спрямування; байдужим ставленням до використання засад ед'ютейнменту в процесі керування вокальним ансамблем; фрагментарною обізнаністю з дисциплін фахової підготовки та засад ед'ютейнменту; несистемним розширенням методичного та фахового тезаурусу; пасивністю організації комунікації та комунікативно-ігрової діяльності між керівником та учасниками ансамблю; формальним створенням психолого-педагогічних умов для комунікування учасників вокального ансамблю; небажанням застосувати набуті компетентності та засади ед'ютейнменту у практичній діяльності з вокальним ансамблем; формалізованою інтерпретацією вокально-ансамблевих творів; фрагментарністю праці над розвитком вокальних здібностей і художньо-виконавських умінь і навичок учасників вокального ансамблю.

Таким чином, у своїй сукупності ступінь прояву кожного з виділених і схарактеризованих критеріїв, показників та рівнів визначає ефективність сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Визначені та схарактеризовані нами основні структурні критерії, показники та рівні

формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту уможлиблюють проведення експериментального дослідження із запровадження педагогічних умов та виявлення їх результативності. Шкала сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю може бути корисною для визначення змісту і форм організації освітньо-професійних програм, спрямованих на підготовку майбутніх керівників вокального ансамблю.

З метою перевірки ефективності педагогічних умов формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту було проведено експериментальне дослідження у формі педагогічного експерименту.

За такого підходу вважаємо за необхідне зазначити, що педагогічний експеримент вважається методом наукового дослідження, за допомогою якого «...дослідник активно і свідомо впливає на педагогічну діяльність, створюючи штучні або використовуючи природні умови, необхідні для виявлення відповідної властивості», як зазначає О. Дубасенюк [66, с. 41]. Проблема організації та планування педагогічного експерименту виступає в теорії та практиці педагогіки як одна з основних загальнотеоретичних проблем, вирішення якої здійснено в працях багатьох відомих педагогів: С. Гончаренка, М. Євтуха, А. Кузьмінського, В. Кушніра, В. Міхеєва, О. Олексюк, В. Омеляненка, О. Пехоти та ін. Науковцями доведено, що педагогічний експеримент використовується з метою з'ясування ефективності застосування окремих методів і засобів навчання, уможливорює перевірку достовірності обґрунтованої на початку дослідження гіпотези. Крім того, він дозволяє перевірити ефективність тих чи тих нововведень, порівняти значення різних факторів у структурі педагогічного процесу й обрати оптимальні для відповідної ситуації педагогічні умови.

Отже, педагогічний експеримент – це цілеспрямовано сконструйований педагогічний процес, який включає нові, до цього невідомі елементи педагогічного інструментарію, що дають можливість глибше, ніж звичайно, бачити зв'язки між різними його сторонами й точно враховувати результати внесених змін.

Базою дослідно-експериментального дослідження формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту були Київський університет імені Бориса Грінченка, Рівненський державний гуманітарний університет, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Усього в експериментальній роботі взяло участь 354 студента I–IV курсів.

До участі в експериментальній роботі було залучено 12 викладачів. З метою досягнення суголосності та підвищення якості формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту на початку експерименту було проведено педагогічний консилиум, на якому обговорювався методичний інструментарій, критерії та методи діагностичного оцінювання результатів експерименту.

Згідно з вимогами до проведення й оформлення результатів експериментальних досліджень розроблено програму експериментальної перевірки формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. На констатувальному етапі експерименту, відповідно до програми, було сформульовано завдання та визначено методи експериментального дослідження.

Для виявлення стану сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту проведено констатувальний етап експерименту, який проходив у природних умовах, без порушення перебігу й логіки освітнього процесу. Під час

проведення дослідження в експериментальній групі впроваджувалися науково обґрунтовані педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. У контрольній групі освітній процес відбувався традиційно.

Інструментарієм для визначення рівня сформованості кожного з показників зазначених критеріїв є: ранжування, виконання практичних, творчих та самостійних завдань, спостереження, моделювання (фізичне, статистичне (метод Монте-Карло), математичне), побудова ідеалізованих об'єктів (ідеалізація), порівняння, абстрагування й конкретизація, аналіз і синтез, класифікація, мисленевий (уявний) експеримент.

На основі визначених критеріїв, показників та рівнів сформованості методичної компетентності було проведено експериментальне дослідження, яке тривало протягом 2020–2022 років і включало три послідовні етапи: констатувальний, формувальний та контрольний.

Мета констатувального етапу експерименту – здійснити діагностування стану та визначити рівні сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Констатувальний етап експерименту передбачав вирішення таких завдань:

1. Проаналізувати рівні сформованості мотиваційно-ціннісного компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту методами тестування, опитування та практичних творчих завдань.
2. Дослідити рівні сформованості когнітивно-пізнавального компоненту методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту методами аналізу, синтезу, тестування та опитування.

3. Визначити рівні сформованості комунікативно-ігрового компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту методами бесіди, інтерв'ю та опитування.
4. З'ясувати рівні сформованості діяльнісно-творчого компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту методами тестування, опитування та практичних творчих завдань.

Перед проведенням констатувального етапу експерименту було виконано таке:

- проаналізовано зміст робочих програм навчальних дисциплін спеціальності 025 «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) освітнього рівня: «Методика роботи з вокальним ансамблем», «Естрадний вокальний ансамбль», «Вокально-ансамблева практика (безвідривна)», «Постановка концертного номеру»;
- здійснено оптимізацію форм навчання (у бік дистанційної освіти), внутрішньодисциплінарних та міждисциплінарних зв'язків;
- визначено критерії, показники та рівні сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю;
- підготовлено програму експериментального дослідження;
- організовано проведення експерименту.

Проведення констатувального етапу експерименту базувалося на:

- вихідному рівні сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю;
- відповідності мети та завдань дослідження;
- комплексному оцінюванні результатів констатувального етапу експериментального дослідження.

Перше завдання констатувального етапу експерименту – проаналізувати рівні сформованості мотиваційно-ціннісного компонента

методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту методами тестування та опитування.

Для перевірки стану сформованості *мотиваційно-ціннісного компонента* формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за першим показником *добір вокально-ансамблевих творів естетичної спрямованості з урахуванням засад ед'ютейнменту* було проведено тестування респондентів експериментальної групи, яким запропоновано відповісти на запитання поставлені в Тесті № 1 (Додаток А) «Мотивація добору вокально-ансамблевих творів естетичної спрямованості на засадах ед'ютейнменту» (модифікація методики К. Замфір) та дати оцінку значущості запропонованих мотивів за п'ятибальною шкалою.

Високий рівень мотивації на добір вокально-ансамблевих творів високохудожньої спрямованості на засадах ед'ютейнменту презентували 9,89 % респондентів. Студенти довели прагнення стосовно здобуття позитивного іміджу колективу шляхом виконання високохудожнього репертуару та мотивацію до власного методичного зростання на творах із супроводом та акапельних творах, а також прагнення до використання ігрових технологій у процесі добору вокально-ансамблевих творів високохудожньої спрямованості. Окрім того, респонденти підтримали таку позицію, як прагнення мотивувати учасників ансамблю до активної творчої діяльності стосовно добору й виконання високохудожнього репертуару. Вони висловили задоволення від самого процесу й результату роботи над добром високохудожнього репертуару розрахованого на концертно-конкурсну та культурно-просвітницьку діяльності вокального ансамблю.

Середній рівень мотивації щодо добору вокально-ансамблевих творів високохудожньої спрямованості на засадах ед'ютейнменту продемонстрували 27,68 % респондентів. Це є свідченням того, що половина студентів висловили позицію найбільш повної самореалізації в процесі обрання вокально-ансамблевих творів, виявили інтерес і потребу в

застосуванні цифрових технологій та «хмарних» сервісів для прослуховування різних варіантів музичних творів із метою подальшого їхнього опрацювання. Респонденти середнього рівня мотивації підтримали прагнення до використання основних принципів відбору високохудожніх творів для вокального ансамблю, вплив вокально-ансамблевих творів високохудожньої спрямованості на створення комунікативного освітнього середовища та вплив творів високохудожньої спрямованості на формування сценічно-виконавської майстерності.

Низький рівень мотивації до обрання вокально-ансамблевих творів високохудожньої спрямованості на засадах ед'ютейнменту зареєстровано у 62,42 % респондентів, що свідчить загалом про фрагментарну потребу в мотивації студентів на добір вокально-ансамблевих творів високохудожньої спрямованості на засадах ед'ютейнменту, нестійке бажання в задоволенні від самого процесу й результату роботи, разом із тим, можливість самореалізовуватись у цій діяльності, що в майбутньому забезпечить успішність культурно-просвітницької та концертно-виконавської роботи.

Вельми цінним є те, що 6,8 % респондентів, у яких зафіксовано низький рівень мотивації зазначили, що багато сучасних творів для вокальних ансамблів виділяються пунктирним і синкопованим ритмами, збагачені джазовими елементами та стилістикою (навіть твори фольклорного спрямування), а також той факт, що значна кількість сучасних творів акапельні, і відповідно досить мало творів із супроводом. На запитання про добір репертуару для концертно-конкурсної та культурно-просвітницької діяльності вокального ансамблю студенти відповіли, що головні критерії добору репертуару – це актуальність репертуару та реальність його вивчення у досить стислі терміни.

Вважаємо, що мотивація студентів до добору вокально-ансамблевих творів високохудожньої спрямованості на засадах ед'ютейнменту уможливорює визначення внутрішніх мотивів формування методичної

компетентності, спрямованість майбутнього керівника вокального ансамблю до запровадження ігрових технологій.

З метою аналізу стану показника мотиваційно-ціннісного компонента за спонукально-регулятивним критерієм, а саме – *прагнення визначати вплив репертуару на емоційний і духовний розвиток учасників вокального ансамблю* було розроблено опитувальник № 1 (Додаток А). Студентам було запропоновано відповісти на питання («так», «ні», «не знаю»).

У результаті експертної оцінки та самооцінки впливу репертуару на емоційний і духовний розвиток учасників вокального ансамблю 15,82 % реципієнтів із творчим рівнем зазначили, що їм подобається робота над розкриттям цілісності художнього образу, що позитивно впливає на емоційний стан слухача та його духовний розвиток. Вони готові за допомогою Веб-квестів обговорювати з однокурсниками особливості виконавського стилю вокальних колективів та визначати їхній вплив на емоційний стан слухача і виконавців. Цим студентам подобається за допомогою цифрових сервісів слухати виконання ліричних пісень, які позитивно впливають на емоційний стан виконавців і слухачів, виступати на сцені й відчувати позитивні емоції, які отримують слухачі від виступу колективу. До того ж, 6,3 % респондентів наголосили на тому, що їм подобається аналізувати різні інтерпретації вокально-ансамблевих творів у виконанні українських та зарубіжних колективів у програмах Інтернет та на Веб-сайтах.

Засвідчено, що 37,29 % респондентів середнього рівня позиціонували те, що їм подобається виступати на сцені й відчувати позитивні емоції, які отримують слухачі від виступу колективу. Вони із задоволенням готові розучувати вокально-ансамблеві твори композиторів різних стилів і жанрів, які позитивно впливають на емоційний стан і сприяють духовному збагаченню особистості. Разом із тим, 5,4 % респондентів наголосили на тому, що вони не завжди проявляють зацікавленість до виконанням ліричних

пісень, які позитивно впливають на емоційний стан виконавців і слухачів. Утім, їм подобається інколи обговорювати з однокурсниками особливості виконавського стилю вокальних колективів. До того ж, студенти проявляють інтерес до виконання українських народних пісень, які своєю мелодичністю позитивно впливають на емоційний стан слухача, а також подобається слухати музику за допомогою «хмарних» сервісів і відчувати її реальний емоційний вплив на внутрішній стан виконавців і слухачів.

У процесі експертної оцінки та самооцінки впливу репертуару на емоційний і духовний розвиток учасників вокального ансамблю низький рівень продемонстрували 46,89 % респондентів, які не завжди вважають цінності вокально-ансамблевої музики засобом естетичного виховання, не цікавляться емоційним станом виконавців і слухачів, рідко спілкуються між собою і не цікавляться думками однокурсників стосовно емоційного виконання музичного твору. Крім того, ці студенти не завжди мають бажання навчитися емоційно сприймати музику і не зацікавлені цим, не завжди спроможні втілювати цілісний художній образ у зміст пісні, хвилюються під час виступів на сцені та рідко аналізують інтерпретацію вокальних творів, що звучать у виконанні українських та зарубіжних вокальних колективів.

Доречно наголосити на тому, що методика обробки результатів здійснювалася за такими рівнями: низький рівень уміння визначати вплив репертуару на емоційний і духовний розвиток учасників вокального ансамблю – 10–14 балів, середній – 15–20 балів, високий – 21–25 балів.

У процесі визначення рівня сформованості мотиваційно-ціннісного компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за показником *настановленість на інтеграцію засад ед'ютейнменту в процес роботи з вокальним ансамблем*, з метою виявлення рівня досліджуваного явища було запропоновано виконання тестового завдання № 2 «Настановленість на інтеграцію засад

ед'ютейнменту в процес роботи з вокальним ансамблем» (Додаток А, Опитувальник № 2).

У результаті експертної оцінки та самооцінки підготовки майбутніх керівників вокального ансамблю до інтеграції засад ед'ютейнменту 13,28 % реципієнтів високого рівня продемонстрували готовність постійно дізнаватися про можливі варіанти застосування засад ед'ютейнменту в процес роботи з вокальним ансамблем. Студентів цікавить механізм інтеграції засад ед'ютейнменту у твори вокально-ансамблевого мистецтва, їм постійно цікаво дізнаватися про можливі нові варіанти. Окрім того, студентам цікаво працювати над досягненням результативної інтеграції, вони вважають, що в таких діях відбувається самореалізація майбутнього керівника вокального ансамблю, що забезпечує його саморозвиток.

47,46 % респондентів середнього рівня позиціонували переконання, що інтеграція засад ед'ютейнменту є засобом розвитку особистості, висловили думку, а також те, що під час репетиційного процесу мало акцентується уваги щодо даної проблеми. У процесі репетиційної роботи над вокально-ансамблевими творами студентам більше подобається робота над художнім образом, ніж обговорення проблем, які безпосередньо, на їхню думку, не пов'язані з ансамблевим виконавством.

Низький рівень продемонстрували 39,26 % респондентів, які мало цікавляться питаннями інтеграції засад ед'ютейнменту в процес роботи з вокальним ансамблем, або зовсім байдужі до цього.

Результати опитування показали, що майбутні керівники вокальних ансамблів більшою мірою готові до того, щоб раціонально та методично грамотно організувати репетиційний процес із колективом. 36,6 % студентів вважають, що для успішної діяльності колективу достатньо лише вивчити партії та відпрацювати недоліки твору в цілому. Більшість опитуваних на запитання про важливість індивідуального відпрацювання недоліків з учасниками вокального ансамблю відповіли, що не вважають це за доцільне.

Вельми цінним стало те, що респондентами були виконані творчі практичні завдання на виявлення вміння визначати цінність твору та його вплив на емоційний, духовний і культурний розвиток. Студенти самостійно визначали зміст і головну ідею творів для вокального ансамблю, але в деяких випадках не могли пояснити, у чому полягає їх цінність і як вони впливають на емоційний, духовний і культурний розвиток учасників вокального ансамблю. Разом із тим, під час аналізу творів для вокального ансамблю студенти відзначили, що їм, здебільшого, зрозумілий ідейно-художній зміст творів.

Таким чином, результати проведеного констатувального етапу експерименту дають підставу оцінити стан сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю за мотиваційно-ціннісним критерієм відповідно до середньозваженого балу таким чином: високий рівень презентувало 45,66 % респондентів експериментальної групи, середній рівень – 37,48 % респондентів, низький рівень – 49,52 % респондентів експериментальної групи. Результати оцінювання сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю за мотиваційно-ціннісним критерієм показано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Стан сформованості мотиваційно-ціннісного компоненту методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за спонукально-регулятивним критерієм

Показники	Рівні					
	Високий		Середній		Низький	
	Кількість осіб	Відсотки	Кількість осіб	Відсотки	Кількість осіб	Відсотки
Змотивованість на добір	35	9,89	98	27,68	221	62,42

вокально-ансамблевих творів естетичної спрямованості з урахуванням засад ед'ютейнменту						
Прагнення визначати вплив репертуару на емоційний і духовний розвиток учасників вокального ансамблю	56	15,82	132	37,29	166	46,89
Настановленість на інтеграцію засад ед'ютейнменту в процес роботи з вокальним ансамблем	47	13,28	168	47,46	139	39,26
Середнє значення у %	46	45,66	132,66	37,48	175,33	49,52

Для реалізації другого завдання дослідження – *дослідити рівні сформованості когнітивно-пізнавального компоненту методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту методами аналізу, синтезу, тестування та опитування* – нами було проаналізовано зміст освітнього процесу фахової підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту і стан його методичного забезпечення (робочі програми навчальних дисциплін), а також практичні здібності майбутніх керівників вокального ансамблю в межах здійснення культурно-освітнього процесу. З цією метою виявлено

загальнонаукові й фахові навчальні дисципліни, поетапність їх вивчення, здійснено аналіз навчальних програм із дисциплін підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю та аналіз навчальних програм варіативних дисциплін, визначено мету й завдання цих дисциплін, змістове наповнення методичних розробок і навчальних посібників.

У процесі реалізації даного завдання нами було проаналізовано зміст навчальних дисциплін, які тією чи іншою мірою стосуються методичної підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Мета пошуку полягала в аналізі змістових модулів і тем, які опосередковано чи безпосередньо стосувалися проблеми формування означеної якості.

У цьому контексті аналіз робочої програми навчальної дисципліни «Естрадний вокальний ансамбль» спеціальності 025 «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) освітнього рівня Київського університету імені Бориса Грінченка (розробники О. Заверуха та Р. Гасанов) [71] доводить, що структура першого та другого змістового модулів розрахована на професійне становлення учасника вокального ансамблю та художній етап роботи над ансамблевим вокальним твором, що безпосередньо впливає на формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Робоча програма навчальної дисципліни «Вокально-ансамблева практика (безвідривна)» спеціальності 025 «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) освітнього рівня Київського університету імені Бориса Грінченка (розробник Кириленко Я.О.) [85] розрахована на 90 годин і передбачає практичну реалізацію виконавської ансамблевої діяльності на сценічному майданчику, цілісну та грамотну інтерпретацію музичних творів, реалізацію особистісного творчого потенціалу, виявлення організаторських здібностей щодо створення вокального ансамблю, добір вокального репертуару відповідно до можливостей вокального колективу. У результаті

проходження практики студент реалізує власні творчі можливості й набуває досвід методичної компетентності.

Робоча програма навчальної дисципліни «Постановка концертного номеру» спеціальності 025 «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) освітнього рівня Київського університету імені Бориса Грінченка (розробник Д. Левіт) розрахована на формування теоретичних знань, практичних умінь і навичок для постановки концертних номерів, засвоєння елементів режисерського мистецтва, оволодіння практичними засобами та методами, удосконалення культури майбутнього постановника концертних номерів, що безпосередньо впливає на рівень фахової та методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Для перевірки стану сформованості *когнітивно-пізнавального компонента* методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю за першим показником інформаційно-пізнавального критерію – *виявлення наявності знань про методичну компетентність та ед'ютейнмент* – з метою з'ясування рівня знань про сутність методичної підготовки студентів та опанування засадами ед'ютейнменту, було проведено діагностування студентів на основі завдань, розроблених нами у змісті Тесту № 3 (Додаток Б. Тест № 3). Основними критеріями відповідей на поставлені запитання слугували об'єктивність, компетентність, лаконічність, доброзичливість, зв'язок із практикою.

Студенти відповідали на 23 тестових запитання варіативного типу, обираючи один із поданих варіантів відповідей («так» або «ні»). У результаті чого нами здійснено аналіз відповідей на поставлені в тестовому режимі запитання.

Результати відповідей респондентів на запитання про методику розучування творів для вокального ансамблю виявилися змістовними, але вони не були повними. Деякі студенти пропонували тільки вивчити текст пісні і партії, у їхніх відповідях не розглядались етапи розучування творів, не

відзначалася важливість роботи над правильною артикуляцією та звукоутворенням, чіткою дикцією та ансамблем.

Під час проведення тестування студенти на питання про відомих вітчизняних методистів у галузі музичного мистецтва, які досліджували ті чи ті питання роботи з вокальними ансамблями відповіли, що знають тільки А. Авдієвського, Л. Байду, Д. Загрецького, В. Іконника, А. Козир, Н. Овчаренко.

Складним для студентів виявилися запитання про композиторів, які мають у творчому доробку твори для вокального ансамблю. З багатьох імен композиторів, які писали для вокальних ансамблів, студенти, переважно, називають твори композиторів-класиків М. Леонтовича та К. Стеценка, деякі студенти назвали М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя. На жаль, частина респондентів не можуть назвати сучасних композиторів, які пишуть твори для різного складу вокальних ансамблів. На запитання «Які Ви знаєте вітчизняні вокальні ансамблі?» більшість студентів назвали лише «Пікардійську терцію», але навели більше прикладів зарубіжних вокальних ансамблів.

Варто зазначити, що 21 % студентів на запитання «Чи подобається Вам самостійно відшукувати потрібну додаткову інформацію про роботу з вокальним ансамблем?» відповіли, що не дуже подобається, але, для вирішення питання, інформацію шукають в Інтернеті. Біля 38 % майбутніх керівників користуються друкованими підручниками та науковими журналами, а деякі студенти взагалі вважають, що вся необхідна інформація надається під час освітнього процесу й потреби в додаткових пошуках немає.

Із сучасних цифрових програм для запису нот, аранжування та запису музики студенти знають програми, як-от: Cubase, Adobe Audition, Garage Band, FL Studio, Finale, Sibelius, MuseScore, але використовують у власній діяльності тільки Muse Score, Cubase та Studio One. Користувачі macOS також використовують Garage Band через ексклюзивність операційної системи.

Інше ПЗ майже не використовується через неактуальність та складність користувацького інтерфейсу.

На блок запитань про ед'ютейнмент та його використання у власній діяльності більшість студентів відповіли, що вони не знають визначення цього терміну, а відповідно не можуть використовувати його у власній діяльності. У той самий час студенти мають високий рівень знань з ігрових форм роботи.

Попри значні розбіжності, результати проведеного констатувального етапу експерименту дають підставу оцінити стан сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю за показником наявності знань про методичну компетентність та ед'ютейнмент майбутніх керівників вокального ансамблю за когнітивно-пізнавальним критерієм таким чином: вищий рівень мають 6,50 % респондентів, середній рівень – 11,58 % респондентів, низький рівень – 81,92 % респондентів.

З метою аналізу рівня сформованості когнітивно-пізнавального компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за інформаційно-пізнавальним критерієм та його показником – *використання інноваційних цифрових ресурсів майбутнім керівником вокального ансамблю* – було застосовано опитувальник № 2 (Додаток Б), до якого увійшло 10 запитань, відповіді на які оцінювалися за десятибальною шкалою.

Мета проведення опитування респондентів полягала у визначенні рівня використання інноваційного та цифрового ресурсу в роботі над інтерпретацією музичних творів на практичних заняттях та в період проходження виробничої практики. Основними критеріями відповідей на поставлені запитання слугували об'єктивність, аргументованість, лаконічність, професіоналізм, зв'язок з практикою.

Високий рівень виявлення знань стосовно використання інноваційного цифрового ресурсу в роботі над інтерпретацією музичних творів

продемонстрували 5,37 % респондентів експериментальної групи. Це студенти, які цікавляться цифровими технологіями та «хмарними» сервісами та вмотивовані на роботу з вокальними ансамблями. Вони самостійно створюють інтерпретаційний концепт вокально-ансамблевого твору, відшукують та розробляють розважальні ігри, що знайомлять учасників колективу з творчістю композиторів та авторами літературного тексту, їхніми ідейно-естетичними поглядами й переконаннями. За допомогою музикознавчих, музично-теоретичних та вокально-педагогічних джерел обґрунтовують стиль і жанр вокально-ансамблевого твору, здійснюють аналіз виражальних засобів музики, поезики, форми, динаміки, тембрового забарвлення, метро-ритмічні та темпо-агогічні можливості. Не забувають вони і про формування навичок інтонування, досягнення плавного голосоведення, чіткого виконання музичного малюнку, розгортання засобів динамічного розвитку під час репетиційного процесу.

Середній рівень презентувало 9,32 % респондентів, які мотивують спрямованість на пошук сучасних інноваційних музично-педагогічних технологій та використовують їх у процесі роботи над інтерпретаційним концептом музичного твору, пропонують учасникам колективу технології цифрового ресурсу та вдало поєднують їх з ігровими технологіями, які стимулюють учасників вокального ансамблю до подальшої творчої діяльності. Респонденти означеного рівня володіють навичками самостійного проєктування оригінального інтерпретаційного концепту вокально-ансамблевого твору, активно працюють над навичками досягнення плавного голосоведення, чіткого виконання музичного малюнку, розгортання засобів динамічного розвитку під час репетиційного процесу.

Низький рівень виявлення знань про використання інноваційного цифрового ресурсу в роботі над інтерпретацією музичних творів констатовано у 85,31 % респондентів експериментальної групи. Це студенти, які не володіють цифровими технологіями і «хмарними» сервісами та не

використовують їх у реалізації інтерпретаційного концепту, а також під час сценічного виступу. Відповіді респондентів довели, що майбутні керівники вокальних ансамблів застосовують набуті знання, уміння, навички не повною мірою. Навіть за можливості теоретичного пояснення методу, практично це не відтворюється. Не в повному обсязі означені студенти проявляють організаторські здібності в роботі з вокальним ансамблем.

Наступним показником сформованості когнітивно-пізнавального компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за інформаційно-пізнавальним критерієм ми визначили *володіння репертуарним тезаурусом для роботи з вокальним ансамблем*. У цьому контексті нами було розроблено й запропоновано респондентам опитувальник № 3 (Додаток Б), до якого увійшло 12 запитань, на які за п'ятибальною шкалою необхідно було провести самооцінку знань добору репертуару та розширення репертуарного тезаурусу майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Мета методики проведення опитування респондентів полягала у визначенні рівня розширення репертуарного тезаурусу на засадах ед'ютейнменту. Основними критеріями відповідей респондентів на поставлені запитання стали: професіоналізм, методична компетентність, фахова спрямованість, креативізм, художня та естетична довершеність.

Високий рівень володіння розширеним репертуарним тезаурусом на засадах ед'ютейнменту презентувало 7,63 % респондентів. Студенти довели доцільність звернення до фольклору, на матеріалі якого вчать пізнавати світ і його красу, відкривати схожість подій минулого із сьогоденням, що вважається фундаментом духовності. Вони визначили принципи відбору репертуару, обґрунтували роль цифрових технологій та «хмарних» сервісів під час добору репертуару, презентували декілька концертних тематичних, класичних, жанрових, розважальних програм і твори а capella, які

визначають рівень виконавської майстерності кожного колективу та його вокально-технічні навички. Респонденти зазначеного рівня переконані, що репертуар має відповідати віковим категоріям та виконавським можливостям учасників ансамблю, їхній вокально-технічній підготовці.

Середній рівень презентували 11,58 % студентів. Вони намагалися обирати твори, для яких характерне органічне поєднання поезії та музики, збагачення поетичної образності засобами вокального мовлення та співу, переконанні, що в репертуарі вокального ансамблю повинні бути твори різноманітні за жанрово-стильовими ознаками (історичні, побутові, обрядові), за типами фактури (гармонічна, поліфонічна), видами підголосків (фальцетний, грудний) тощо. Але, добираючи репертуар, студенти не завжди спираються на український пісенний фольклор, записаний від його носіїв, та на обробки фольклорного мелосу. Не завжди погоджуються з тим, що в репертуарі повинні бути пісні з використанням танцювальних рухів або інсценізацією, пісні календарно-обрядового дійства, вокально-хореографічні та вокально-музичні композиції, які глядач сприймає з цікавістю. Разом із тим, погоджуються, що яскравість виступу колективу, виконання різних програм може утримати увагу глядача протягом усього концерту.

Низький рівень зафіксовано у 80,79 % респондентів. Це студенти, які переконані в тому, що доцільно підібраний репертуар є творчим обличчям колективу, що вирізнятиметься серед інших і буде популярним. Водночас, вони не завжди приділяють належну увагу тому, що важливу роль у реалізації творчих задумів керівника та виконавців відіграє музичний супровід, що професійна майстерність акомпанементу (оркестрова чи акомпануюча група) колоритно та художньо доповнює вокальний колектив. Вони не завжди намагаються збагатити репертуар танцювальними рухами або інсценізацією, вокально-хореографічними або вокально-музичними композиціями.

Таким чином, результати проведеного констатувального етапу експерименту дають підставу оцінити стан сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю за когнітивно-інформаційним критерієм таким чином: високий рівень презентують 6,5 % респондентів експериментальної групи, середній рівень – 32,48 % респондентів, низький рівень – 82,67 % респондентів експериментальної групи. Результати оцінювання сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю за даними показниками когнітивно-пізнавального критерію показано в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Стан сформованості когнітивно-пізнавального компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за інформаційно-пізнавальним критерієм

Показники	Рівні					
	Високий		Середній		Низький	
	Кількість осіб	Відсотки	Кількість осіб	Відсотки	Кількість осіб	Відсотки
Наявність знань про методичну компетентність та ед'ютейнмент	23	6,50	41	11,58	290	81,92
Використання інноваційного цифрового ресурсу майбутнім керівником вокального ансамблю	19	5,37	33	9,32	302	85,31
Володіння репертуарним тезаурусом для роботи з вокальним	27	7,63	41	11,58	286	80,79

ансамблем						
Середнє значення у %	23	6,5	38	32,48	293	82,67

З метою перевірки стану сформованості комунікативно-ігрового компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю та виявлення здатності майбутнього керівника вокального ансамблю до розкриття своїх особистісних якостей і комунікативних здібностей були запропоновані методи діагностування за допомогою анкет та опитувальних листів. Відповіді оцінювалися на основі критеріїв та рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Проведене письмове й усне опитування студентів показало, що більша частина опитаних студентів бачить майбутнього керівника вокального ансамблю розумним, активним, емоційним, творчим, добрим, щирим, уважним, культурним фахівцем, який розкриває власні позитивні якості в роботі з колективом. Окремі студенти вважають, що, крім перерахованих особистісних якостей, він має бути ще мобільним і самостійним в ухваленні рішень, а від комунікативної здатності й уміння створювати сприятливі психолого-педагогічні умови залежить імідж як керівника вокального ансамблю, так і самого колективу, діалогове спілкування та творчий контакт керівника вокального ансамблю з його учасниками.

Письмове опитування студентів показало, що головними для розвитку комунікативних здібностей майбутнього керівника вокального ансамблю є: позитивні взаємини з учасниками вокального ансамблю, авторитет керівника ансамблю, його творча воля, уміння володіти мовою спілкування, розуміння кожного учасника вокального ансамблю, розвиток комунікативних здібностей (доброзичливість, витриманість, урівноваженість). За твердженнями студентів, майбутній керівник вокального ансамблю повинен

проявляти також організаторські здібності в проведенні репетиційної роботи, вміти чітко висловлювати власну думку та знаходити індивідуальний підхід до кожного учасника колективу, вільно володіти диригентською технікою та музичним інструментом, знати репертуар для вокального ансамблю, мати добре розвинений музичний слух та творчі здібності. Отримані відповіді на запитання виявили слабкі й сильні сторони майбутніх фахівців. Більшість студентів з особистісно-комунікативних якостей майбутнього керівника вокального ансамблю визначили доброту, гуманізм, ввічливість, порядність, врівноваженість, гарний зовнішній вигляд, упевненість у фаховій діяльності, вміння вмотивувати учасників вокального ансамблю та грамотно організувати роботу колективу.

На жаль, варто відзначити, що значна кількість респондентів пасивно ставиться до пошуку нових рішень у вирішенні інто-наційно-образних проблем під час роботи з творами для вокального ансамблю, що вплинуло на результати за показником «Прагнення до комунікаційно-евристичного пошуку інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору».

Результати проведеного констатувального етапу експерименту дають підставу оцінити стан сформованості комунікативно-ігрового компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю за комунікативно-евристичним критерієм таким чином: високий рівень мають 13,25 % респондентів, середній рівень – 35,03 %, низький рівень – 50,9 %. Результати оцінювання сформованості комунікативно-ігрового компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю за комунікативно-евристичним критерієм показано в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Стан сформованості комунікативно-ігрового компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за комунікативно-евристичним критерієм

Показники	Рівні					
	Високий		Середній		Низький	
	Кількість осіб	Відсотки	Кількість осіб	Відсотки	Кількість осіб	Відсотки
Ступінь володіння засобами ефективної комунікації з учасниками вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту	56	15,8	123	34,65	175	49,55
Сформованість комунікативно-ігрових здібностей у процесі репетиційної та сценічно-виконавської діяльності	37	10,4	136	38,3	182	51,3
Прагнення до комунікаційно-евристичного пошуку інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору	48	13,55	114	32,15	184	51,85
Середнє значення у %	47	13,25	124	35,03	180	50,9

Для перевірки стану сформованості *діяльнісно-творчого компонента* методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за показником операційно-творчого критерію – *здатність майбутнього керівника вокального ансамблю застосовувати набуті компетентності у практичній роботі з колективом*, респондентам було запропоновано опитувальник «Здатність застосовувати компетентності

в практичній роботі» та проведено індивідуальні бесіди для визначення сутності зазначеного показника. Запропонований методичний інструментарій дозволив виявити рівень здатності застосування знань, умінь і навичок у практичній роботі з метою формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, саморозвитку й самовдосконалення.

Опитувальник включав 12 запитань. Респондентам необхідно було за п'ятибальною шкалою провести самооцінку здатності застосовувати знання, уміння й навички в практичній роботі з метою саморозвитку й самовдосконалення, формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Підрахунок балів відбувався за розробленою схемою. За результатами проведення тесту-опитувальника було з'ясовано: 5 балів (65–80) – високий рівень; від 3 до 4 балів (48–64 балів) – середній рівень; від 1 до 2 балів (12–47 балів) – низький рівень.

Високий рівень позиціонували 10,73 % респондентів. Це студенти, які вважають, що для майбутнього керівника вокального ансамблю важливо мати досвід застосування аналітичних, прогностичних, проєктивних та рефлексивних умінь і навичок у роботі з колективом. Респонденти вважають за необхідне майбутньому керівникові вокального ансамблю постійно поповнювати власні знання, уміння й навички для успішної роботи з вокальним ансамблем, у тому разі й на засадах ед'ютейнменту. Означені студенти переконані, що для майбутнього керівника вокального ансамблю надзвичайно важливо розвивати мобілізаційні, інформаційні, розвивальні, орієнтаційні та перцептивні вміння й навички використовувати ігрові технології навчання. Респонденти переконані, що робота над інтерпретацією музичного твору за допомогою цифрових технологій передбачає наявність аналітичних, прогностичних, проєктивних та рефлексивних умінь і позитивно впливає на розвиток музично-творчого мислення керівника

вокального ансамблю. Студенти також переконані, що надзвичайно цінним для керівника вокального ансамблю є розвиток і самовдосконалення у процесі участі в концертній і сценічно-виконавській діяльності.

Середній рівень презентували 41,24 % респондентів. Це є свідченням того, що студенти однаковою мірою вважають за необхідне майбутньому керівникові вокального ансамблю по мірі необхідності поповнювати власні знання, уміння й навички для успішної роботи з вокальним ансамблем, у тому разі й на засадах ед'ютейнменту. Разом із тим, студенти переконані, що майбутній керівник вокального ансамблю має удосконалювати свої знання, уміння й навички із запровадження інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання в роботі з колективом. До того ж, респонденти середнього рівня зазначають, що методична робота керівника вокального ансамблю за допомогою цифрових технологій та «хмарних» сервісів позитивно впливає на розвиток інтелекту, ініціативності, музичної творчості, естетичного смаку та інших рис особистості. Уміння аналізувати, обґрунтовувати та віднаходити різні варіанти інтерпретації музичного твору будуть позитивно впливати на підвищення рівня методичної компетентності керівника вокального ансамблю та сценічно-виконавської майстерності колективу.

Низький рівень характерний для респондентів, які вважають, що саморозвиток і самовдосконалення майбутнього керівника вокального ансамблю відбувається в процесі концертної та сценічно-виконавської діяльності. 48,02 % респондентів не вважають за потрібне поповнювати свої знання, уміння й навички для успішної роботи з вокальним ансамблем на засадах ед'ютейнменту. Вони не переймаються вдосконаленням знань, умінь і навичок шляхом запровадження інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання в роботі з вокальним колективом. Крім того, респонденти низького рівня не вважають, що вміння колективно аналізувати, обґрунтовувати та віднаходити різні варіанти інтерпретації музичного твору

будуть впливати на підвищення рівня їхньої методичної компетентності та сценічно-виконавської майстерності.

Таким чином, за результатами опитувальника та проведення індивідуальних бесід з майбутніми керівниками вокальних ансамблів за показником операційно-творчого критерія «здатність застосовувати знання, уміння й навички в практичній роботі» 10,73 % респондентів продемонстрували високий рівень сформованості діяльнісно-творчого компонента, середній рівень становив 41,24 %, низький – 48,02 % респондентів.

З метою аналізу рівня сформованості діяльнісно-творчого компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за операційно-творчим критерієм та його показником *«наявність умінь аранжування творів для вокального ансамблю»* було застосовано тест-опитувальник № 2 (Додаток В), до якого увійшло 10 запитань, відповіді на які оцінювалися за п'ятибальною шкалою.

Мета методики запровадження тесту-опитування респондентів полягала у визначенні вміння аранжувати ансамблеві твори та «розкласти на партії» твори сольних виконавців. Основними критеріями відповідей респондентів на поставлені запитання стали: професіоналізм, методична компетентність, фахова спрямованість, володіння цифровими технологіями, знання музичних стилів, художня та естетична довершеність.

У результаті експертної оцінки та самооцінки готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів аранжувати та «розкласти на партії» твори сольних виконавців 11,86 % реципієнтів високого рівня презентували вміння аранжувати твори класичної музики для вокального ансамблю за допомогою сучасних електронних інструментів і творчий підхід у відтворенні власного аранжувального продукту. Вони володіють прийомами роботи із синтезатором, секвенсором, семплером, складають план аранжування музичного твору (вибір тональності, динаміки, форми та змісту твору для

аранжування тощо). До того ж, 1,7 % реципієнтів володіють методикою аранжування творів різного рівня складності та навичками використання різних музичних електронних приладів, володіють програмним забезпеченням, а саме: Band-in-a-Box в MIDI-інформаційному блоці, Windows, програвачами Windows Media Player та Winamp, аудіоредактором Sound Forte, графічними нотними редакторами Encore, Finale і Sibelius.

Середній рівень презентувало 42,65 % студентів. За рівнем готовності аранжувати ансамблеві твори та «розкласти на партії» твори сольних виконавців респонденти середнього рівня мало чим відрізняються від респондентів вищого рівня готовності. Вони добре володіють технологією, яка дозволяє за допомогою сучасних цифрових програм створити обробку музичного твору для вокального ансамблю, з яким студенти проходили виробничу практику, впевнено характеризують секвенсорні та автоакомпануючі інструменти і здійснюють за допомогою сучасних цифрових програм обробку музичного твору для вокального ансамблю. Означені студенти готові перенести до файлу звук із компакт-диска, користуючись цифровим каналом та шляхом оцифровки музичного матеріалу, а також використовуючи при цьому аналогові та цифрові методи. Респонденти середнього рівня певною мірою володіють програмним забезпеченням: Band-in-a-Box в MIDI-інформаційному блоці, Windows, програвачами Windows Media Player та Winamp, аудіоредактором Sound Forte, графічними нотними редакторами Encore, Finale і Sibelius.

Низький рівень зафіксовано у 45,48 % респондентів. Означені студенти не володіють методикою аранжування творів різного рівня складності та мають слабе уявлення стосовно використання різних музичних електронних приладів. Крім того, майже 69 % студентів має поверхове уявлення про технологію, яка дозволяє за допомогою сучасних цифрових програм створити обробку музичного твору для вокального ансамблю. Студенти поверхово характеризують секвенсорні та автоакомпануючі інструменти та

обмежено орієнтуються в тому, як за допомогою сучасних цифрових програм зробити обробку музичного твору для вокального ансамблю.

Для перевірки стану сформованості діяльнісно-творчого компонента були виконані самостійні творчі завдання з аранжування музичних творів із використанням цифрових програм. Результати виконання творчих завдань довели, що майбутнім керівникам вокальних ансамблів не вистачає знань з аналізу музичних стилів, гармонії, володіння музичним інструментом. Під час аранжування творів для вокального ансамблю більшість студентів створили обробки у стилі джаз, знехтувавши іншими стилями, такими як босанова, реггі, R&B тощо. Під час виконання завдання з «розкладання на партії» сольних вокальних творів 68,5 % респондентів не змогли успішно виконати це завдання, оскільки більшість обробок були двоголосними, а більшість інтервалів – це терції та сексти. Також для окремих студентів складністю стало виконання зроблених обробок на музичному інструменті.

З метою аналізу рівня сформованості діяльнісно-творчого компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за операційно-творчим критерієм та його показником *«міра розвитку організаторських здібностей у процесі репетиційної та сценічно-виконавської діяльності»* та виявлення здатності майбутнього керівника вокального ансамблю стосовно розкриття своїх особистісних якостей і комунікативних здібностей було запропоновано опитувальник № 4 (Додаток В), до якого увійшло 15 запитань, відповіді на які оцінювалися за п'ятибальною шкалою.

У результаті експертної оцінки та самооцінки майбутніх керівників вокального ансамблю стосовно розвитку організаторських здібностей у процесі репетиційної та сценічно-виконавської діяльності 16,38 % реципієнтів високого рівня засвідчили значну кількість односторонців, з якими вони постійно спілкуються з приводу готовності до роботи в якості керівника вокального ансамблю. Вони беруть активну участь в організації та

проведенні мистецьких заходів за участю вокальних колективів. Реципієнти цього рівня постійно обговорюють з товаришами результати проведення мистецьких заходів та виступи вокальних колективів на концертах, конкурсах, фестивалях та олімпіадах, намагаються зберегти авторитет керівника ансамблю, проявляють доброзичливість, витриманість, урівноваженість, творчу волю в роботі з колективом. До того ж, студенти намагаються розвинути особистісно-комунікативні якості, а саме: доброту, гуманізм, ввічливість, порядність, врівноваженість, тримати гарний зовнішній вигляд, упевненість у фаховій діяльності, вміння вмотивувати учасників вокального ансамблю та грамотно організувати роботу колективу.

Середній рівень засвідчено в 48,31 % респондентів, які намагаються познайомитись із новими людьми на вокальних конкурсах, фестивалях, творчих проєктах, упевнено себе почувають спілкуючись із товаришами у процесі обговорення концепту сценічного виступу вокального ансамблю, обговорюють у колективі репертуарну політику й відбір творів, над якими планують працювати. Означені студенти намагаються зрозуміти кожного учасника вокального ансамблю, розвинути комунікативні здібності членів колективу, часто учасники колективу дотримуються їхньої думки стосовно інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору, беруть ініціативу на себе під час роботи над вокальним репертуаром та проявляють при цьому мобільність і самостійність.

Низький рівень зафіксовано у 35,31 % респондентів. Студенти низького рівня переконані в тому, що необов'язково з товаришами обговорювати результати проведення мистецьких заходів та виступи вокальних колективів на концертах, конкурсах, фестивалях та олімпіадах, не завжди аналізують у колективі сценічно-концертні виступи вокального ансамблю. Вони вважають, що цифрові ігрові технології не є засобом комунікації учасників вокального ансамблю, у них інколи виникають негативні емоції у процесі спілкування з товаришами з питань інтерпретації музичного твору, у таких студентів часто

виникають конфлікти з учасниками вокального ансамблю під час роботи над вокальним твором.

Утім, проведене письмове опитування респондентів показало, що 51,6 % студентів бачать майбутнього керівника вокального ансамблю розумним, активним, емоційним, творчим, добрим, щирим, уважним, культурним фахівцем, який розкриває свої позитивні якості в роботі з колективом. Деякі студенти вважають, що, крім перерахованих особистісних якостей, він має бути ще мобільним і самостійним в ухваленні рішень, а від комунікативної здатності й уміння створювати сприятливі психолого-педагогічні умови залежить імідж як керівника вокального ансамблю так і самого колективу, діалогове спілкування та творчий контакт керівника вокального ансамблю з його учасниками.

Доречно зазначити, що письмове опитування респондентів показало, що для розвитку комунікативних здібностей майбутнього керівника вокального ансамблю є: позитивні взаємини з учасниками вокального ансамблю, авторитет керівника ансамблю, його творча воля, уміння володіти мовою спілкування, розуміння кожного учасника вокального ансамблю, розвиток комунікативних здібностей (доброзичливість, витриманість, урівноваженість). За твердженнями студентів, майбутній керівник вокального ансамблю має проявляти також організаторські здібності в проведенні репетиційної роботи, вміти чітко висловлювати власну думку та знаходити індивідуальний підхід до кожного учасника колективу, вільно володіти диригентською технікою та музичним інструментом, знати репертуар вокального ансамблю, мати добре розвинений музичний слух і творчі здібності.

Отримані відповіді на запитання виявили слабкі й сильні сторони майбутніх фахівців. З-поміж особистісно-комунікативних якостей майбутнього керівника вокального ансамблю 33,3 % респондентів визначили доброту, гуманізм, ввічливість, порядність, врівноваженість, гарний

зовнішній вигляд, впевненість у фаховій діяльності, вміння вмотивувати учасників вокального ансамблю та грамотно організувати роботу колективу.

Таким чином, результати проведеного констатувального етапу експерименту дають підставу оцінити середньозважений бал сформованості діяльнісно-творчого компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю за операційно-творчим критерієм таким чином: високий рівень презентувало 12,99 % респондентів, середній рівень – 44,07 % респондентів, низький рівень – 42,94 % респондентів. Результати оцінювання сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю за діяльнісно-творчим критерієм показано в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Стан сформованості діяльнісно-творчого компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за операційно-творчим критерієм

Показники	Рівні					
	Високий		Середній		Низький	
	Кількість осіб	Відсотки	Кількість осіб	Відсотки	Кількість осіб	Відсотки
Здатність майбутнього керівника вокального ансамблю застосовувати набуті компетентності та засади ед'ютейнменту у практичній роботі колективом	38	10,73	146	41,24	170	48,02

Наявність умінь аранжування творів для вокального ансамблю	42	11,86	151	42,65	161	45,48
Міра розвитку комунікативно-ігрових здібностей у процесі репетиційної та сценічно-виконавської діяльності	58	16,38	171	48,31	125	35,31
Середнє значення у %	46	12,99	156	44,07	152	42,94

Для визначення стану сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту ми визначили середньозважений показник між відсотковими показниками компонентів для кожного з рівнів сформованості методичної компетентності. Результати представлено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Стан сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

Критерії	Рівні					
	Високий		Середній		Низький	
	Кількість осіб	%	Кількість осіб	%	Кількість осіб	%
Спонукально-регулятивний	46	45,66	133	37,48	175	49,52
Когнітивно-інформаційний	23	6,5	38	32,48	293	82,67

Комунікативно-евристичний	47	13,25	124	35,03	180	50,9
Операційно-творчий	46	12,99	156	44,07	152	42,94
Середнє значення у %	41	11,59	112	31,64	200	56,50

Таким чином, відповідно до таблиці 2.5 середнє значення у відсотках сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за визначеними критеріями (спонукально-регулятивний, когнітивно-інформаційний, комунікативно-евристичний, операційно-творчий) на початок проведення формувального етапу експерименту високий рівень сформованості методичної компетентності становить 11,59 %. Середній рівень сформованості методичної компетентності складає 31,64 %. Низький рівень сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту дорівнює 56,50 %.

Отже, за результатами проведеного констатувального етапу експерименту, виявлено підсумкові значення стану сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, що уможлиблює розробку змістово-методичного забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

2.2. Підходи та принципи формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

Той чи той аспект формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

зумовлює використання ідей, принципів різних наукових підходів, які можуть мати місце в процесі пошуку максимально ефективних засобів досягнення поставленої мети. В Академічному словнику української мови подано таке визначення поняття «підхід» – це «дія за значенням; місце, по якому підходять, наближаються до чого-небудь; сукупність способів, прийомів розгляду чого-небудь, впливу на кого-, що-небудь, ставлення до кого-, чого-небудь» [27, с. 526].

Виходячи з інтерпретації підходів та концепції нашого дослідження, основними з таких підходів визначено: *аксіологічний, синергетичний, компетентнісний, культурологічний, міждисциплінарний*.

Аксіологічний підхід. У перекладі з грецької «*αξια*» – цінність і ...логія, означає учіння про природу, а також моральні, духовні, етичні та естетичні цінності людства. Аксіологія досліджує категорію цінностей як сенсотворних основ людського буття, що регулюють взаємодію в будь-якій сфері діяльності, стимулюють спрямованість і мотивованість людського життя. Наукові розвідки з аксіологічної проблематики дозволяють виділити низку дослідницьких шкіл, з-поміж яких: натуралістична, психологізму, аксіологічного трансценденталізму, етичного персоналізму, культурно-історичного релятивізму та соціологічна концепція цінностей.

Система особистісних цінностей, сформованих майбутнім керівником вокального ансамблю в процесі фахової підготовки до музично-творчої діяльності має значний вплив на розвиток колективу в цілому й кожного його учасника. Керівник вокального ансамблю в процесі репетиційної діяльності, а також фахового та неформального комунікування з учасниками вокального колективу передає свою систему цінностей. Тому важливим завданням постає проблема формування ціннісних якостей у майбутнього керівника вокального ансамблю саме на етапі підготовки до культурно-освітньої та сценічно-виконавської діяльності.

Таким чином, у контексті аксіологізації художньо-творчої діяльності й формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю цінності культури розглядаються як на рівні суспільства, так і на індивідуальному рівні. В обох випадках вони виступають основою для формування стандартів культурних оцінок, ієрархії життєвих цілей та вибору методів їх досягнення.

Синергетичний підхід. Синергетичний підхід переважно використовується в гуманітарних науках та передбачає міждисциплінарність, співробітництво в розробці синергетичних підходів у процесі вивчення різних наукових дисциплін. Синергетика зумовлена теорією самоорганізації в різних освітніх галузях. Цей підхід використовується також і під час вивчення музично-педагогічних дисциплін.

Використання синергетичного підходу в діяльності керівника вокального ансамблю характеризується міждисциплінарною художньо-творчою діяльністю, як особистісного розвивального ресурсу спроможного до поєднання ідей, понять, методів і форм роботи учасників колективу під час репетиційної та сценічно-виконавської діяльності, з метою порушення комплексних наукових проблем моделювання траєкторій (потоків) художньо-творчої діяльності щодо збільшення сумарного ефекту якості методичної підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю.

Предметом художньо-творчої діяльності та формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю є інтерпретація інтонаційно-образного змісту музичного твору, точне відтворення авторського задуму, комунікація учасників вокального ансамблю під час розучування й виконання програмних творів. Художньо-творчий характер комунікації на засадах ед'ютейнменту передбачає вербальну й виконавську інтерпретацію, сприйняття, розуміння, декодування символічно-знакової нотної інформації та естетичну оцінку художньо-образного змісту музичного твору. Цілісне сприймання музичного твору, збагачення сценічно-

виконавського досвіду можливе завдяки синергії, як творчої співпраці емоційно-когнітивного, слухо-зорово-кінестетичних, свідомих і підсвідомих, інтуїтивних психофізіологічних компонентів у процесі репетиційної та сценічно-виконавської діяльності й художньо-творчого опанування музичних творів.

Отже, з огляду на вищезазначене, синергетичний підхід у музично-педагогічній освіті базується на здатності осмислювати художньо-творчий процес із позицій загальнолюдських та національних цінностей, що позитивно впливає на формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Компетентнісний підхід, що спрямовує освітній процес на формування й розвиток загальних, а саме: базових і ключових компетентностей, які поглиблюються та збагачуються залежно від рівня освіти впродовж життя, необхідні людині будь-якої професії та віку. Окрім того, у вищій освіті виділяють професійні компетентності, що пов'язані з отриманням тієї чи тієї спеціальності та фахових знань, умінь і навичок, які пов'язані з отриманням певної спеціалізації за відповідним фахом. Це специфічні предметні вміння й навички, що базуються на цінностях і здібностях набутих у процесі навчання.

Компетентнісний підхід є основою нової концепції освіти, що спрямовує на формування й розвиток цілої низки компетентностей. Теоретичні проблеми компетентнісного підходу до навчання розглядалися в дослідженнях І. Беха, О. Дубасенюк, І. Зязюна, І. Луценка та ін. Обґрунтування й застосування компетентнісного підходу в різних видах освітньої діяльності знаходимо в дослідженнях О. Локшиної, В. Лугового, Т. Сорочан, Л. Хоружої та ін.

В. Луговий відзначає «системоутворювальну роль компетентностей у проєктуванні освітніх програм та організації навчального процесу» [105, с. 15]. Тобто акцент у навчанні зміщується з того, що знає, хоче й може

викладач, на те, що потрібно тому, хто навчається. За компетентнісного підходу увага зосереджується на результаті освіти, а не на процесі. Л. Хоружа наголошує, що нині сутність поняття «ключові компетентності» стосується не тільки змісту освіти, але й передбачає «...формування в молоді певних навичок для життя й діяльності в соціальній сфері суспільства» [174, с. 122].

Науковці органічно поєднують компетентнісний підхід з іншими методологічними підходами, а саме: системним, діяльнісним, розвивальним, суб'єкт-суб'єктним, культурологічним, створюючи таким чином підґрунтя для подолання застарілих форм і методів навчання, посилення навчальної мотивації, інтеграції видів освітньої, професійної, культуротворчої діяльності.

Аналіз досліджень науковців дозволяє наголосити, що компетентність – це характеристика особистості, його здібностей і здатностей; компетентна людина – це людина, яка «знає, що робить»; це певний обсяг набутих знань, цінностей, досвіду; здатність застосовувати їх у практичній діяльності; це інтегральна здатність розв'язувати конкретні проблеми, що виникають у різних сферах життя.

Серед учених у галузі музично-педагогічної освіти найбільш ґрунтовні праці з проблем компетентнісного підходу належать дослідникам, з-поміж яких: Н. Гуральник, О. Олексюк, Г. Падалка, Я. Сверлюк, М. Ткач та ін. На думку О. Олексюк, компетентнісний підхід у вищій мистецькій освіті передбачає особливу організацію освітнього процесу закладу освіти. Науковець наголошує, «...якщо кваліфікаційний підхід спрямований на формування у випускника системи знань, умінь і навичок, що забезпечують види професійної діяльності в стабільних умовах, то реалізація компетентнісного підходу сприяє формуванню готовності до більш ефективного розв'язання професійних, соціальних, особистісних проблем, до управління гнучкими, міждисциплінарними проєктами» [119, 248 с.].

Компетентнісний підхід акцентує увагу на тому, що випускник закладу вищої освіти, після завершення навчання за відповідною освітньою програмою має володіти не лише певною інтегральною (професійною) компетентністю, але й мати сформовану методичну компетентність стосовно роботи з вокальним ансамблем на засадах ед'ютейнменту як одного з важливих складників для успішного здійснення професійної музично-педагогічної діяльності в сучасному полікультурному суспільстві. Компетентність потрактовується як наслідок саморозвитку індивіда, не стільки власне технологічного, скільки особистісного зростання, самоорганізації й узагальнення його діяльнісного та особистісного досвіду.

Компетентнісний підхід уможлиблює спрямованість освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів у навчанні, якими є загальні і спеціальні компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. Вельми цінним є те, що базові та ключові компетентності забезпечують наступність і послідовність навчання, вони поступово поглиблюються та збагачуються залежно від рівня освіти.

Для реалізації компетентнісного підходу майбутній керівник вокального ансамблю має сприяти зацікавленості кожного учасника колективу в роботі ансамблю за допомогою чіткої мотиваційної установки, використовувати різноманітні форми й методи роботи, стимулювати учасників ансамблю висловлювати власні думки та побажання до діяльності вокального ансамблю, пропонувати своє бачення стосовно інтерпретації та сценічного виконання репертуару.

Компетентнісний підхід не заперечує ані ролі, ані значення знань, утім, акцентує увагу на здатності використовувати здобуті знання. Означений підхід визначає пріоритетом не поінформованість, а вміння розв'язувати питання, що виникають за певних ситуацій. У такому контексті основними показниками компетентнісного підходу у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах

ед'ютейнменту вважаємо: майбутній керівник вокального ансамблю має усвідомлювати мету своєї діяльності; прагнути до накопичення фахових знань з музично-теоретичних та вокально-хорових дисциплін, умінь і навичок володіння музичним інструментом; уміти відбирати необхідний для роботи репертуар, який є засобом розвитку творчих, інтерпретаційних, імпровізаційних, проєктувальних навичок; володіти методикою роботи над вокальним твором, удосконалювати музично-виконавські та сценічно-виконавські навички, досвід музично-естетичної діяльності; використовувати комп'ютерні технології та сюжетно-рольові форми роботи в процесі інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору; вміти здійснювати моніторинг і самоконтроль своєї діяльності, усвідомлювати результати роботи та прагнути до вдосконалення ціннісних орієнтацій, смаків, ідеалів, мотивів.

Таким чином, формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю складають фахові музичні компетентності, які є результатом опанування базових музичних знань, сформованих умінь і навичок, оцінної діяльності та досвіду творчої музично-виконавської та сценічно-виконавської діяльності.

Культурологічний підхід посідає важливе місце у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. На основі культурологічного підходу відбувається вивчення процесу засвоєння особистістю культурних цінностей, які стимулюють розвиток творчого потенціалу суб'єкта, формують його власну індивідуальність. У ході духовно-практичного осягнення культурних цінностей особистість формується як суб'єкт творчої діяльності, здатний трансформувати набутий досвід у професійну діяльність.

Важливим також є вміння керівника вокального ансамблю створювати на репетиціях такі ситуації, які дають можливість кожному учаснику колективу проявити ініціативу, самостійність, пропонувати власну точку

зору, що уможлиблює зміщення акцентів із накопичення знань, умінь і навичок у площину формування й розвитку здатності креативно та творчо застосовувати набуті компетентності в різних ситуаціях.

На нашу думку, у зміст поняття культурологічний підхід входить як здатність до художньо-творчого мислення, так і мистецькі явища на основі яких відбувається цілісний аналіз культурно-мистецьких явищ, що породжує вміння виходити за межі стереотипних асоціацій. Такий підхід якнайкраще сприяє формуванню методичних компетентностей майбутнього керівника вокального ансамблю.

Міждисциплінарний підхід. Міждисциплінарність в освітньому середовищі інтерпретується як науково-педагогічна новація, що породжує здатність сприйняти, усвідомити, розпізнати й побачити те, що є недоступним у межах окремо взятої дисципліни, процес поєднання та взаємопроникнення різних наук, асиміляція різних видів мистецтв у єдине мистецтво.

Студіювання наукових розвідок доводить, що проблему міждисциплінарного підходу в освіті та міждисциплінарної інтеграції, її форми й види на сучасному етапі досліджують В. Андрущенко, І. Бех, Ю. Мальований та ін. Міждисциплінарність у музично-педагогічній освіті передбачає взаємопроникнення та взаємозв'язок різних принципів і підходів, інструментарію та методів в опануванні знаннями, вміннями й навичками з дисциплін художньо-естетичного циклу, а саме: музичного, образотворчого, візуального, хореографічного, літератури та поезії.

Набуття компетентностей, зокрема методичної з різних дисциплін художньо-естетичного циклу у формуванні особистості майбутнього керівника вокального ансамблю передбачає однозначний симбіоз ресурсів для реалізації бажаної, найефективнішої стратегії, має об'єктивні філософські, мистецько-культурологічні, психологічні, дидактичні та художньо-педагогічні передумови.

Проблему міждисциплінарного підходу в системі музично-педагогічної та мистецької освіти досліджено вітчизняними науковцями, з-поміж яких: Т. Мартинюк, О. Олексюк, Г. Падалка, І. Полубоярина, О. Рудницька та ін. Застосування даного підходу, на їх думку, спрямоване на поєднання сценічних, виконавських і методичних компетентностей у діяльності майбутнього педагога-музиканта, керівника художнього колективу.

Цінним є те, що міждисциплінарний підхід передбачає інтеграцію різних видів мистецтва, адже саме мистецтво є джерелом формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, а поєднання різних дисциплін на засадах ед'ютейнменту в роботі над інтерпретацією музичного твору сприяє формуванню ціннісного ставлення до професійної діяльності. Як зазначає О. Щолокова, «у процесі спілкування з художніми творами людина не тільки перебуває під їхнім впливом, а й сама виступає генератором ціннісного ставлення, надаючи певного забарвлення духовному зв'язку з мистецтвом, визначаючи характер його сприймання та оцінки» [187, с. 61].

Запровадження міждисциплінарного підходу допомагає в реалізації нових методів і прийомів навчання на засадах ед'ютайнменту. Впровадження даного підходу передбачає засвоєння мистецьких знань через відчуття, емоції в процесі активної ігрової діяльності. Завдяки поєднанню дисциплін художньо-естетичного циклу, потреба у творчому прояві виражається у прагненні репрезентації здобутих умінь і навичок, професійному самоствердженні, що досягається в результаті участі в різновидах комп'ютерної та ігрової діяльності.

Таким чином, міждисциплінарний підхід у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю є надзвичайно важливим компонентом у професійному становленні майбутніх фахівців, що уможливорює розробку й використання різних способів вирішення

пізнавальних, культурно-освітніх та комунікативних завдань у процесі міждисциплінарного навчання.

У контексті предметного поля нашого дослідження педагогічна система формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту створена як складова підсистеми професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва в закладах вищої освіти. Реалізуючи завдання професійно-педагогічної підготовки фахівців музичного мистецтва, основна увага концентрувалася на розробці педагогічної системи, спрямованої на досягнення конкретного результату – сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. З метою модернізації й оптимізації музично-освітнього процесу досліджуваної педагогічної системи було сформульовано педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, визначених на основі аналізу наукового доробку вітчизняних і зарубіжних науковців та отриманих нами об'єктивних даних під час проведення констатувального етапу педагогічного експерименту.

Насамперед, вважаємо за доцільне виокремити основні педагогічні принципи для досягнення позитивного результату у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, а саме: *науковості, систематичності та послідовності, доступності та індивідуалізації, наочності та емоційності, евристичності, поєднання ігрової та неігрової діяльності. Зупинимося більш детально на кожному з них.*

Принцип науковості виходить з того, що запропоновані методи та засоби формування методичної компетентності повинні бути науково обґрунтованими й попередньо перевіреними на практиці. Формуванню методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на

засадах ед'ютейнменту має передувати детальний аналіз, виконаний на основі досягнень наукової думки з даного питання та досвіду вітчизняних і зарубіжних учених. Також цей принцип передбачає володіння та використання майбутнім керівником вокального ансамблю навичок теорії компетентностей, у тому числі знання основних законів і закономірностей формування методичної компетентності.

Принцип систематичності й послідовності реалізується в процесі організації освітнього процесу в чіткій логічній послідовності, згідно з етапами застосування інтерактивних ігрових технологій ед'ютейнменту, опанування методики роботи з вокальним ансамблем, удосконалення слухових уявлень, що забезпечує їхнє творче застосування в ході інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору.

Системність і послідовність у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю уможлиблює засвоєння інтерпретаційних та виконавських навичок, дає змогу самостійно опановувати елементи музичної мови, особливостями музичного мистецтва, композицію музичного твору, надає можливість порівнювати контрастні за характером музичні образи, висловлювати судження про особливості музичних стилів, уможлиблює виявлення власного емоційно-естетичного ставлення до музичних образів та музичних явищ.

Принцип доступності та індивідуалізації передбачає добір змісту й методів навчання на засадах ед'ютейнменту та виявляється у диференціації освітніх завдань та способів їхнього вирішення (засобів, методів, форм організації занять та ін.) відповідно до індивідуальних особливостей студентів. Основне призначення принципу доступності та індивідуалізації полягає в тому, щоб забезпечити майбутньому керівникові вокального ансамблю найбільш оптимальні умови для формування методичної компетентності, максимальний розвиток інтелектуальних, музично-творчих та індивідуальних здібностей, формування вмій і навичок необхідних для

роботи з колективом, що дає можливість під час репетиційної та концертно-виконавської діяльності відчувати себе упевнено, мотивувати учасників вокального ансамблю до подальших творчих успіхів під час сценічно-концертних виступів.

Індивідуалізація у формуванні методичної компетентності зумовлена закономірностями диференціації навчальних завдань і способів їхнього розв'язання. Ці закономірності дозволяють сформувавши певні правила: в індивідуальному становленні майбутнього керівника вокального ансамблю й формуванні його методичної компетентності необхідно бачити перспективу розвитку; визначати сильні та слабкі сторони формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; будь-яка індивідуалізація повинна будуватися на загальних закономірностях освітньої діяльності та специфіці музично-творчої та сценічно-виконавської діяльності.

Принцип наочності та емоційності у формуванні методичної компетентності впливає з природи розвитку музично-творчої діяльності керівника вокального ансамблю, із закономірностей процесу пізнання, початковим компонентом якого є споглядання явищ, процесів, дій, предметів. В умовах формування методичної компетентності наочність визначається як принцип опанування творами музичного мистецтва, який ґрунтується на презентації конкретних зразків виконання музичних творів, явищ, процесів, моделей або їх образних відтворень. Принцип наочності впливає із закономірностей процесу пізнання, початковим компонентом якого є споглядання явищ, процесів, дій, предметів.

Принцип емоційності – це певний вид психічних процесів і стану, пов'язаний з інстинктами, потребами й мотивами, які проявляються у формі безпосередніх переживань (задоволення, радості, страху, збудження, душевного хвилювання, переживання та ін.) і впливають на результативність використання засад ед'ютейнменту. Позитивні емоції суттєво впливають на формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального

ансамблю, вони відіграють роль внутрішньої спонукальної сили в ігрових формах музично-творчій діяльності. Відтак, керівникові вокального ансамблю доцільно зберігати мажорний настрій і підтримувати позитивні емоції в процесі інтерпретації та виконання музичного твору. Для цього варто дотримуватися таких положень: використовувати демократичний стиль спілкування; проявляти увагу та інтерес до манери виконання і сценічної поведінки учасників колективу; підтримувати засоби та прийоми піднесення позитивних емоцій від якості звучання колективу; стимулювати здоровий гумор під час інтерпретації музичного твору, що сприяє «розкріпачуванню» учасників колективу; частіше використовувати моральні стимули для удосконалення виконавських якостей і заохочення до активної діяльності учасників вокального ансамблю.

Отже, формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту – це й емоційна регуляція пізнавальної діяльності учасників колективу, розвиток інтересу як однієї із форм емоційно-пізнавального ставлення до розучуваного вокального твору, розвиток мотивів як регуляторів діяльності, сценічно-виконавської поведінки під час виступу, це емоційно-естетичний та емоційно-моральний розвиток особистості в контексті формування методичної компетентності.

Принцип евристичності у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту реалізується через створення для студентів умов, коли вони самі можуть створювати освітній продукт, а також самостійно долати труднощі, які при цьому виникають. У процесі роботи з колективом керівник вокального ансамблю може застосовувати ті чи інші евристичні методи, як-от: евристична бесіда, інтерв'ю, аналіз, коли навідним способом досягаються вирішення поставлених завдань. При цьому цінним є те, що завдяки застосуванню даного принципу уможлиблюється одночасне визначення декількох варіантів вирішення проблеми, що, у свою чергу, дає можливість

обирати найбільш прийнятний варіант з числа вже отриманих або порівнювати отримані варіанти з еталонним.

Принцип поєднання ігрової та неігрової діяльності у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту надає можливість чітко диференціювати та розмежувати ігрову та неігрову діяльність у процесі підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю до фахової діяльності, а також безпосередньо під час роботи з вокальним колективом. Гра – це тільки один зі способів реалізації засад ед'ютейнменту. Через неігрову діяльність майбутній керівник також може реалізовувати засади ед'ютейнменту, наприклад, під час підготовки до семінарських або практичних занять (створення презентацій, аудіо- та відеоматеріалів тощо), альтернативних способів освіти (перегляд відеолекцій, проходження онлайн-курсів, що супроводжується споживанням мультимедійного контенту та ін.). Важливими є аспекти неототожнення в майбутнього керівника вокального ансамблю понять «ед'ютейнмент» та «гра», а також перенесення даного принципу керівником вокального ансамблю на процес безпосередньої роботи з вокальним колективом.

Здійснено аналіз дефініцій «підхід» та «принцип» у наукових дослідженнях. Визначено та обґрунтовано методологічні підходи та принципи формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

2.3. Форми, методи та засоби формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

Відповідно до запропонованої концепції та з метою якісної організації освітнього процесу щодо формування методичної компетентності

майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту виникає необхідність розробки та впровадження ефективних форм, методів і засобів навчання. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне уточнити термінологічне поле ключових дефініцій дослідження.

Доцільно зазначити, що форми навчання (від лат. *forma* – зовнішній вигляд, оболонка) – це «характеристика освітнього процесу, що відображає ступінь і характер взаємодії студентів і викладача» [54, с. 50], наголошує В. Головенкін. За влучним визначенням О. Савченко, «форма організації навчання означає певну взаємодію вчителя та учнів, що регулюється встановленим режимом та умовами роботи» [151, с. 25]. У свою чергу, В. Гладуш та Г. Лисенко зазначають, що «формою організації навчання є певна структурно-організаційна та управлінська конструкція навчального заняття залежно від його дидактичних цілей, змісту й особливостей діяльності суб'єктів та об'єктів навчання» [51, с. 90].

У музично-педагогічній освіті науковці пропонують класифікувати форми навчання відповідно до специфіки музично-творчої діяльності. Так, О. Олексюк зазначає, що форми організації навчання класифікуються за різними критеріями: за кількістю учнів; за місцем навчання; за часом навчання; за дидактичною метою; відповідно до комбінованого, або змішаного навчання; практичного навчання; за тривалістю часу навчання. «Організація музичного навчання реалізується через форми, серед яких особливе значення мають колективні, групові, індивідуальні» [119, с. 138], зазначає науковець. О. Михайличенко виділяє такі форми організації навчання, як-от: «лекції, семінари, колоквіуми, практикуми, лабораторно-практичні заняття та ін.» [102, с. 127]. Г. Падалка наголошує на ефективності «індивідуальних, групових, колективних занять, а також лекціях і семінарах» [130, с. 212].

Ми суголосні з висновками науковців, що ефективність засвоєння знань, формування вмінь і навичок залежить не лише від вдалого підбору

методів і прийомів навчання, але й від форм організації навчальної роботи. Отже, екстраполюючи означене на суб'єкт нашого дослідження, зазначимо, що форма організації навчального процесу – це спосіб організації, побудови та проведення навчальних занять, у яких реалізуються зміст навчальної роботи, дидактичні завдання й методи навчання.

Дотично до проблеми нашого дослідження в організації освітнього процесу з формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту ми використовували різні форми навчання та технології, що взаємозумовлюють спільну діяльність майбутнього керівника вокального ансамблю і студентів, а саме: колективну роботу, групову роботу, індивідуальну роботу та самостійну роботу. Розглянемо кожну з них.

Колективна форма роботи вважається основною формою організації культурно-освітнього процесу у вокальному ансамблі, що об'єднує виконавців на розв'язання поставлених завдань, сприяє вихованню співробітництва, колективізму, підвищує інтерес до музично-творчої діяльності, стимулює формування самостійності, ініціативності, відповідальності за успіх концертно-сценічного виступу. «Вокальний ансамбль вважається однією з яскравих та цікавих колективних форм роботи з дітьми, молоддю та дорослими» [79, с. 517], зазначають дослідники колективних форм музикування Т. Каблова та С. Румянцева. Колективна музично-творча діяльність сприяє об'єднанню учасників вокального ансамблю різних за світоглядними уявленнями, характером, темпераментом, і зрештою, різних за розвитком індивідуальних музичних здібностей.

Утім, доведено, що результативність роботи колективу та його імідж залежить від репертуарної політики. Отже, не викликає заперечень, що формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту певною мірою залежить від знання й дотримання принципів підбору репертуару. Під час вибору твору, як

наголошують А. Попова і О. Сіненко, «необхідно враховувати такі параметри: кількість голосів; їх теситурні можливості; інтонаційні, ритмічні, динамічні складності; наявність акомпанементу» [136, с. 99].

Групова форма роботи займає чільне місце в роботі з вокальним ансамблем. Як наголошує Е. Федорчук, «Групова робота створює умови для позитивної мотивації, адже під час групової роботи активізується діяльність усіх виконавців, а також створюються умови для оволодіння студентами формами взаємодопомоги» [132, с. 21]. «Групова робота надає можливості для стимулювання зацікавленості студентів, їхньої співпраці» [42, с. 166–167], зазначає С. Вітвицька.

Групова форма роботи передбачає розучування вокальних партій окремими групами студентів, визначення учасниками ансамблю жанру, стилю, структури, форми, емоційного навантаження, особливостей драматургічного розвитку, можливостей художнього виконання та подолання виконавських труднощів. До того ж, у процесі групової роботи відбувається розвиток основних вокальних навичок, відпрацювання вокально-технічних вправ для розспівування, розучування репертуару, формування та розвиток сценічних навичок, запровадження ігрових та рухових музично-ритмічних елементів і вправ.

Зрештою, з метою формування методичної компетентності керівникові вокального ансамблю варто реалізувати основні дидактичні принципи, намагатись активізувати сприйняття учасників колективу, розвинути образне мислення та творчу ініціативу, комплексне освоєння музичного матеріалу. Доречно наголосити на тому, що вивчення вокальних партій ансамблевого репертуару передбачає точне інтонування, рівну, єдину манеру звукоутворення в сполученні з правильним співацьким диханням, досягнення рівного художньо-виразного виконання музичної фрази, визначення фразування та цезур, емоційно-виразну подачу словесного тексту.

Індивідуальна форма роботи з учасниками вокального ансамблю – це спосіб організації музично-творчої діяльності, який регулюється певним, наперед визначеним планом і дає змогу на кожному етапі роботи над музичним твором опанувати запланований репертуар в індивідуальному для студента порядку. Індивідуальна форма роботи уможлиблює розвиток індивідуальної освітньої траєкторії та створює можливості для її реалізації.

Безсумнівно, індивідуальна робота у вокальному ансамблі значною мірою зосереджується на розучуванні вокальних партій, що зумовлено роботою над чистотою інтонування, дихальними вправами, досягненням метроритмічної досконалості, концентрацією уваги на артикуляції та засобах музичної виразності. Не зайвим буде наголосити на тому, що в роботі з вокальним ансамблем керівникові необхідно реалізувати основні дидактичні принципи, особливо індивідуального підходу, активізації сприйняття, образного мислення, творчої ініціативи та комплексного освоєння музичного матеріалу. Формування методичної компетентності відбувається в процесі створення й реалізації майбутнім керівником вокального ансамблю сценічно-виконавських концепцій вокальних творів відповідно до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту, а також авторського задуму.

Самостійна форма роботи досягається врахуванням індивідуальних навчальних можливостей учасників освітнього процесу й забезпечується студентоцентрованим підходом. Як справедливо наголошує В. Лук'яненко, «самостійна робота повинна забезпечити розвиток розумових процесів і творчих здібностей, системність знань, критичність мислення» [106, с. 70]. «Самостійна навчальна діяльність передбачає значно більшу самостійність, самостійне формування й вирішення навчальних завдань» [167, с. 318], зазначає К. Стебльова. Правильно організована самостійна робота дасть можливість «розширити кругозір, розвинути здібності до самостійного

пошуку й обробки потрібної інформації, організації власної діяльності» [182, с. 36].

Самостійна робота учасників вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту передбачає самостійне вивчення пісень, розучування та інтерпретацію творів, виконання індивідуальних творчих завдань, досягнення точності інтонування, темпу, ритму, штрихів, динаміки, агогіки, специфіки тембрового загального звучання, уміння втримуватись у тональності. До того ж, сприяє розвитку навичок співу а саррелла, емоційному, виразному виконанні своєї партії, дотримуючись усіх вимог ансамблевого співу, а також адекватній передачі музично-художнього образу твору.

У той самий час у процесі самостійної роботи на засадах ед'ютейнменту у студентів формуються навички читання нот з листа творів для вокального ансамблю, опанування прийомами роботи над співацьким диханням (ланцюгове, пофразове), відбувається робота над технікою філірування звуку, опанування навичками гармонічного ансамблю, удосконалення виконання вокальних штрихів, опанування ансамблевих творів гамофонно-гармонічного складу.

«Метод» (від грецького «methodos» – спосіб пізнання). Дефініція «методи навчання» досить складне утворення, що зумовлюється надзвичайною багатогранністю процесу, який має відображати означену категорію. На думку С. Мартиненко та Л. Хоружої, «методи навчання» – це «упорядковані способи взаємопов'язаної діяльності вчителя й учнів, спрямовані на розв'язання навчально-виховних завдань» [110, с. 34].

Відзначимо, що вітчизняні науковці О. Михайличенко, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, Т. Смирнова та ін. дали чітку класифікацію та обґрунтування методів музичного навчання відповідно до вимог вищої школи. Заслуговують на увагу методи музичного навчання, запропоновані О. Олексюк. Особливу увагу науковець зосереджує на методах активної педагогічної дії, а саме: «спостереження, співпереживання,

порівняння, музичного узагальнення, забігання наперед і повернення до пройденого, емоційної драматургії, методи розвитку музичного сприйняття, проблемно-пошуковий метод, метод стимулювання музичної діяльності, методи розвитку емпатії, метод творчих завдань, синхронічний та діахронічний аналіз музичного твору» [119, с. 104–125]. Г. Падалка пропонує таку класифікацію методів навчання «за джерелами подачі та характером сприйняття художньої інформації; відповідно з характером мистецької діяльності; відповідно з характером художніх завдань по етапах навчання; залежно від завдань розвитку особистісних художніх властивостей учнів» [130, с. 178]. Методи музичного навчання В. Черкасов пропонує класифікувати за такими ознаками: «джерелом отримання інформації, спрямованої на формування музичної культури; логікою організації художньо-естетичної та художньо-пізнавальної діяльності учнів; рівнем емоційного впливу на свідомість школярів» [178, с. 211].

У даному контексті з метою формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту нами застосовувався *комплекс методів*, які ми умовно поділяємо на три групи: *ігрові, неігрові та методи роботи, що можуть належати як до ігрової, так і до неігрової групи.*

Ігрові методи. Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнмент може бути більш ефективним, якщо застосовувати ігрові методи. Такі методи дозволяють навчати з ентузіазмом та задоволенням, сприяють розвитку творчості та підвищенню мотивації до навчання.

Одним з ігрових методів, який можна застосувати, є *рольові ігри*. Вони дозволяють майбутньому керівникові ансамблю відчувати себе в ролі керівника та відпрацювати навички управління ансамблем у віртуальному середовищі. Це може допомогти відчувати атмосферу на практиці та зрозуміти, як вирішувати конфліктні ситуації в команді.

Ще одним ігровим методом є «*гра у симуляцію*». Це може бути ситуація, коли майбутній керівник отримує завдання організувати виступ ансамблю на концерті. Він повинен вирішити всі деталі, такі як вибір пісень, організацію репетицій, знаходження місця виступу та багато іншого. Цей метод дозволяє майбутньому керівникові ансамблю практикувати навички планування, управління та розв'язання проблем.

Також можна застосувати ігрові методи, пов'язані з музикою. Наприклад, «*гра у музичні інструменти*» дозволяє майбутньому керівникові ансамблю вивчити основи гри на музичних інструментах та зрозуміти, як вони працюють. Це може допомогти йому краще розуміти можливості своїх музикантів та давати їм корисні поради з роботи над музикою. Також можна використовувати ігри на розвиток слуху, ритму та музичної чутливості.

Ігрові методи можуть бути ефективними у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, оскільки вони дозволяють вивчати матеріал у забавній та цікавій формі. Крім того, вони сприяють розвитку творчості та здатності до пошуку найбільш ефективних методів навчання й управління.

Необхідно пам'ятати, що ігрові методи мають бути узгоджені з основною методикою навчання та мають бути орієнтовані на досягнення певної мети. Також важливо забезпечити належний рівень підготовки майбутніх керівників, щоб вони мали достатні знання й навички для ефективного застосування ігрових методів.

Отже, ігрові методи можуть бути використані для формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Ці методи можуть допомогти збільшити мотивацію до навчання й розвитку творчості, а також забезпечити практичний досвід роботи з ансамблем.

Неігрові методи. *Метод аналізу змісту педагогічної документації за результатами культурно-освітньої діяльності* дає змогу вивчити,

узагальнити та систематизувати архівні документи, матеріали проведення культурно-освітніх заходів, репертуарну політику того чи того колективу, звіти керівників вокальних ансамблів про участь у фестивалях, конкурсах та олімпіадах, програми виховних заходів художньо-естетичного спрямування за участю вокальних ансамблів.

Метод педагогічного спостереження ґрунтується на активному, планомірному, систематичному та цілеспрямованому сприйнятті об'єкта дослідження, закономірностей і тенденцій розвитку музично-педагогічної освіти, процесу модернізації художньо-естетичного виховання молоді.

Бесіда – це цілеспрямоване спілкування учасників вокального ансамблю з керівником та взаємний обмін думками, що уможливорює отримання інформації, яка надасть змогу ефективно організувати музично-творчу діяльність.

Інтерв'ю – це метод дослідження, за допомогою якого виявляють думки, погляди та ставлення учасників вокального ансамблю до організації музично-творчої діяльності, інтерпретації творів вокально-ансамблевого репертуару та концертно-сценічних виступів колективу.

Анкетування – це письмове опитування учасників вокального ансамблю, збір відповідей на поставлені в анкеті запитання на умовах повної анонімності.

Тестування уможливорює визначення рівня знань, умінь і навичок учасників вокального ансамблю, яке оцінюється та стандартизується за допомогою спеціального математичного аналізу.

Метод експертної оцінки – це процедура оцінювання досягнень учасників вокального ансамблю в галузі музичного мистецтва, метод отримання кількісних оцінок для якісних характеристик і властивостей.

Методи, що належать як до ігрової, так і до неігрової групи. *Метод самостійної роботи* – самостійне ознайомлення з творчістю композиторів та прослуховування їхніх творів; індивідуальна самостійна

робота над вокальними партіями; робота в Інтернет-ресурсах з презентації сценічної композиції виконуваних творів; самостійна розробка дидактичних та сценічно-виконавських ігор; презентація концертних програм на засадах ед'ютейнменту. Перевірка самостійної роботи здійснюється керівником вокального ансамблю за допомогою комп'ютера, аудіовідеотехніки, інших сучасних технічних засобів.

Метод створення ситуації успіху. Сутність означеного методу полягає у створенні ефекту несподіваності, здивування й захоплення. Успіх пов'язано з виникненням емоційних переживань, що сприяють незвичайності музичних уявлень, грандіозності й несподіваності створеної композитором за допомогою засобів музичної виразності. Створення ситуації успіху надихає учасників вокального ансамблю на активні дії, робить працю захоплюючою й радісною, в результаті чого з'являється натхнення до творчості, що, у свою чергу, покращує засвоєність знань, що пропонується в межах освітнього компоненту як ігрової, так і неігрової ситуації.

Слід зазначити, що самостійна робота, у якій плідно співпрацюють керівник вокального ансамблю зі студентами і студенти між собою, сприяє моделюванню сценічно-виконавських ситуацій, використанню на репетиціях ділових і рольових ігор, спільному творчому баченню концепції створення музично-художнього образу того чи того вокально-ансамблевого твору. При цьому самостійна робота базується на самостійному вивченні невеликими, логічно завершеними й послідовними порціями вокальних партій і аналізі сценічно-виконавського репертуару.

Зокрема, згідно з означеним алгоритмом, звертаємо увагу на те, що спільна самостійна робота майбутнього керівника й учасників вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту сприяє розв'язанню інтерпретаційних та сценічно-виконавських проблем, уможлиблює формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, мотивує

розвиток творчого мислення, музичних здібностей, сприяє створенню доброзичливої та творчої атмосфери у вокальному колективі.

У контексті формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту варто зазначити, що важливу роль відіграють *засоби навчання*, які, як і методи й організаційні форми, є частиною освітньої системи й музично-творчої діяльності учасників вокального ансамблю. Очевидно, що для функціонального втілення кожної форми процесу фахової підготовки в практичну освітню діяльність необхідним є застосування певних засобів навчання, вибір яких залежить від дидактичної концепції, мети, змісту, форм, методів і умов культурно-освітнього процесу.

До засобів навчання відносять навчальне обладнання, наочні та навчальні засоби, дидактичні засоби, новітні інформаційні технології, цифрові сервіси, інтерактивне відео, засоби медіаосвіти, навчальне обладнання на базі електронної техніки.

Утім, послуговуючись дослідженнями науковців і залежно від дидактичної мети та способу її реалізації ми виділяємо такі основні групи засобів навчання, як-от: *вербальні (словесні) засоби навчання, навчально-наочні посібники, цифрові засоби навчання.*

Вербальні (словесні) засоби навчання виражені в музичній мові, мелодії, словах та організації комунікативного спілкування у формі ділової гри, що використовуються на заняттях вокального ансамблю, під час спілкування керівника вокального ансамблю з членами колективу, в процесі інтерпретації інтонаційно-художнього змісту музичного твору, обговоренні сценічно-виконавської концепції музичного твору за допомогою ед'ютейнменту. Окрім того, під час повторення вивченого репертуару з використанням різних видів бесіди, організації дискусії, обговорення можливих варіантів інтерпретації, а також як поточний коментар, вербалізація художнього змісту тощо. До візуальних засобів навчання

належить також демонстрація музичних творів та художнє ілюстрування музичних творів або їх фрагментів із подальшим обговоренням. У ході музичної комунікації передана інформація має важливе значення й особистісний смисл.

До *навчально-наочних засобів*, що уможливають формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, належать електронні навчальні посібники, спеціальна література, репертуарні збірники, засоби інформації та контролю.

За допомогою *цифрових засобів навчання* відбуваються мультимедійні презентації; презентації фото-, кіно- та відеоматеріалів, а також різних видів ігрових технологій, що сприяють розв'язанню завдань формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. До того ж, це звукопідсилювальна та звуковідтворювальна апаратура, використання сучасних цифрових технологій і цифрових сервісів у постановці концертних номерів та інтерпретації художньо-образного змісту музичного твору.

Веб-квест (від [англ. Web](#) – [всесвітнє павутиння](#), *quest* – подорож, пошуки пригод). Це освітній сайт в Інтернеті або телекомунікаційний проєкт, що поєднується з музично-творчим процесом та інтегрується в діяльність вокального ансамблю на різних етапах роботи над ансамблево-вокальним репертуаром. Наразі, веб-квест є симбіозом музично-виконавської інтерпретації вокально-ансамблевого твору та гри. Учасники вокального ансамблю, створюючи різні варіанти сценічно-виконавських композицій, можуть виконувати різні ролі. Зауважимо, що для цього використовуються технічні засоби навчання: аудіо- та відео техніка, записи концертних програм всесвітньо відомих вокальних колективів, фільми про життя і творчість композиторів, оперні спектаклі зі сцен відомих оперних театрів.

Майбутній керівник вокального ансамблю, плануючи роботу над веб-квестами, намагається залучити учасників колективу до активної

пізнавальної діяльності, при цьому створюються умови як для індивідуальної, так і для колективної роботи, що уможлиблює виявлення умінь та здатності працювати самостійно. Вважаємо, що це стимулює мотивацію до подальшої музично-творчої діяльності, сприяє розвитку творчих здібностей і нахилів, мотивує формування дослідницьких навичок, вміння самостійно працювати з ансамблево-вокальною партитурою й Інтернет-ресурсами, розширює кругозір, сприяє вихованню толерантності, особистісної відповідальності за виконання своїх обов'язків.

Стає очевидним, що веб-квест за допомогою інформаційних ресурсів Інтернету ефективно розв'язує багато задач практичного змісту й уможлиблює формування таких здатностей: використання інформаційних технологій з метою розв'язання фахових задач; самонавчання й самоорганізацію; вміння знаходити не один, а декілька способів розв'язання проблемної ситуації.

Цифровий скрайбінг (англ. Scribing – це описування або розмітка, scribe – переписувати, описувати, розмічати). Скрайбінгом називається візуалізація інформації за допомогою графічних символів, які просто і зрозуміло відображають її зміст та внутрішні зв'язки. Цифровий скрайбінг – це ефективна форма передачі повідомлення певній аудиторії. Так, сервіс Sparkol VideoScribe уможлиблює створювати відеоролики з ефектом, промальовування сюжету від руки.

Насамперед слід звернути увагу на те, що запровадження цифрового скрайбінг майбутнім керівником вокального ансамблю уможлиблює розробку та презентацію будь-якої ділової гри, зміст якої дозволяє закріпити та поглибити знання з музично-теоретичних та вокально-хорових дисциплін, презентувати можливі варіанти інструментального супроводу до вокально-ансамблевого твору, створити сценічно-театралізовані композиції з використанням фольклорної музики певних регіонів. Вважаємо, що за допомогою цифрового скрайбінгу майбутній керівник вокального ансамблю

отримує можливість розвинути творчі уявлення стосовно побудови композиції сценічного виступу, мотивувати учасників вокального ансамблю на виразне виконання концертного репертуару.

Мультимедійний лонгрід забезпечує можливість майбутньому керівникові вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту поєднувати текстові розповіді з анімованою графікою, фотогалереями, неймовірним надземним відео. Лонгрід – це термін, що прийшов із американських медіа. Цим словом позначають величезні текстові матеріали на веб-сайтах. Це можуть бути концертні програми філармонічних колективів, виступи ансамблів малих форм, відеоматеріали про життя і творчість композиторів, майстер-класи провідних фахівців у галузі музичного мистецтва.

Стає очевидним, що серед основних умов, які визначають ефективність формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, особливе місце посідають *методи навчання*, бо вони безпосередньо формують і визначають характер взаємин керівника й учасників колективу, суттєво впливають на формування суб'єкт-суб'єктних стосунків між ними.

Цілком зрозуміло, що важливе місце серед засобів навчання відводиться засобам інтелектуального та психологічного впливу освітнього середовища, у якому відбувається формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту і формування його загальнолюдських і художньо-естетичних цінностей. Крім того, дотримання гігієнічних факторів, подолання емоційного напруження під час сценічно-концертних виступів, зняття негативних емоцій у процесі виникнення стресових ситуацій, досягнення гармонії та емоційної рівноваги у процесі виконавської діяльності.

Отже, з огляду на сказане варто зазначити, що з метою якісної організації освітнього процесу та формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

пропонується використовувати такі форми роботи, серед яких, насамперед: колективна, групова, індивідуальна та самостійна робота.

Досягнення означеної мети дослідження забезпечується шляхом застосування комплексу методів, а саме: методи за джерелом подачі інформації та методи, які використовуються на емпіричному й теоретичному рівнях дослідження, методи стимулювання творчої активності учасників освітнього процесу, інноваційні методи музичного навчання, методи самостійної роботи, методи контролю й самоконтролю. Результати проведеного дослідження засвідчили наявність спроб класифікувати засоби навчання. Зокрема, виділяємо такі їх групи: вербальні (словесні) засоби навчання, навчально-наочні посібники, цифрові засоби навчання.

2.4. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

Разом із тим, вважаємо за необхідне здійснити термінологічний аналіз ключових понять розгляданого аспекту дослідження. Студіювання наукових джерел доводить, що в педагогічній теорії та практиці визначенню дефініції «педагогічні умови» присвячено наукові доробки вітчизняних і зарубіжних учених, з-поміж яких: К. Дубич, О. Гура, Н. Цюлюпа та ін. Крім того, в останні роки у психолого-педагогічній періодиці з'явилася низка статей, присвячених дослідженню педагогічних умов формування певного виду компетентностей фахівців різних галузей освіти та науки. Це дослідження В. Коваль, Л. Базильчук, Т. Філатьєва та ін. Дисертаційні дослідження вітчизняних науковців, з-поміж яких: В. Гуменюк, Г. Малик, Л. Олійник присвячені впливові педагогічних умов на ефективність підготовки майбутніх учителів у сфері вищої освіти.

За такого підходу формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту потребує

уточнення понять «умови» та «педагогічні умови». У такому контексті, вивчення філософської та психолого-педагогічної літератури доводить, що вчені не дійшли однойстайності щодо визначення дефініцій «умови» та «педагогічні умови».

Зазначимо, що у філософському словникові поняття «умови» визначено як «вагомий компонент комплексу об'єктивних речей і їх станів, взаємодій, з якого з необхідністю виникає існування даного явища» [184, с. 707]. У філософських працях вітчизняних науковців поняття «умова» визначають як те, «від чого залежить дещо інше, що робить можливим наявність речі, стану, процесу на відміну від причини, яка є логічною умовою наслідку дії, як істотний компонент комплексу об'єктів, із наявності якого за необхідністю походить існування цього явища» [119, с. 207].

Великий тлумачний словник інтерпретує поняття «умови» з декількох позицій: «необхідна обставина, що уможливорює здійснення, створення, утворення чого-небудь; обставини, особливості реальної дійсності, за яких відбувається або здійснюється що-небудь» [27, с. 1568].

В. Манько наголошує, що «умови» – це «взаємопов'язана сукупність внутрішніх параметрів і зовнішніх характеристик функціонування, що забезпечує високу результативність навчального процесу й відповідає психолого-педагогічним критеріям оптимальності» [109, с. 155]. Отже, підсумовуючи визначення поняття «умови» вітчизняними й зарубіжними науковцями, ми пропонуємо схарактеризувати поняття «умови» як сукупність певних, фактів, обставин, впливів, процесів, що надають змогу управляти освітньо-творчим процесом, у результаті якого формується особистість.

Доречно наголосити на тому, що окрім поняття «умови» в науковому середовищі виділяють також поняття «педагогічні умови». Так, для формування методичної компетентності майбутніх учителів у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін Л. Коновальська пропонує

застосовувати такі педагогічні умови: «інтеграція змісту методичної підготовки у зміст професійно-орієнтованих дисциплін; забезпечення особистісно орієнтованої розвивальної суб'єкт-суб'єктної взаємодії «викладач-студент» на рівні співтворчості; створення й дотримання сучасного навчально-методичного супроводу вивчення професійно-орієнтованих дисциплін майбутніми вчителями фізичної культури» [89, с. 5].

Досліджуючи формування мистецької компетентності майбутніх фахівців мистецької освіти, О. Олексюк наголошує на необхідності запровадження конкретних педагогічних умов. Це забезпечення суб'єктивного ставлення до мистецької інформації, діалогічності спілкування; реалізація зв'язків фортепіанної підготовки із диригентсько-хоровою та вокальною підготовкою студентів; набуття студентами досвіду варіативної роботи над музичними творами [119, 248 с.].

У дисертаційному дослідженні Н. Цюлюпи запропоновані такі педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього вчителя музики в процесі інструментальної підготовки: «цілеспрямований розвиток мотивації і вольових якостей студентів до процесу навчання; організація навчання на основі доцільно відібраного теоретико-методичного матеріалу; активізація виконавської діяльності студентів, що стимулює їх пізнавальний інтерес до музичного мистецтва і забезпечує продуктивність педагогічного мислення; орієнтація студентів на самооцінку досягнутого рівня методичної компетентності» [177, с. 10].

Досліджуючи педагогічні умови з позиції формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування, Л. Теряєва доходить висновку, що для підвищення якості занять з хорового диригування необхідними є такі педагогічні умови: «стимулювання мотивації навчання з використанням музичних інформаційних технологій; наявність інноваційного методичного

забезпечення; активізація самостійної роботи; розвиток творчих здібностей із застосуванням інтерактивних та ігрових методів навчання» [169, с. 11].

Узагальнюючи формування сценічно-образної культури майбутніх учителів музичного мистецтва Н. Косінська вважає, що найбільш доцільними та ефективними педагогічними умовами, які забезпечуватимуть реалізацію поетапної мети, є: «посилення гуманістичної функції змісту вокальної підготовки на основі реалізації ціннісних смислів музичного мистецтва; включення в процес вокальної підготовки інтерактивних методів з метою активізації творчого потенціалу майбутнього вчителя музичного мистецтва (музичності, імпровізаційності, здатності до художньої інтерпретації, вокальної майстерності, артистизму, креативності); стимулювання творчої самореалізації майбутніх учителів музичного мистецтва в соціокультурній вокальній діяльності» [90, с. 5].

Лю Цяньцян для формування художньої компетентності майбутніх учителів музики і хореографії пропонує орієнтуватися на такі педагогічні умови: «цілеспрямоване застосування інтегрованих процесів, оснований на історично визначених принципах розвитку мистецької освіти; компетентнісна спрямованість художньо-виконавських дисциплін на основі міждисциплінарного синтезу; активізація навчально-виховного потенціалу художнього комунікативного середовища, що створюється і функціонує в позааудиторних формах фахової підготовки майбутніх учителів музики і хореографії» [108, с. 10].

Для формування темпо-ритмічних виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано Вей Сімін пропонує такі педагогічні умови: «цілеспрямоване збагачення метро-ритмічного та темпового тезаурусу майбутніх учителів музики; стимулювання рефлексії метро-ритмічного чуття; акцентуація самостійної роботи над художньо-образним контекстом метро-ритму та темпу; установка

на екстраполяцію темпо-ритмічних виконавських умінь до педагогічного процесу» [39, с. 3].

Доречно зазначити, що зважаючи на запропонований вище вітчизняними й зарубіжними дослідниками аналіз принципів та підходів до визначення педагогічних умов, механізм формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту в нашому дослідженні побудовано за такими напрямками:

- створення музично-освітнього середовища спроможного позитивно впливати та стимулювати мотивацію майбутнього керівника вокального ансамблю до практичної художньо-творчої та сценічно-виконавської діяльності;

- залучення майбутнього фахівця музичного мистецтва до вивчення курсів за вибором, спрямованих на теоретично-практичне опанування методикою роботи з наявним «хмарним» методичним забезпеченням та «хмарними» сервісами, орієнтацією студентів на цифровізацію освітнього процесу засобами формування позитивного ставлення до Інтернет-ресурсів;

- залучення майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту до участі у творчих проєктах, культурно-освітніх заходів, фестивалях, конкурсах, олімпіадах, роботі над партитурою та окремими партіями у процесі розучування та роботі над виразністю виконання музичного твору з використанням соціальних мереж;

- створення необхідних умов для активізації самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту під час самостійної інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору відповідно до авторського стилю виконання, проходження педагогічної практики, участі в науково-практичних конференціях.

У зв'язку з цим, узагальнення теоретико-методичних підходів та напрямів до визначення та характеристики дефініцій «умови» та «педагогічні умови», дозволило нам визначити та обґрунтувати зміст педагогічних умов

формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, а саме:

- стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю;
- цифровізація освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та хмарними сервісами;
- забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж;
- активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Зважаючи на те, що ефективність формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту забезпечується системністю цього процесу, яке спроможне існувати в мистецькому середовищі лише за певних педагогічних умов, ми пропонуємо розглянути запропоновані умови більш детальноше.

Перша педагогічна умова передбачала стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту в процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

В обґрунтуванні означеної педагогічної умови звернемося, передусім, до обґрунтування поняття «мотивація», що є складним психологічним утворенням, сутність якого уможливорює розуміння особливостей детермінації поведінки людини. Як зазначено в «Українському педагогічному словнику», «мотивація» має набагато ширше значення, ніж термін «мотив» та «інтерпретується як система мотивів або стимулів, чинників, що детермінують конкретну діяльність, поведінку особистості» [56, с. 48]. Укладачі «Психологічного словника» наголошують, що тому факті, мотивація є системою мотивів діяльності особистості, які свідомо керують поведінкою. [43]. У свою чергу, дослідниками у сфері музично-

педагогічної освіти, з-поміж яких: О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Ростовська та ін., доведено, що сформованість мотиваційної сфери майбутнього вчителя музичного мистецтва в освітньому середовищі закладу вищої освіти має суттєве значення у формуванні професійної та методичної компетентності.

Отже, враховуючи все сказане, дійшли висновку, що поняття «мотивація» охоплює сукупність мотивів або стимулів, до яких належать: наміри, потреби, цілі, бажання, перспективи, переживання тощо. Всебічне розкриття причин, якими пояснюється та чи та поведінка людини, її дії, передбачає аналіз сукупності мотивів у певному виді діяльності.

Слушно зазначити, що мотивація у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю є динамічним явищем, оскільки викликає: пізнавальний інтерес майбутнього керівника вокального ансамблю до накопичення нових методичних знань; зацікавленість щодо опанування диригентською технікою та акторською майстерністю у процесі виконання вокально-ансамблевих творів; усвідомлену професійну рефлексію в процесі сценічно-виконавської діяльності.

Важливим чинником творчої мотивації майбутнього керівника вокального ансамблю є розвиток артистичних здібностей, які інтегрують емоційно-експресивну, художньо-інтелектуальну та художньо-операційну сфери діяльності і надають їй яскраво виражений емоційно-естетичний характер.

Умотивованість до накопичення артистичних здібностей майбутнього керівника вокального ансамблю – це його здатність викликати в учасників ансамблю афективно-естетичні переживання задані емоційно-образним ладом музики, що призводять до глибокого її осягнення. Необхідність прояву керівником вокального ансамблю мотивації до розвитку артистичних здібностей обумовлюється насамперед художньо-естетичною та художньо-

творчою природою його професійної діяльності. Мотивація формування артистичних здібностей пронизує музично-виконавську діяльність майбутнього керівника вокального ансамблю, відображає в ній діалектичне поєднання об'єктивного та суб'єктивного, загального та особистісного, раціонально-логічного й емоційно-естетичного.

Емоційно-естетичний компонент артистизму безпосередньо пов'язаний із сенсорним досвідом майбутнього керівника вокального ансамблю, з експресивними сторонами його художньо-особистісного досвіду. Найбільше значення тут набуває здатність пропускати всі явища музично-виконавського процесу через свій «емоційний фільтр», бути не тільки мислячою, але й емоційно сприймаючою особистістю.

Обмотивовано, що емоційно-естетичний стан керівника вокального ансамблю, що супроводжує всі аспекти його діяльності, насамперед обумовлюється самою музикою, її емоційно-образним ладом. Керівник ансамблю, як і кожен його учасник «опромінюється» музикою різного емоційно-художнього плану й у силу цього кожен раз перебудовує власні емоційно-естетичні стани. Відповідно до цього, керівник вокального ансамблю заново створює «партитуру» інтерпретаційних дій, «підлаштовує» свій голос, свою міміку, свій жест для відтворення емоційно-художнього змісту музичного твору. Така складна емоційна діяльність керівника вокального ансамблю може створити для нього значні труднощі, якщо він достатньою мірою не володіє мистецтвом саморегуляції та внутрішньої рефлексії щодо відтворення інтонаційно-образного змісту музичного твору.

Емоційно-естетичний компонент артистизму передбачає прояв готовності майбутнього керівника вокального ансамблю до оперативного та активного реагування на реальні комунікативні ситуації в роботі з колективом, на всі зміни, що відбуваються. Ця готовність повинна поєднуватися з яскравими експресивними проявами керівника вокального

ансамблю, основою яких є голосові, мімічні, візуальні й моторні психологічні процеси.

Застосування ед'ютейменту надасть традиційним формам навчання «нового дихання», оскільки пропонує альтернативні механізми навчання, а також створює нові форми організації художньо-творчої діяльності. Яскравим прикладом використання ед'ютейменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю є проєкт «Мистецький бріколаж», що проводився в межах Грінченківської декади викладачами та студентами кафедри музикознавства та музичної освіти Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Послугуючись інтерактивними технологіями та інноваційними методами навчання, майбутній керівник вокального ансамблю у процесі художньо-творчого бріколажу здобуває методичні знання щодо режисування музично-театральних заходів і може використати їх у роботі з вокальним ансамблем у процесі підготовки до концертно-конкурсних виступів. У цьому контексті варто зазначити, що ед'ютейнмент стає підґрунтям для підвищення рівня мотивації майбутнього керівника вокального ансамблю, оскільки надає можливість урізноманітнити форми роботи з художньо-естетичного виховання, що позитивно впливає на рівень формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю в цілому та мотивації до художньо-творчої діяльності зокрема.

Не викликає сумніву, що реалізація такої педагогічної умови, як стимулювання мотивації до використання ед'ютейменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю є важливим кроком до реалізації таких положень:

– мотивування майбутнього керівника вокального ансамблю до використання ед'ютейменту в художньо-освітньому процесі та майбутній художньо-творчій та концертно-виконавській діяльності;

– стимулювання мотивації майбутнього керівника вокального ансамблю до опанування курсами вибіркових дисциплін, пов'язаних із вивченням основ запровадження цифрових технологій у музично-освітньому середовищі;

– умотивованість на розвиток артистичних здібностей, участь у театралізованих дійствах та концертних заходах, спрямованих на популяризацію кращих зразків класичних творів, фольклорно-обрядових дійств і сучасної музики;

– створення належних умов для мотивації майбутнього керівника вокального ансамблю до участі в міжнародних та всеукраїнських конкурсах, фестивалях, олімпіадах, які позитивно впливають на імідж учасників колективу та мотивують до подальшої активної художньо-творчої діяльності.

Друга педагогічна умова передбачає цифровізацію освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та хмарними сервісами.

У контексті предметного поля дослідження варто зазначити, що нові можливості динамічних електронних додатків для систем освіти, що ґрунтуються на Інтернет-технологіях, нині сприяють інтенсивному розвитку хмарних технологій, як ефективних засобів оволодіння навчальними курсами та набуття знань із застосування цифрових технологій у художньо-естетичній діяльності.

У проєкті Концепції Цифрової адженди України – 2020 року наголошується на необхідності цифровізації системи вищої освіти, що має стати об'єктом фокусного та комплексного розвитку суспільства. [91] Про доцільність розвитку електронного навчання і формування цифрової компетентності учасників освітнього процесу зазначається й у низці інших нормативно-правових актів України.

Теоретичні основи та практичні аспекти пов'язані з науковим осмисленням зазначеної категорії, впровадженням цифровізації в освітній процес стали предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців,

з-поміж яких: В. Биков, М. Жалдак, Дж. Стоммел, М. Хенд та ін. Вченими доведено, що цифровізація (диджиталізація) освітнього процесу пов'язана з появою та запровадженням інтерактивних технологій та інноваційних методів навчання; модернізацією інформаційно-аналітичної системи; розробкою й удосконаленням цифрових рішень освітніх вимірювань навчальних досягнень; забезпеченням безперервності освітнього процесу за допомогою технологій дистанційного навчання.

Практика застосування хмарних технологій у фаховій підготовці майбутнього керівника вокального ансамблю доводить, що важливими є такі характеристики, як: тип хмари; форми використання хмарних технологій; види діяльності, що підтримуються у хмарі; необхідні компоненти для використання хмарних технологій.

Щодо форм застосування хмарних технологій та цифрових сервісів, опанування майбутнім керівником вокального ансамблю технологіями навчальних курсів, доцільно зазначити, що на особливу увагу заслуговують віртуальні спільноти для вивчення професійно-орієнтованих дисциплін, віртуальні методичні кабінети, віртуальний документообіг, контентні сховища та ін.

Доречно наголосити на тому, що значні дидактичні можливості мають хмарні сервіси, зокрема для ефективної організації самостійної роботи студентів та її активізації, у процесі виконання майбутнім керівником вокального ансамблю індивідуальних освітньо-творчих завдань, аранжування вокальних творів за допомогою Інтернет-ресурсів, оформлення матеріалів педагогічної практики, написання курсових і кваліфікаційних робіт. У такі періоди важливим стає забезпечення постійного взаємозв'язку викладача та студентів, а також студентів у групі. Таким чином, у хмарі підтримуються різні види діяльності (колаборація, комунікація, кооперація тощо).

Для прикладу розглянемо систему дистанційного навчання moodle, яка використовується викладачами та студентами закладів вищої освіти,

особливо під час пандемії, коли виникла нагальна потреба у застосуванні дистанційних форм навчання. Кожен студент має власний електронний кабінет та пакет сервісів Google g-suite. Так, для вивчення дисципліни «Історія української музики» майбутній керівник вокального ансамблю здійснює авторизацію до свого електронного кабінету, де викладач попередньо доєднав його до зазначеної дисципліни. Студентові відкриваються всі необхідні матеріали для успішного вивчення дисципліни (матеріали лекційних, семінарських, практичних занять; завдання для самостійного опрацювання; завдання перевірки рівня здобутих знань (контрольні та модульні контрольні роботи). Матеріали занять доцільно урізноманітнювати наочними прикладами (посилання на аудіо- та відеоплатформи (наприклад Youtube).

Під час проведення практичних занять із дисципліни «Вокальний ансамбль» ми пропонували застосовувати програми відеозв'язку. До них відносимо Google Duo, Google Meet, Viber та стрімінгові сервіси Youtube, Twitch, Trovo тощо. Майбутній керівник вокального ансамблю під час відеоконференції має змогу бачити нотний матеріал (функція демонстрації екрану) та слухати відповідні ілюстрації (викладача чи інших студентів). Під час стріму майбутній керівник вокального ансамблю має змогу публічно демонструвати результати навчальних досягнень, рекомендації та зауваження відображаються в чаті. Після здачі партій керівник вокального ансамблю збирає всі відеозаписи за допомогою сервісів передачі та зберігання інформації. До них відносяться Google Meet, Fex.Net тощо. Після цього в керівника є можливість змонтувати всі надіслані файли в один цілісний вокально-ансамблевий твір за допомогою програм відеомонтажу. До них належать Vegas Pro, Adobe Premiere та інші.

Доцільно також урахувати те, що музичні цифрові технології існують завдяки різноманітним цифровим засобам, які постійно оновлюються та вдосконалюються. Вони дають можливість створювати, записувати,

редагувати, видозмінювати музику, фіксувати її як запис на аудіо носіях, друкованої та аудіовізуальної мультимедійної продукції.

Застосування музичних цифрових технологій відкриває нові можливості роботи з музичним матеріалом, значно розширює технологічні аспекти запису музики та веде до помітних змін. Виважений методологічний підхід дозволяє розкрити механізми застосування цифрових технологій для створення, аранжування, редагування та озвучення музичних творів. Це створює певні умови для розширення можливостей композиторів, аранжувальників, звукорежисерів, музикантів-початківців та видавців створювати музичні твори за допомогою останньої версії цифрового секвенсора Sibelius 7.5, який призначено для цифрового набору музичних творів у вигляді нотного тексту та якісного їхнього озвучування.

Доречно наголосити на тому, що окрім музичного нотного редактора Sibelius 7.5 ми використовували програми Music Band in a Box, Sound Forge, CakeWalk Pro Audio, Factory, що широко запроваджуються для запису й редагування файлів MIDI, зведення та конвертування MIDI і аудіотреків, редагування аудіосигналу, імпортування та редагування файлів нотних редакторів і караоке-плеєрів.

Власне знання про цифровізацію освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та хмарними сервісами як педагогічний інструмент є важливою педагогічною умовою, оскільки сприяє:

– усвідомленому використанню хмарних сервісів у музично-освітньому процесі, що, у свою чергу, буде сприяти підвищенню рівня мотивації майбутнього керівника вокального ансамблю до художньо-творчої діяльності;

– розумінню ролі цифровізації освітнього процесу, запровадження хмарних технологій, що ґрунтуються на Інтернет-ресурсах на різних етапах художньо-освітнього процесу, репетиційної та сценічно-виконавської діяльності;

– оптимальному використанню відповідного виду віртуальних методичних кабінетів, розробка віртуального документообігу та партитур для вокального ансамблю, контентні сховища в контексті роботи над партитурою тощо;

– розробці у хмарі ефективної знаково-символічної наочності із застосуванням різних видів діяльності, а саме: колаборації, комунікації, кооперації;

– застосуванню цифрових технологій, музичного нотного редактора Sibelius 7.5, програм Music Band in a Box, Sound Forge, CakeWalk Pro Audio, Factory, для створення, аранжування, редагування та озвучення музичних творів.

Третя педагогічна умова доводить забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж.

Термін «соціальні мережі» було введено 1954 року представником «манчестерської школи» Дж. Барнсом та обґрунтовано у статті «Класи і збори в норвезькому острівному приході», яка увійшла до збірки «Людські стосунки» [49]. Соціальна мережа – це спеціально організована можливість віддаленої взаємодії людей з метою обміну інформацією зазвичай яскраво вираженої тематичної спрямованості. Географічно учасники соціальної мережі можуть бути досить віддаленими один від одного, тому інструментарій соціальної мережі виконує важливу координуючу функцію. За допомогою соціальних мереж з'являється можливість поширювати інформацію відповідної теми для певних аудиторій, а також проводити віртуальні колективні обговорення для розв'язання нагальних проблем та шляхів їхнього вирішення [49].

На основі студіювання наукових джерел з проблематики класифікації соціальних мереж, варто зазначити, що науковці виділяють чотири основних різновиди соціальних мереж, які застосовуються в освітньому середовищі.

Дослідниця О. Боятюк виокремлює соціальні мережі, найбільш ефективні для використання у вищій школі, а саме: Facebook, Edutopia, Twitter, Classroom 2.0; у середній школі пропонується використовувати Острів знань, Партнерство в навчанні, Щоденник.ua, ВікіОсвіта; у науковій роботі доцільно організовувати дослідницьку діяльність у системі Facebook, Ukrainian Scientists Worldwide, Українська наукова інтернет-спільнота. Остання категорія виключає зворотню сторону будь-якого освітнього процесу, вона не потребує цілеспрямованого, організаційного, мотивуючого чи оцінного впливу. Цей процес відбувається самоорганізовано й певною мірою має спонтанний характер. Такі мережі, у свою чергу, поділяються на мережі загальної тематики (MySpace, Facebook), спеціалізованої тематики (Last.Fm, Geni, MyChurch, Autokadabra, Livemocha, Soziety, Digg), а також ділові (Plaxo LinkedIn) [34].

У Всеукраїнському професійному юридичному виданні «Юридична газета online» зазначені переваги використання соціальних мереж. До них належать:

– **кризова комунікація**, зумовлена уведенням карантинних заходів, що внесли корективи в роботу органів державної влади, зокрема й на рівні комунікаційної діяльності; соціальні мережі стали чи не єдиним місцем для людей, де вони можуть якомога швидше отримати необхідну інформацію; на різноманітних платформах державні установи оперативно публікують актуальні новини, а аудиторія вчасно отримує інформацію з першоджерел, висловлює своє ставлення в коментарях та поширює цікаві пости;

– **взаємодія з аудиторією**, коли соціальні мережі дозволяють користувачам, не виходячи з дому, швидко отримати відповіді на свої запитання. Такий формат комунікації забезпечує зворотний зв'язок з аудиторією; у фоловерів є можливість надіслати повідомлення та висловити власну думку щодо якості роботи, вказати на можливі недоліки або запропонувати ідеї щодо кращого обслуговування. Також читачі можуть

залишати коментарі під дописами, показуючи так їхню значущість або ж виражаючи свої погляди;

– *інтерактивне навчання*. Використання соціальних мереж дозволяє не лише бути в курсі новин, але й допомагає покращити свої освітні досягнення. Так, державні установи можуть вести активну просвітницьку діяльність на онлайн-платформах та включатись у навчальний процес студентів і школярів, як це практикувалося раніше у звичному режимі. Цифрові методи навчання також допомагають вберегтися від дезінформації. Зважаючи на те, як швидко чутки та різноманітні фейки поширюються в соціальних мережах, офіційні *акаунти* та сторінки державних установ слугують топовим джерелом для користувачів, які прагнуть перевірити факти, що викладені на інших ресурсах [189].

Запропонована педагогічна умова – забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж уможливорює творче використання діяльнісно-комунікативного та особистісно-орієнтованого компонентів формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту й передбачає реалізацію таких кроків:

– систематичне застосування майбутнім керівником вокального ансамблю інноваційних комунікативних технологій під час роботи над розучуванням вокальних партій та під час організації концертно-сценічних виступів;

– залучення студентів до обговорення інтерпретаційної концепції вокально-ансамблевого твору в межах соціальних мереж та виконання колективно-творчих завдань щодо сценічної презентації концертного репертуару;

– застосування художньо-освітніх проєктів з фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж під час проходження педагогічної практики.

Четверта педагогічна умова ґрунтується на активізації самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Запровадження запропонованої педагогічної умови асоціюється з тим, що майбутній керівник вокального ансамблю має постійно саморефлексувати та саморозвиватися. Отже, активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту пов'язана з поняттям «рефлексії». У психологічній літературі «рефлексія» визначається як процес самопізнання суб'єктом внутрішніх актів і станів. Як і близьке до нього поняття «інтроспекція» в психології, вони «пов'язані з уявленням про окрему ізольовану свідомість» [43, с. 341].

С. Немченко зазначає, що рефлексивний аналіз має особливе значення в цілісному процесі діяльності, оскільки призначений для розкриття минулого досвіду діяльності особистості (її початковий стан) та у визначенні його бажаного стану. Рефлексивний аналіз включає три стадії:

- рефлексивний аналіз початкового стану діяльності;
- ситуаційний аналіз, зміст якого обумовлено результатами попередньої стадії;
- конкретизація ключових характеристик бажаного стану діяльності.

Рефлексивний аналіз початкового стану діяльності можна розглядати як прагнення особистості дослідити ґрунт, на якому виникають ідеї та припущення відносно стратегії самокерованого розвитку особистості. Автор виділяє два способи рефлексування особистості: проєктування та діяльність.

Проєктування – це співвідношення сформульованих цілей і задач з реальними продуктами й наслідками дії; точність відтворення об'єктивної структурної ситуації, у якій здійснюється дія; розуміння того, якою мірою необхідні зміни діяльності, що можуть бути результатом природних процесів, і якою мірою для їх здійснення потрібно свідоме, цілеспрямоване втручання; визначення критеріїв для відповіді на запитання, що таке

вдосконалення та розвиток діяльності. Діяльність – це будь-яка активність суб'єкта, яка має смислову та цільову спрямованість [52].

Один зі способів реалізації цієї педагогічної умови – написання наукових статей та участь у наукових та науково-практичних конференціях. Прикладом таких конференцій є Міжнародна науково-практична конференція «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття», що вже протягом 9 років успішно проводиться кафедрою музикознавства та музичної освіти Інституту мистецтв (нині Факультету музичного мистецтва і хореографії) Київського університету імені Бориса Грінченка під керівництвом доктора педагогічних наук, професора Ольги Миколаївни Олексюк.

Реалізацію цієї педагогічної умови ми здійснювали завдяки запровадженню таких підходів, у тому числі через:

- індивідуалізацію та диференціацію самостійної роботи засобом використання цифрових програм для аранжування вокального твору та наступного опанування партитурою;

- укладання плану інтерпретації художньо-образного змісту музичного твору, що максимально відповідає індивідуальним особливостям та фаховій підготовці майбутнього керівника вокального ансамблю;

- виконання індивідуальних творчих завдань пов'язаних із самостійною роботою майбутнього керівника вокального ансамблю над вокальними партіями та розробка методичних рекомендацій для роботи над розучуванням і виконанням вокальних партій;

- заохочення студентів до активної самостійної роботи засобом використання хмарних сервісів на різних етапах художньо-освітнього процесу.

Таким чином, розроблені педагогічні умови стали основою теоретично обґрунтованих та втілених в експериментально-дослідній роботі педагогічних умов формування методичної компетентності майбутнього

керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, а саме: стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту в процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; цифровізація освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та хмарними сервісами; забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Висновки до розділу 2

Під час констатувального експерименту проведена діагностика рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, результати якої показали переважно середній та низький початковий рівень методичної підготовки студентів.

Визначено підходи (*аксіологічний, синергетичний, компетентнісний, культурологічний, міждисциплінарний*) та принципи (*науковості, систематичності та послідовності, доступності та індивідуалізації, наочності та емоційності, евристичності, поєднання ігрової та неігрової діяльності*) формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Обґрунтовано форми організації формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю (колективну роботу, групову роботу, індивідуальну роботу, самостійну роботу); ефективні групи методів формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю: ігрові, неігрові та методи роботи, що можуть належати як до ігрової, так і до неігрової групи); сучасні засоби навчання (*вербальні (словесні) засоби навчання, навчально-наочні посібники, цифрові засоби навчання*).

Педагогічними умовами формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту визначено такі: *стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; цифровізація освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та хмарними сервісами, забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.*

Для перевірки ефективності методів, форм, видів та засобів організації освітнього процесу, принципів, педагогічних умов та практичного впровадження запропонованої методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту закладено теоретичну основу для проведення експериментального дослідження.

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ВОКАЛЬНОГО АНСАМБЛЮ НА ЗАСАДАХ ЕД'ЮТЕЙНМЕНТУ

3.1. Експериментальна робота з формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

Завданням формувального етапу експерименту була перевірка ефективності експериментальної методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Початку експериментальної роботи передував діагностичний зріз, результати якого викладено в попередньому параграфі, а також пілотний експеримент, на якому було апробовано комплекс методичних прийомів, тренінгів, ігрових та цифрово-ігрових творчих завдань, дібрано комплекс музичних прикладів і творчих завдань на запровадження ігрових та цифрово-ігрових технологій, які було покладено в основу експериментальної роботи.

Усього до участі у формувальному етапі експерименту було залучено 106 респондентів, 54 особи – становили контрольну групу, 52 – експериментальну групу здобувачів освітнього рівня «бакалавр» Київського університету імені Бориса Грінченка, Рівненського державного гуманітарного університету, Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського.

Не викликає заперечень, що отримані на констатувальному етапі експерименту дані студентів експериментальної групи засвідчили якісний

рівень сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за певних умов навчання.

Варто наголосити, що студенти контрольної групи навчалися за традиційною програмою, яка не передбачала залучення та опанування вищезазначених педагогічних умов у освітньому процесі та під час концертно-сценічних виступів колективу.

Формувальний етап експериментального дослідження будувався за трьома логічними блоками, на кожному з яких впроваджувалися методики й технології, спрямовані на перевірку вірогідності певної педагогічної умови успішного формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю засобами ед'ютейнменту, обґрунтованої в попередніх розділах дослідження.

За таких обставин на формувальному етапі дослідної роботи в експериментальній групі впроваджувалися запропоновані нами педагогічні умови, з-поміж яких: *стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту в процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; цифровізація освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та хмарними сервісами; забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізації самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.*

Слід відразу відзначити, що в процесі проведення формувального етапу експерименту та з метою перевірки його результативності було запропоновано принципи, сутність яких обґрунтовано в підрозділі 2.2 дисертації, з-поміж яких: *науковості, систематичності та послідовності, доступності та індивідуалізації, наочності та емоційності, евристичності, поєднання ігрової та неігрової діяльності.* Зазначені принципи складають теоретичну основу дослідження процесу формування методичної

компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту і забезпечуються основними підходами, до яких відносимо такі: *аксіологічний, синергетичний, компетентнісний, культурологічний, міждисциплінарний.*

Взаємозв'язок етапів методики експерименту зумовлено тим, що на основі зазначених принципів і підходів формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту на формувальному етапі експерименту застосовувався комплекс методів, які умовно поділяються на: методи за джерелом подачі інформації та методи, які використовуються на емпіричному й теоретичному рівнях дослідження, а також методи стимулювання творчої активності учасників освітнього процесу, інноваційні методи музичного навчання, методи самостійної роботи, методи контролю і самоконтролю.

Мета формувального етапу експерименту – перевірити в освітньому процесі педагогічні умови та апробувати технологічний етап реалізації авторської методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на основі ігрових технологій ед'ютейнменту.

Завдання формувального етапу експерименту:

1. Стимулювання мотивації із залучення учасників формувального етапу експерименту до різноманітних і багатопланових різновидів творчості на основі ігрових технологій ед'ютейнменту, усвідомлення учасниками культурно-освітнього процесу сутності колективного творчого пошуку.

2. Реалізація спроможності майбутніх керівників вокальних ансамблів на цифровізацію освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та хмарними сервісами.

3. Встановлення довірливого та діалогічного стилю спілкування, заснованого на позитивних комунікативних взаєминах учасників формувального етапу експерименту.

4. Активізація самостійної роботи майбутніх керівників вокальних ансамблів під час проходження вокально-ансамблевої практики на засадах ед'ютейнменту.

Під час формувального експерименту респонденти оволодівали спеціально розробленим методичним інструментарієм та ігровими технологіями ед'ютейнменту, що сприяло стимуляції самостійності і творчої активності, формування навичок цифрової грамотності. Систематичні обговорення можливих варіантів використання ігрових технологій відбувалося в цифровому скрайбінгу, з використанням хмарних технологій скрайб-презентацій, за допомогою онлайн-сервісів та програми PowerPoint. Під час творчої комунікації ми намагалися підкреслити самі незначні успіхи студентів та підтримати їх під час невдалих спроб і помилок. Обмін думками, способами й напрацюваннями сприяв підвищенню ефективності етапу експерименту.

Упровадження запропонованої методики експериментального дослідження здійснювалось упродовж трьох етапів формувального експерименту.

У зв'язку з цим зупинимось більш докладно на поетапному впровадженні методичного інструментарію з формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Перший етап. Мета цього етапу полягала у формуванні мотиваційно-ціннісного компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на основі ігрових технологій ед'ютейнменту відповідно до критерію та показників. На першому етапі впроваджувалася перша педагогічна умова – стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

За експериментальною методикою, яку ми розробили в ході нашого

дослідження, студенти експериментальної групи вивчали змістові модулі, які було включено до змісту фахових дисциплін. Респонденти відвідували аудиторні заняття, продовжували самостійну роботу з використанням ресурсу дисциплін професійної підготовки, а саме: «Сольний спів», «Ансамблевий клас», «Естрадний вокальний ансамбль», «Методика роботи з вокальним ансамблем», «Камерний клас», «Оперний клас», «Вокальна імпровізація», «Сценічна майстерність (сценічна мова, сценічний рух)», «Аранжування та читання партитур вокальних ансамблів», «Менеджмент освітніх проєктів», «Постановка концертного номеру», «Робота з концертмейстером над вокальним репертуаром», «Методика викладання дисциплін з музичного мистецтва (методика викладання вокалу у ВШ)», «Історія вокального мистецтва», «Історія естради» та ін.

Принагідно зауважимо, що на даному етапі нами було організовано дослідно-експериментальну роботу таким чином, щоб максимально реалізувати першу педагогічну умову, а саме: стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту в процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. За такого підходу респондентів експериментальної групи було залучено до лекційних та практичних занять, а також до самостійної роботи пов'язаної з пошуком ігрових технологій, виконання завдань стосовно відбору репертуару та мотивуванням до самостійного аранжування акапельних творів для різного складу вокальних ансамблів.

У найширшому сенсі широко застосовували на цьому етапі методи стимулювання творчої активності учасників освітнього процесу, а саме: метод створення ситуації успіху, метод емоційного впливу, пояснення, бесіду, контраст і зіставлення методи контролю і самоконтролю, а також самостійну роботу, спрямовану на виявлення психологічно та змістово найбільш складних аспектів оволодіння творчими навичками, акцентуванні

уваги на ролі внутрішньої активності для успішної творчої самореалізації, прогнозування та прояву цілеспрямованості в розкритті своїх можливостей.

Згідно з означеним алгоритмом однією з ефективних форм формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту на першому етапі було впровадження проблемного змістового модулю до програми з фахової дисципліни «Вокальний ансамбль» «Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту», де студенти знайомилися з мультимедійними й сучасними цифровими сервісами спрямованими на мотивацію та добір вокально-ансамблевих творів естетичної та виховної спрямованості засобом використання ігрових технологій та цифрових програм. Так, на першому лекційному занятті «Використання мультимедійних і цифрових технологій у роботі з художніми колективами» (4 години) було презентовано основні характеристики мультимедійних і цифрових технологій, зосереджено увагу на багатоаспектності мультимедійних і цифрових програм, інформаційно-технологічній та проєктно-творчій спрямованості й варіативності використання мультимедійних і цифрових технологій, теоретичного обґрунтування ед'ютейнменту шляхом проходження веб-квесту та конспектування ключових понять і визначень лекційного матеріалу.

Під час проведення лекції ми використовували інтерактивну дошку, яка являє собою периферійний пристрій комп'ютера, і яка виконувала роль додаткового комп'ютерного монітора. Інтерактивна дошка відрізняється від звичайного монітора поверхнею, яка чутлива до дотику та має великі розміри, що сприяло зручності в роботі з аудиторією. Презентація матеріалу відбувалася у прямій і зворотній проєкції. Студенти експериментальної групи мали змогу сприймати матеріал за допомогою інтеграції різних технологій, а саме: резистивної, електромагнітної та лазерної технологій.

Не викликає заперечень, що на практичному занятті з цієї теми студенти усвідомлювали порушені на лекції проблемні питання, окрім того, ми пропонували респондентам взяти участь у грі «Репертуарний ерудит» (Додаток Д). Для проведення гри використовували обладнання, а саме: комп'ютер, обладнаний широкоекранним монітором з роздільною здатністю; мікрофон для запису «озвучки»; комп'ютерну програму для запису аудіо.

Мета цієї гри полягала в мотивації майбутніх керівників вокального ансамблю до пошуку високохудожніх акапельних музичних творів та творів із супроводом для певного складу вокального ансамблю, що сприяло розвитку репертуарного світогляду відповідно до принципів відбору музичних творів.

Принадно зазначимо, що під час самостійної роботи студенти використовували різні типи веб-квестів, авторами яких є Б. Додж та Т. Марч, що розробили класифікацію веб-квестів за типом завдань відповідно до таксономії Блума. Насамперед це планування та проєктування – розробка плану або проєкту на основі заданих умов; творче завдання – творча робота в певному жанрі (пошуки того чи того музичного твору, супроводу, відеоролика); досягнення консенсусу – вироблення рішення гострої проблеми; журналістське розслідування – об'єктивний виклад інформації (обмін думками й фактами).

Під час самостійної роботи студенти опрацьовували твори з власного репертуару. У своїх спостереженнях вони зазначали, що вибір репертуару, складання концертно-освітніх програм, підготовка до концертного виконання музичних творів потребують розвинених навичок музичного сприйняття, володіння художньою технікою виконання, проникнення й відтворення стильових ознак музичних творів. Увагу було акцентовано на інформаційній наповненості веб-квесту, як змістового складника розвивального середовища, наявність якого суттєво мотивує студентів до формування методичної компетентності.

Утім, позитивний вплив забезпечувався також внаслідок уважного ставлення до пропозицій студентів, поваги до їхніх думок, враховувались і побажання стосовно вибору репертуару, відео-проектів-презентацій, використання в освітньому процесі інноваційних музично-педагогічних технологій та інформаційно-комунікативних технологій.

Слід зауважити, що в розробленому комплексі завдань, які входили до комп'ютерної гри «Репертуарний ерудит» передбачалося зростання творчої самостійності респондентів (від регламентованої до самостійної комунікативної діяльності), реалізоване через цільові установки, виконання завдань у веб-квесті, наявність чи відсутність дидактичних систем, різних форм контролю та самоконтролю результатів діяльності.

Для розвитку у студентів умінь і навичок стосовно визначення впливу репертуару на емоційний і духовний розвиток учасників вокального ансамблю та вміння передати ціннісне ставлення до творів вокально-ансамблевого мистецтва ми пропонували респондентам цифрову гру «Вгадай мелодію» (Додаток Ж). Мета цієї гри полягала у розвитку слухових навичок та цифрової компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. Для цього використовували обладнання, з-поміж якого: 2 комп'ютери (ноутбуки), мікрофон, навушники, програма запису голосу (звуковий редактор), звукова карта (за наявності).

Згідно з означеним алгоритмом студентам було запропоновано 10 музичних творів написаних для різного складу вокальних ансамблів у виконанні відомих вітчизняних художніх колективів. Залучення студентів до відбору музичних творів за допомогою аналізу засобів виконавської виразності (інтонування, артикуляція, тембро-динамічне розмаїття, виконавська композиція форми тощо), осмислення стильових особливостей, жанру та структури музичного твору, виразності музичної мови, композиторського задуму тощо – все це сприяло емоційному й духовному

розвиткові респондентів та формуванню в них ціннісного ставлення до творів вокально-ансамблевого мистецтва.

Крім того, з метою формування художньо-естетичних цінностей творів вокально-ансамблевого мистецтва студентам експериментальної групи було запропоновано переглянути відеотеку виступів вітчизняних та зарубіжних ансамблів з метою інформування про досягнення в галузі вокально-ансамблевого виконання, ознайомлення з манерою виконання, стилями та рівнем сценічно-виконавської майстерності в процесі інтерпретації творів вітчизняних та зарубіжних композиторів, народних пісень.

З-поміж відібраних сайтів було рекомендовано перегляд вітчизняних вокально-інструментальних колективів, які за своєю оригінальною манерою виконання, за звуком та філософією, а також футуристичними костюмами презентували Золоту епоху української популярної музики. Сотні пісень неймовірної краси звучали у виконанні ансамблів «Кобза», «Смерічка», «Березень», «Дзвони», «Водограй», «Мрія», «Світязь», «Жива вода», «Беркут», «Візерунки шляхів», «Музики», «Арніка».

Ознайомлення студентів з вокальними колективами передбачало таку мету: визначити особливості манери виконання, оригінальність інтерпретації керівником колективу музичних творів, спрямованість на утвердження художньо-естетичних цінностей, адресованості на глядача, експресивності тощо. Так, під час прослуховування вокально-інструментального ансамблю «Кобза», який з успіхом виступив на фестивалі Vertuha Art Festival 2019 року, студенти мали змогу почути адаптацію зарубіжних популярних мотивів і тенденцій до сучасних реалій.

Для розширення та зміцнення методичного тезаурусу, з метою активізації пізнавального інтересу до опанування знаннями, вміннями й навичками розучування й виконання творів з елементами гри та танцювальними рухами, студентам експериментальної групи пропонувалося прослухати зарубіжні вокальні ансамблі. Окрім того, ми намагалися

сформувати в респондентів креативне ставлення до інноваційних методів і прийомів у роботі з вокальним ансамблем, мотивувати раціональний вибір вокально-ансамблевих творів для розучування, виконання та виступів на культурно-просвітницьких заходах.

З цією метою до уваги студентів експериментальної групи були представлені зарубіжні виконавці. Так, учасники пісенного конкурсу в Італії «Євробачення-2022» вокальне тріо у складі Сигридур, Елізабет та Елін – так звати сестер, які представляли Ісландію [220]. Назва пісні перекладається з ісландської як «З сонцем, що сходить». У ній ідеться про цілющий прихід весни і природи, про музику в серці, до якої варто дослухатися. В Ісландії темрява і довгі зими; потім, із сонцем, що сходить, повертається надія на кращі дні та світле майбутнє. Постановка номеру перетворює сцену PalaOlimpico на гігантський схід сонця й допомагає передати головний меседж артисток – він у тому, що надія завжди є.

Доречно ознайомитися з творчістю двох найпопулярніших молодих артистів, дуету Mahmood & Blanco, які представляли на «Євробаченні – 2022» Італію. Махмуд прославився на шоу The X Factor Italia, як і минулорічні переможці Måneskin, а Бланко відомий дякуючи синглу 2021 року Mi Fai Impazzire, який вісім тижнів протримався на вершині італійських хіт-парадів. Наразі, після прослуховування студентам було запропоновано проаналізувати сценічно-виконавську майстерність, стиль презентації, манеру виконання, інтерпретацію змісту твору, а також схарактеризувати емоційне ставлення до виступів цих колективів.

Проведення майстер-класів на засадах ед'ютейнменту здійснювалось експертами за розробленим сценарієм, до якого залучалися студенти експериментальної групи. Метою такої спільної співпраці стало усвідомлення використання ігрових технологій у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. Спільна участь у майстер-класах передбачала вирішення таких завдань: мотивація

респондентів до сприйняття вітчизняної та світової музичної і вокально-хорової культури, яка відображає певні ідеали й культурні цінності, що існують у суспільстві; розвиток фантазії, креативності та варіативності в процесі ігрової діяльності; розширення можливості сприйняття навколишнього світу та трансформації освітнього середовища за допомогою цифрових ігрових технологій.

Цінним було те, що до відбору цифрових програм залучалися студенти експериментальної групи за принципами добровільності, особистої зацікавленості та колективної відповідальності. У грі одночасно уживалися добровільність і обов'язковість, розвага й напруга під час розв'язання художньо-творчих завдань, містика і реальність, емоційність і раціональність в інтерпретації музично-художнього образу, відокремленість від буденного й постійний зв'язок з художньо-творчою діяльністю.

Під час проведення майстер-класів ми намагалися за допомогою участі у цифрових іграх соціалізувати студентів і мотивувати до формування стійкої життєвої та професійної позиції, стимулювати мотивацію до формування методичної компетентності, розвинути комунікативні навички монологічного й діалогічного мовлення під час роботи над музичним твором.

Використання ігрових технологій і цифрових програм передбачало вирішення дидактичних, розвивальних і виховних завдань, які впливають на формування методичної компетентності студентів експериментальної групи. З-поміж дидактичних завдань варто виділити: розширення цифрового світогляду; ознайомлення з новими цифровими програмами; формування цифрових знань, умінь і навичок, необхідних для запровадження ігрових технологій у роботі з учасниками вокального ансамблю. Розвивальні можливості ігрових технологій і цифрових програм спонукали студентів до розвитку уваги, пам'яті, мовленнєвої практики, логічного мислення, умінь порівнювати та співставляти можливі варіанти виконання, творчої уяви, фантазії, музичних здібностей, емпатії, рефлексії, вміння знаходити

оптимальні варіанти вирішення завдань. Виховна цінність залучення студентів до запровадження ед'ютейнменту полягала у вихованні вмінь самостійно ухвалювати рішення, вихованні певних підходів до розв'язання тих чи тих творчих завдань, вихованні морально-етичних якостей у процесі спілкування, формуванні художньо-естетичних і світоглядних цінностей.

Отже, на першому етапі формувального етапу експерименту впроваджувалася перша педагогічна умова – стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, сформувалася мотиваційна сфера особистості майбутніх керівників вокальних ансамблів, спостерігалося зростання захоплення ними ігровими технологіями, спроможністю застосовувати нові розважальні ігрові проєкти тощо.

Другий етап. Метою цього етапу стала реалізація розробленого комплексу інноваційного, комп'ютерного та цифрового ресурсу, а також апробація технологічного етапу реалізації самостійно-пошукової роботи в царині ігрових технологій.

На даному етапі впровадження авторської методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту ми зосереджували увагу на реалізації другої педагогічної умови, а саме: цифровізація освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та хмарними сервісами.

Значну увагу на формувальному етапі дослідно-експериментального дослідження було зосереджено на системі дистанційного навчання moodle, яка використовується викладачами та студентами закладів вищої освіти, особливо під час пандемії, коли виникла нагальна потреба в застосуванні дистанційних форм навчання.

Так, на практичному занятті з «Історії української музики» ми використовували ділову гру, за допомогою якої досліджували творчість українських композиторів і віднаходили твори написані для вокальних

ансамблів. Ділова навчальна гра проходила у формі практичного заняття, яке передбачало моделювання діяльності експертів та респондентів щодо розв'язання поставлених завдань, ухвалення певних рішень, пов'язаних з удосконаленням освітнього процесу.

Підготовка та проведення ділової гри здійснювалося за допомогою розробленого й апробованого методичного інструментарію та проходило в чотири етапи. На першому етапі ми визначалися з темою ділової гри, яка за змістовим наповненням відповідає завданням формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю й була спрямована на вироблення та ухвалення конкретних рішень. На другому етапі, відповідно до мети, визначали склад команди й функції кожного з учасників ділової гри. Під час розподілу обов'язків намагалися враховувати індивідуальні можливості кожного з учасників, рівень їхньої обізнаності з конкретних питань опанування цифровими та хмарними сервісами, глибиною знань з історії української музики. На третьому етапі затвердили структурно-функціональну модель гри та мотивували учасників до подальшої творчої діяльності. На цьому етапі зі студентами експериментальної групи проводилась індивідуальна робота спрямована на ефективне використання методичного інструментарію. Четвертий етап присвячувався підведенню підсумку та аналізу результатів.

Таким чином, ділова гра дозволила моделювати діяльності майбутнього керівника вокального ансамблю щодо розв'язання складних художньо-творчих проблем, ухвалення певних рішень, пов'язаних з організацією і діяльністю вокального ансамбля.

Ураховуючи, що ми орієнтувалися на цифровізацію освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та хмарними сервісами, в процесі ділової гри, яка називалася «Твори українських композиторів для вокальних ансамблів» (Додаток 3) ми ставили певну ігрову й педагогічну мету.

Ігрова мета полягала в розподілі й виконанні ігрових ролей у процесі реалізації ігрових дій, отриманні необхідної кількості балів, уникнення штрафів, ухвалення адекватних («розумних») рішень тощо. Педагогічна мета уможлиблювала розвиток теоретичного й художньо-практичного мислення, вміння здобувати знання про життєдіяльність українських композиторів і їхню творчу діяльність, пропагувати морально-естетичні та духовні цінності закладнені у творах цих композиторів, сприяла розвитку методичної компетентності з метою пропаганди цих цінностей. Обладнання – комп'ютер, музичні редактори, відеокліпи.

Респондентам було запропоновано прослухати вокально-ансамблеві твори написані композиторами різних епох. На першому практичному занятті студенти слухали й аналізували твори, написані корифеєм українського театру, видатним драматургом М. Кропивницьким, який мав композиторські здібності та створив низку пісень для вокальних ансамблів. До того ж, прозвучали два вокальні дуети, написані О. Нижанківським: «До ластівки» на слова В. Навроцького та «Люблю дивитись» на вірш О. Кониського.

На другому практичному занятті студентам було запропоновано прослухати твори, написані композиторами нової генерації Львова, а саме: дует Б. Янівського «Думи мої», написаний на власні слова композитора, який є переспівом поезії Т. Шевченка, а також прозвучали твори для вокальних ансамблів, написані композитором І. Майчиком. Естетичну насолоду слухачі отримали від послуховування вокальних ансамблів композитора-класика І. Карабиця, який, зберігаючи фольклорні тексти, створив до них власні мелодії в народному дусі та здійснив їх гармонізацію. Прозвучали пісні у виконанні українського естрадного ансамблю «Смерічка», створеного 1966 року випускником Мукачівського музично-педагогічного училища Левком Дутківським, до складу якого ввійшла вокальна група. Студентам було запропоновано прослухати популярні вокальні гурти, зокрема

«Пікардійська терція» та «МенСаунд». Увагу було зосереджено на виконанні пісні «Гей, пливе кача...», яка 2014 року лунала під час поховання героїв Небесної сотні. Відтоді композиція стала символом прощання з героями, які загинули в Україні під час військових дій.

Наступним кроком застосування цифрових технологій та «хмарних» сервісів стала презентація студентами експериментальної групи вокальних творів у виконанні відомих ансамблів «Пікардійська терція» та «МенСаунд». Респондентам було запропоновано за допомогою Інтернет-ресурсів і цифрових програм підготувати презентації музичних творів у виконанні гурту «Пікардійська терція», а саме: «Коли розлучаються двоє» Генріха Гайне, «Ave Marija» Джакомо Качіні, обробки народних пісень: «А у полі річка», «Туман яром», «Горіла сосна», «Йшли корови», «Ой, Марічко», «Сумна я була», власні композиції «Берег ріки», «Кантрі», «Пустельник», «Сад ангельських пісень», «Старенький трамвай».

Презентація вокального секстету «МенСаунд», заснованого 1994 року, відбулась у формі концертного заходу, на якому були присутні студенти різних факультетів. Студенти експериментальної групи, використовуючи інтерактивну дошку, презентували досягнення виконавців, їхню участь у понад 50 джазових фестивалях. Було наголошено, що колектив тричі виступав на фестивалі Лайонелла Хемптона у США. All American Entertainment Awards номінувала ManSound 2001 року на звання найкращої вокальної групи. 2002-го ManSound завоював Гран-прі на Міжнародному конкурсі акапельних груп Vokal Total. 2004 року Всесвітня акапельна асоціація (CASA) визнала відомий джазовий стандарт Nature boy в аранжуванні Володимира Міхновецького найкращим у світі вокальним виконанням у стилі джаз. Відбулася презентація пісень з альбомів: Slavic Roots (2003 р.), If It's Magic (2004 р.), Joy to the World (2006 р.), Під облачком (2007 р.), VOYAGE (2008 р.), A Capellissimo (2012 р.)

Таким чином, у процесі роботи над презентацією вокально-ансамблевих творів студенти використовували ігрові технології, які уможливили за допомогою ділової гри здійснення орієнтації на цифровізацію освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та хмарними сервісами.

Після здачі партій студенти експериментальної групи збирали всі відеозаписи за допомогою сервісів передачі та зберігання інформації. До них відносяться Google Drive, Fex.Net тощо. Після цього респонденти мали можливість змонтувати всі надіслані файли в один пакет за допомогою програм відеомонтажу. До них належать Vegas Pro, Adobe Premiere та інші. За допомогою «хмарних» сервісів відбувалося накопичення матеріалу для «Портфоліо», яке вів кожен учасник експериментальної групи.

Варто наголосити увагу на тому, що наступним кроком запропонованої нами методики стало використання інноваційного цифрового ресурсу в роботі над інтерпретацією музичних творів. За такої ситуації ми пропонували студентам у контексті курсу «Естрадний вокальний ансамбль» зосередити увагу на другому змістовому модулі «Художній етап роботи над ансамблевим вокальним твором» (6 годин, з яких 4 год. – практичні та 2 год. – самостійна робота). На практичних заняттях студентам пропонувалося два варіанта завдань. Перший варіант – за допомогою самостійно підібраних цифрових програм записати аудіофайл з власною інтерпретацією партії твору із дотриманням під час співу динамічних відтінків. Другий варіант – записати аудіофайл з інтерпретацією співу партії твору в гармонічній, гомофонно-гармонічній та поліфонічній фактурах.

У зв'язку з цим, для закріплення навичок інтерпретації музичного твору та хореографічних умінь майбутнього керівника вокального ансамблю ми пропонували респондентам взяти участь у грі «Адаптивний рок-н-рол» (Додаток К). Мета цієї гри зосереджувалася на розвитку когнітивних умінь та адаптивних навичок стосовно інтерпретації вокально-ансамблевого твору, а

також розвиток хореографічних умінь майбутнього керівника вокального ансамблю, які становлять базову основу формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. Для цього використовували обладнання, як-от: ноутбук, тюнер, секундомір, бланки оцінювання. Для реалізації поставленої мети, а також для перевірки та коригування можливих варіантів інтерпретації вокально-ансамблевих творів студентам пропонували ігрові завдання з використанням фізичних пристроїв-тюнерів та їхніх програмних аналогів (різноманітні додатки з Google Play, App Store або мережі Інтернет).

Учасникам цієї гри необхідно було продемонструвати володіння різноманітними нюансами під час співу по фразам; враховувати специфіку інтерпретації вокально-ансамблевого твору в гармонічному викладі; прогнозувати специфіку інтерпретації вокально-ансамблевого твору в гомофонно-гармонічному викладі; дотримуватися специфіки виконання вокально-ансамблевого твору в поліфонічному викладі; інтерпретувати вокально-ансамблевий твір у гармонічній, гомофонно-гармонічній та поліфонічній фактурах. Окрім того, студентам необхідно було класифікувати та відібрати хореографічні рухи, за допомогою яких учасники вокального колективу змогли б створити музично-художній образ, доповнюючи та розкриваючи його відповідними рухами.

Третій етап. Метою цього етапу стало закріплення та перевірка в процесі проходження студентами вокально-ансамблевої практики теоретичного матеріалу із запровадження ігрових технологій у роботі вокального ансамблю, а також увага на цьому етапі зосереджувалася навколо пошуку можливих варіантів комунікативно-цифрової спроможності, пов'язаної з концертно-виконавською діяльністю вокального колективу в соціальних мережах та мережах загальної тематики (MySpace, Facebook), спеціалізованої тематики (Last.Fm, Geni, MyChurch, Autokadabra, Livemocha, Soziety, Digg), а також ділових (Plaxo LinkedIn) проєктів.

На третьому етапі впровадження авторської методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту реалізовувалися третя та четверта педагогічні умови: *забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.*

На формувальному етапі експерименту ми пропонували студентам експериментальної групи взяти участь у самостійному створенні ігор, які дозволяють отримати задоволення від розвитку сюжетної лінії та музичного супроводу. Для цього студентам пропонувалось ознайомитись із джерелами, на яких вони побачили ігри та мали змогу змонтувати власні варіанти цифрових ігор, з використанням музики й анімації.

Відповідно до теми дослідження студенти експериментальної групи створювали ігри, використовуючи методичний інструментарій необхідний для досягнення успіху. Для цього нами в контексті навчальної дисципліни «Постановка концертного номеру» було запропоновано дві лекції. На першій лекції увага наголошувалася на формуванні вмінь і навичок, необхідних для створення цифрових ігор, базових елементів дизайну ігор. Студенти отримали уявлення щодо командної роботи під час створення гри, схем взаємодії гравців, сутності інтерактивного процесу створення гри, основних принципів роботи з драматургією та дизайнерським оформленням, програмним та фізичним прототипуванням. Другу лекцію було присвячено правилам розробки контенту, правилам гри та ігрової механіки, створенню концепції та сценарію комп'ютерної гри. Storytelling. Conceptualization. Prototyping, методам генерації ідей, візуалізації ядра геймплею, прототипування кінестетики та технології.

До проблемної групи входили студенти, які виконували рольові функції: геймдизайнер, сценаріст, художник, звукорежисер. Геймдизайнер

очолював проблемну групу, яка розробляла й затверджувала концепцію гри. Сценаріст складав сценарій, визначав загальний сюжет, писав тексти діалогів і окремих подій, проектував базову ігрову механіку. Художник створював заставки, спрайти, текстури, тривимірні моделі, відповідав за оформлення інтерфейсу. Звукорежисер з помічниками здійснювали запис і обробку звуків, музики, мови, продумували відповідність звуків та ігрових ситуацій. Сюжети ігор охоплювали тематику пов'язану з освітнім процесом, студентським життям, взаємовідносинами у студентському середовищі, організацією та проведенням культурно-освітніх і концертних заходів. У них відтворювалися кращі морально-естетичні якості, а саме: патріотизм, любов до рідного краю, колективізм, дружба, товаристкість, взаємоповага та взаємодопомога, відповідальність і толерантність.

Звукорежисер з помічниками віднаходили музичний супровід, де акцент ставився на вокально-ансамблевій музиці в акапельному виконанні та з інструментальним супроводом. Це могли бути твори відомих вітчизняних і зарубіжних вокальних і вокально-інструментальних ансамблів, а також інструментальні твори, які доповнювали й розкривали зміст запропонованої концепції музичної гри, тривалість якої становила 3-5 хвилин.

Згідно з програмою вокально-ансамблевої практики, базами проходження практики стали вокальні колективи, за якими було закріплено студентів на час проходження практики та Навчальна лабораторія виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка. У процесі проходження вокально-ансамблевої практики студенти працювали з вокальними ансамблями різного складу, які мали певний рівень готовності до роботи над репертуаром різного ступеня технічної та виконавської складності.

Згідно з означеним алгоритмом на формувальному етапі експерименту, відповідно до четвертої педагогічної умови, а саме: активізацією самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах

ед'ютейнменту та з метою формування його методичної компетентності, студентам було запропоновано під час проходження практики самостійно підготувати індивідуальні творчі проєкти «Гармонізуй мелодію» (Додаток Л). Мета запропонованого проєкту – гармонізувати музичний твір за останньою версією музичного нотного редактора SIBELIUS 7.5. Практична робота проводилася в два етапи. Перший етап – підготовчий, де студентам було запропоновано ознайомитися з рекомендаціями для створення й аранжування музичного матеріалу в нотаторі Sibelius 7.5.

Другий етап – практична робота з музичним нотними редакторами, призначеними для набору музичних творів у вигляді нотного тексту та якісного його озвучування. Студентів було ознайомлено зі специфікою музичного комп'ютерного програмного забезпечення: *Musette*, *Canorys*, *Musescore*. У найширшому сенсі акцентовано увагу на необхідності поєднання інтегрованих знань, дослідницького пошуку та залученні елементів інтерактивної діяльності. Використовуючи можливості сучасних музичних цифрових технологій, студентам було запропоновано створити, записати та відредагувати музичний текст, фіксувати його у вигляді записів на аудіо-носіях, друкованої та аудіовізуальної мультимедійної продукції.

Використовуючи методичний інструментарій, кожен студент експериментальної групи самостійно підбирав мелодію пісні й використовуючи певні види фактур інструментального супроводу (самостійний чи підтримуючий) гармонізував мелодію цієї пісні. Вартісним уважалося здатність втілювати у творчо-професійній діяльності знання щодо теоретичних основ MIDI - технологій (робота секвенсорів для створення, запису, аранжування музичного матеріалу). Послідовність дій під час гармонізації мелодії пісні: визначення голосової органіки за типом і видом ансамблю, музичний виклад ансамблевої партитури, визначення фактури супроводу, транспонування у зручну тональність, визначення логіки функціональної відповідності ступеням гармонії, визначення форми пісні.

До того ж, у контексті проєкту студентам експериментальної групи пропонувалося: здійснити гармонізацію одно-двохголосної пісні з урахуванням фактури супроводу для жіночого або мішаного вокального ансамблю; здійснити гармонізацію мелодії одноголосної народної пісні для вокального ансамблю з урахуванням ладотональних особливостей, де партії сопрано, альтів і басів вибираються з фактури акомпанементу. Крім того, здійснити гармонізацію мелодії народної пісні для чотириголосного вокального ансамблю з урахуванням гетерофонічного розспіву, у якому мелодія доручається сопрано з використанням фігураційних (самостійних) видів фактур, а саме: мелодичної, гармонічної, арпеджованої, ритмічно-акордової; здійснити гармонізацію мелодії з гетерофонічним феноменом підголоскового розспіву: нерегулярне розщеплення унісону, октавне дублювання (фальцетний підголосок), бурдон (виконання наспіву на фоні витриманого або повторювального на одній висоті звука), розвинена гетерофонія.

Утім, у результаті такого підходу студенти гармонізували мелодії із застосуванням різних музичних стилів з можливістю їхньої редакції; здійснювали запис партій акустичних інструментів та голосу в цифровому форматі зі збереженням та подальшою обробкою у звукових програмах-редакторах; записували музичний матеріал на компакт-дисках; використовували фонограми озвучені технологіями цифрового звучання.

З метою формування методичної компетентності та досвіду гармонізації мелодії, студентам експериментальної групи було запропоновано гру, яка називалася «Підтримай колегу або музична естафета» (Додаток М), де респонденти самостійно підбирали та розробляли зміст розважальних ігор, розрахованих на засвоєння учасниками ансамблю музичної термінології, засобів музичної виразності, мотивували удосконалення вокально-ансамблевих навичок. Мета гри: розвиток слухових

навичок та виконавської свободи учасників вокального ансамблю. Обладнання включало: таймер, ноутбук, записник.

Проведення такого змагання надавало можливість членам вокального ансамблю відчувати варіативність і відповідальність виконавської свободи, оскільки у процесі роботи над репертуаром учасники колективу звертали увагу не лише на власну вокальну партію, але й на всі інші голоси. Модифікацією даної гри став процес контролю партій. В означеному випадку порядок утворення команд такий: кількісно – кожна команда має таку кількість учасників, скільки вокальних партій містить твір для виконання; якісно – по одному представнику з кожної вокальної партії. Решта правил залишаються без змін, за виключенням того, що тепер одночасно виконується не якась окрема партія, а вся вокально-ансамблева вертикаль.

З метою ефективного підходу до діяльнісно-творчого етапу формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю ми пропонували учасникам експериментальної групи взяти участь у грі «Театралізація сценічного виступу вокального ансамблю» (Додаток Н). Основна мета цієї гри – виявлення знань, розвиток умінь і навичок майбутнього керівника вокального ансамблю стосовно використання інноваційного цифрового ресурсу в роботі над театралізацією сценічного виступу учасників колективу. Увага розважальної гри зосереджувалася на сценічно-хореографічній структурі концертного номеру, композиції та архітектоніки сценічного образу, як самостійної одиниці концертної творчості. Першим завданням стало визначення особливостей драматургії концертного номеру, а саме: теми, ідеї, конфлікту та наскрізної дії. Друге завдання полягало у визначенні концепції та композиції концертного номера. Необхідно було спроектувати режисерський підхід до створення номера, виявити новітність змісту матеріалу, визначити новий незвичайно очікуваний аспект, прогнозувати незвичний ракурс у віддзеркалюванні сучасності. Третім завданням стало обґрунтування експозиції та розвитку дії, визначення

кульмінації та підведення до фіналу, як завершення дії. Окрім того, визначення ідейно-тематичної спрямованості концертного номеру та розробка режисерського задуму вокально-ансамблевого твору.

Театралізований проєкт сценічного виступу сприяв створенню ситуації успіху. З цією метою студентам пропонувався добір творчих завдань і забезпечення поступової та доцільної логіки їх ускладнення. В контексті використання «хмарних» сервісів та цифрового скрайбінгу студенти краще запам'ятовували сенс нової інформації, презентували власні пропозиції театралізації сценічного дійства, розробляли рухово-ритмові форми сценічних композицій, створювали театралізації комбінаторного типу з вільним самовиявленням творчого потенціалу.

Театралізований проєкт сценічного виступу вокального колективу складався з музики та хореографічної лексики, мав певну побудову, об'єднаний однією темою і сюжетом. Створюючи композицію сценічного виступу, яка надає вокальному колективу єдності та цілісності, ми дотримувалися таких компонентів як: драматургія (зміст, музика, текст, рух, пози, жестикуляція, міміка), малюнок (переміщення учасників вокального ансамблю по сценічному майданчику), ракурси. Усе це підпорядковувалося загальній меті – розкрити художній образ та передати емоційний стан героїв того чи того музичного твору. В композиції танцю ми намагалися дотримуватись ідеї, теми, сюжету, національної належності, місця дії, емоційного настрою, враховувати кількість виконавців.

У процесі створення театралізованого проєкту студенти експериментальної групи намагалися дотримуватись основних законів драматургії характерних для сюжетних вокальних композицій. Підбір танцювальних рухів здійснювався відповідно до певного музично-художнього образу. Це радість, горе, любов, ревності, відчай, довірливість, безпечність або безстрашність. Згідно з цими характеристиками ми намагалися дотримуватися законів, де танець має поєднувати в собі в

гармонійному співвідношенні всі п'ять частин: експозицію, зав'язку, розвиток дії, кульмінацію та розв'язку.

У межах діяльнісно-творчого етапу дослідження студентам експериментальної групи було запропоновано за допомогою сервісу Sparkol VideoScribe скласти писемне есе-роздум та створити відеоролик з ефектом відповідно до запропонованої теми: «Театралізація сценічного виступу вокального ансамблю» на певний вокально-ансамблевий твір. Респондентам було запропоновано обґрунтувати необхідність застосування ігрових форм роботи наповнених відповідними творчими завданнями, що сприятимуть розвитку музичного мислення, художньої уяви, музично-ритмічних здібностей, які всебічно розкривають сутність художньо-творчого заходу з використанням театральних технологій, що сприяють розвитку комунікативних здібностей та позитивно впливають на формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

З огляду на сказане, варто зазначити, що діяльнісно-творчий етап формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту було спрямовано на опанування знаннями, вміннями й навичками комунікативно-ігрової діяльності; розвиток комунікативно-ігрових здібностей у процесі репетиційної та сценічно-виконавської діяльності; розвиток рефлексивного комунікативного мислення на основі інтерпретації композиції музичного твору.

Студентами експериментальної групи було запропоновано за допомогою мультимедійного лонґріді поєднувати текстові розповіді з анімованою графікою театральних сцен та фотогалереями, комп'ютерно-сценічними ефектами, концертними програмами філармонічних колективів, виступами ансамблів малих форм, відеоматеріалами про життя і творчість композиторів. Наразі, педагогічний ресурс аналітичної діяльності спрямувався на те, що студентам вказувалося на необхідність комп'ютерно-

інформаційного забезпечення та художньої насиченості театралізованих сцен широким спектром мистецьких надбань світової та української культури.

Частина учасників експериментальної групи реалізовувала даний етап експериментального дослідження в процесі вокально-ансамблевої практики в закладах культури, де є створені вокальні колективи. Завданням студентів було відповідно до пройденого навчання під час попередніх етапів експериментального дослідження обрати твір для вокального ансамблю, створити власне авторське аранжування, вивчити цей твір з вокальним колективом та здійснити цифровий відеозапис твору як доказ проведеної роботи. У процесі виконання даного завдання студентам дозволялося використовувати всі наявні мультимедійні, цифрові та «хмарні» сервіси.

У результаті підбиття підсумку та обговорення основних етапів методики дослідно-експериментального дослідження, а також запропонованих педагогічних умов, студенти доходили висновків про те, що запровадження розважальних та ігрово-цифрових форм є важливим засобом формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. До того ж, опанування засадами ед'ютейнменту є засобом підвищення рівня методичної компетентності майбутнього фахівця мистецької сфери та ефективним інструментом розвитку сучасної фахової мистецької освіти.

3.2. Результати експериментального дослідження

Одним із завдань нашого дослідження визначена експериментальна перевірка ефективності запропонованої нами методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Визначені в розділі 1 нашого дослідження засади ед'ютейнменту (педагогічна інновація, що полягає в одночасному освітньому процесі і глибинному захопленні проблемою, отримання задоволення і

утримання стійкого інтересу; гейміфікація освітнього процесу; освітня розвага з акцентом на розвазі та розвага в освіті з акцентом на освіті) стали основою у процесі складання методики констатувального та формувального етапів експериментальної частини нашого дослідження.

Перевірка ефективності запропонованої методики здійснювалася завдяки проведеним вимірюванням, а саме: перед початком формувального експерименту нами був проведений початковий зріз з метою виявлення рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту за критеріями, визначеними у пункті 3.1 нашого дослідження. Діагностика відбувалася в контрольній та експериментальній групах респондентів, що забезпечило об'єктивність одержаних результатів. Після завершення формувального етапу експерименту було проведена повторне вимірювання з метою виявлення динаміки змін та змоги констатувати ефективність запропонованої методики.

З генеральної сукупності респондентів була здійснена вибірка із: 54 осіб контрольної групи та 52 осіб експериментальної групи. Результати початкового зрізу рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю у контрольній та експериментальній групах відображені в таблицях 3.1., 3.2., 3.3, 3.4, 3.5.

Таблиця 3.1.

Результати початкового зрізу рівнів сформованості мотиваційно-ціннісного компоненту методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту у контрольній та експериментальній групах

Рівні	Контрольна група (n = 54)		Експериментальна група (n = 52)	
	К-ть учасників	%	К-ть учасників	%

Високий	26	48,14	24	46,51
Середній	15	27,77	16	30,76
Низький	13	24,07	12	23,07

Таблиця 3.2

Результати початкового зрізу рівнів сформованості когнітивно-пізнавального компоненту методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту у контрольній та експериментальній групах

Рівні	Контрольна група (n = 54)		Експериментальна група (n = 52)	
	К-ть учасників	%	К-ть учасників	%
Високий	35	64,81	30	57,69
Середній	15	27,77	18	34,61
Низький	4	7,40	4	7,69

Таблиця 3.3.

Результати початкового зрізу рівнів сформованості комунікативно-ігрового компоненту методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту у контрольній та експериментальній групах

Рівні	Контрольна група (n = 54)		Експериментальна група (n = 52)	
	К-ть учасників	%	К-ть учасників	%
Високий	15	27,77	10	19,23

Середній	33	61,11	35	67,30
Низький	6	11,11	7	13,46

Таблиця 3.4.

Результати початкового зрізу рівнів сформованості діяльнісно-творчого компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту у контрольній та експериментальній групах

Рівні	Контрольна група (n = 54)		Експериментальна група (n = 52)	
	К-ть учасників	%	К-ть учасників	%
Високий	33	61,11	31	59,61
Середній	15	27,77	11	21,15
Низький	6	11,11	10	19,23

Таблиця 3.5.

Зведені результати початкового зрізу рівнів методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту у контрольній та експериментальній групах

Рівні	Контрольна група (n = 54)		Експериментальна група (n = 52)	
	К-ть учасників	%	К-ть учасників	%
Високий	27	50,00	24	46,15
Середній	20	37,03	20	38,46
Низький	7	12,96	8	15,38

Рис. 3.1. Зведені результати початкового зрізу рівнів методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту в контрольній та експериментальній групах

Після завершення формувального експерименту з методикою описаною в пункті 3.1 нашого дослідження нами був проведений підсумковий зріз із метою визначення остаточного рівня сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту та виявлення динаміки зміни рівнів. Необхідно зазначити, що крім остаточного порівняльного зрізу постійно проводився моніторинг стану сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Підсумковий зріз відбувався за тими самими критеріями, що й констатувальний зріз з метою співставлення результатів та виявлення динаміки розвитку визначеної проблеми дослідження за мотиваційно-ціннісним, когнітивно-пізнавальним, комунікативно-ігровим та діяльнісно-творчим компонентами. Таким чином, було здійснено порівняння результатів діагностичних зрізів до початку формувального етапу експерименту та після його закінчення, що дало змогу сформулювати та проаналізувати динаміку змін рівнів сформованості

методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Варто зазначити, що проміжний моніторинг учасників експериментальної та контрольної груп здійснювався протягом усього періоду експерименту, особливо в період проходження студентами практики роботи з вокальними ансамблями. Ми детально порівнювали результати експериментальної групи з контрольною (в якій не передбачалося введення новітньої методики). Результати підсумкового зрізу рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту в контрольній та експериментальній групах відображені в таблицях.

Таблиця 3.6.

Результати підсумкового зрізу рівнів сформованості мотиваційно-ціннісного компоненту методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту у контрольній та експериментальній групах

Рівні	Контрольна група (n = 54)		Експериментальна група (n = 52)	
	К-ть учасників	%	К-ть учасників	%
Високий	28	51,85	11	21,15
Середній	10	18,51	19	36,53
Низький	16	29,62	22	42,30

Результати зрізу підтверджують, що експериментальна група після проходження відповідного модифікованого навчання виявила значно кращі показники мотивації до використання ед'ютейнменту, усвідомлення його цінності та ретельного підбору репертуару для вокального ансамблю.

На відміну від контрольної, в експериментальній групі з самого початку наголошувалося на необхідності застосування засад ед'ютейнменту у фаховій діяльності керівника вокального ансамблю. Це спонукало в респондентів ініціативи до набуття нових педагогічних, психологічних, мистецтвознавчих, інноваційних, спеціальних та методичних знань, умінь і навичок, що пов'язані не лише з процесом керування вокальним ансамблем, але й у цілому з процесом мистецької освіти.

Контрольна ж група виявила дещо нижчі показники мотивації застосування засад ед'ютейнменту та ретельного добору репертуару для вокального ансамблю у майбутній фаховій діяльності. Причиною цьому є спрямованість освітнього процесу на опанування загальних основ формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Таблиця 3.7

Результати підсумкового зрізу рівнів сформованості когнітивно-пізнавального компонента методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту у контрольній та експериментальній групах

Рівні	Контрольна група (n = 54)		Експериментальна група (n = 52)	
	К-ть учасників	%	К-ть учасників	%
Високий	34	62,96	22	42,30
Середній	14	25,92	15	28,84
Низький	6	11,11	15	28,84

Учасники експериментальної групи після застосованої нами в ході експерименту методики мають глибше уявлення про специфіку та принципи

майбутньої фахової діяльності з керування вокальним ансамблем та застосування засад ед'ютейнменту в означеному процесі.

Окрім загальних знань у контексті керування вокальним ансамблем ми досліджували і рівень розвитку певних специфічних умінь майбутнього керівника вокального ансамблю, що є необхідними для його успішної фахової діяльності. Це, зокрема, термінологічна та теоретична обізнаність, репертуарний кругозір, адаптивність, гнучкість та мобільність у роботі з вокальним ансамблем. До початку експериментального дослідження майже ніхто з учасників експерименту не міг правильно розтлумачити визначення поняття ед'ютейнмент та можливості його застосування у процесі роботи з вокальним ансамблем. Підсумковий зріз засвідчив значно кращі результати серед учасників експериментальної групи.

Порівняльний аналіз учасників експериментальної та контрольної груп за даним критерієм свідчить про нижчий рівень результатів учасників контрольної групи. Це проявляється в нижчому рівні термінологічної обізнаності, обмежених знаннях з репертуару для вокального ансамблю порівняно з учасниками експериментальної групи.

Таблиця 3.8.

Результати підсумкового зрізу рівнів сформованості комунікативно-ігрового компоненту методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту у контрольній та експериментальній групах

Рівні	Контрольна група (n = 54)		Експериментальна група (n = 52)	
	К-ть учасників	%	К-ть учасників	%
Високий	14	25,92	7	13,46
Середній	35	64,81	20	38,46
Низький	5	9,25	25	48,07

Реалізація третьої педагогічної умови (забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю з використанням соціальних мереж) створила сприятливе підґрунтя для успішної комунікації учасників експериментальної групи, незважаючи на всі зовнішні перешкоди та виклики сьогодення. Респонденти експериментальної групи вели активне обговорення фахових проблем, завдань, працювали над створенням ігрових ситуацій у соціальних мережах Facebook, Instagram, створювали колективні бесіди у месенджерах Viber та Telegram, обмінювалися думками під час відеоконференціях Zoom та Google Meet.

Порівняно з контрольною групою, серед учасників експериментальної групи відзначаємо більшу кількість випадків самокритики та прагнення до самовдосконалення. В бесідах та онлайн-конференціях спостерігався активний обмін думками, фахові дискусії, прагнення до урізноманітнення експериментальних завдань та самовдосконалення. У той самий час, учасники контрольної групи також користувалися зазначеними вище цифровими сервісами, але лише для обговорення алгоритму виконання певних освітніх завдань або обговорення тем, що не стосуються освітнього процесу. Причиною цього стала недостатня націленість студентів на фахову комунікацію в освітньому процесі.

Таблиця 3.9

Результати підсумкового зрізу рівнів сформованості діяльнісно-творчого компоненту методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту у контрольній та експериментальній групах

Рівні	Контрольна група (n = 54)		Експериментальна група (n = 52)	
	К-ть учасників	%	К-ть учасників	%

Високий	30	55,55	14	26,92
Середній	14	25,92	18	34,61
Низький	10	18,51	20	38,46

Під час експерименту студенти повинні були опанувати функціональні навички керівника вокального ансамблю (аналіз музичного тексту, аранжування та розкладання творів на партії тощо). Різниця між учасниками експериментальної та контрольної груп полягала в механізмах реалізації поставлених завдань. Учасники експериментальної групи знаходились в стані штучно створеного ігрового конфлікту, що через пробудження духу змагання сприяло кращому опануванню та засвоєнню відповідного освітнього матеріалу. Контрольна ж група навчалася за класичною схемою.

Реалізація опанованих здібностей та вмінь відбувалась у процесі проходження студентами вокально-ансамблевої практики та роботи з вокальними колективами. Учасники експериментальної групи проявили себе більш мотивованими, діяли впевненіше, мобільніше, більш цілеспрямовано.

Таблиця 3.10

Зведені результати підсумкового зрізу рівнів методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту у контрольній та експериментальній групах

Рівні	Контрольна група (n = 54)		Експериментальна група (n = 52)	
	К-ть учасників	%	К-ть учасників	%
Високий	27	50,00	14	26,92
Середній	18	33,33	18	34,61
Низький	9	16,66	21	40,38

Рис.3.2. Зведені результати початкового зрізу рівнів методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту в контрольній та експериментальній групах

Порівняння результатів початкового та контрольного зрізів контрольної групи дає змогу констатувати підвищення рівня сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю в цілому та за всіма визначеними компонентами зокрема, що свідчить про певну результативність традиційної системи освіти.

Поряд із тим, підвищення результатів за всіма компонентами в експериментальній групі має значно більше числове вираження, що свідчить про доцільність та ефективність застосування запропонованої методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Учасники експериментальної групи краще розуміють сутність, структуру та специфіку керування вокальним ансамблем – планування, контроль, моделювання та регулювання; краще усвідомлюють яким чином проводити роботу з кожним учасником вокального ансамблю зокрема та з колективом в цілому. Ми вважаємо, що саме засади ед'ютейнменту у формуванні методичної компетентності

майбутнього керівника вокального ансамблю уможливили такий кількісний та якісний приріст результатів серед учасників експериментальної групи.

Для статистичної перевірки даних, враховуючи особливості запропонованих респондентам анкет опитувань нами для обробки результатів обрано критерій χ^2 . Отримані зведені результати підсумкового зрізу рівнів методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту в контрольній та експериментальній групах були обраховані за формулою:

$$\chi^2 = N \cdot M \cdot \sum_{i=1}^L \frac{\left(\frac{n_i}{N} - \frac{m_i}{M}\right)^2}{\frac{n_i + m_i}{N + M}}$$

N – кількість учасників експериментальної групи;

M – кількість учасників контрольної групи;

L – кількість рівнів;

Критичні значення для критерію χ^2 при $\alpha = 0.05$

L-1	1	2	3	4	5	6	7	8	9
$\chi^2_{0.05}$	3,84	5,99	7,82	9,49	11,07	12,59	14,07	15,52	16,92

Отриманий у ході обчислень результат $= 8.93 \geq 5.99$ (що є критичним значенням для $L-1=2$) підтверджує ефективність запропонованої методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Висновки до розділу 3

Здійснена перевірка ефективності педагогічних умов і запропонованої методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту у три етапи.

Здійснено порівняння двох діагностувальних зрізів (констатувальний та контрольний), які засвідчили динамічне підвищення кожного із структурних компонентів методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

На основі результатів проведеного експериментального дослідження виявлено динамічне зростання сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, що підтвердило ефективність і доцільність упровадження в освітній процес закладів вищої мистецької освіти розробленого змістово-методичного забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

ВИСНОВКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У дисертації представлено результати теоретичного узагальнення та практичного вирішення проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, що знайшло відображення в перевірці ефективності розробленого та обґрунтованого змістово-методичного забезпечення формування означеного феномена у професії фахової підготовки майбутніх керівників вокальних ансамблів. Проведене дослідження й виконання всіх поставлених завдань дає підстави зробити такі висновки:

1. Проведений аналіз стану дослідженості проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту підтвердив актуальність обраної теми дисертаційного дослідження. Уточнено сутність понять «компетентність», «професійна компетентність керівника вокального ансамблю», «методична компетентність керівника вокального ансамблю». Уточнено, що методична компетентність керівника вокального ансамблю виступає як складник професійної компетентності і виявляється у наявності знань методологічних і теоретичних засад методики навчання, концептуальних основ, структури і змісту засобів навчання (підручників, навчальних посібників тощо), умінь застосовувати знання в педагогічній і громадській діяльності, готовності виконувати основні професійно-методичні функції (комунікативно-навчальну, розвивальну, гностичну тощо).

2. Визначено та обґрунтовано сутність та структуру методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, яка виступає як інтегрована якість особистості, що виявляється через здатність успішно здійснювати багатofункціональну музично-творчу і сценічно-виконавську діяльність і містить мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, комунікативно-ігровий та діяльнісно-творчий структурні компоненти.

3. Визначено та обґрунтовано засади (ключові положення) ед'ютейнменту: педагогічна інновація, що полягає в одночасному освітньому процесі та глибинному захопленні проблемою, отримання задоволення й утримання стійкого інтересу з використанням матеріальних, дидактичних і цифрових ресурсів; гейміфікація освітнього процесу з її функціями – підвищення ефективності освіти або роботи, направлення людської поведінки на подолання психологічних бар'єрів, спрямовування ігрових завдань на розв'язання проблемних ситуацій; диференціація понять «освітня розвага» та «розвага в освіті».

4. Розроблено критерії та показники сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту: спонукально-регулятивний (добір вокально-ансамблевих творів естетичної спрямованості з урахуванням засад ед'ютейнменту; прагнення визначати вплив репертуару на емоційний і духовний розвиток учасників вокального ансамблю; настановленість на інтеграцію засад ед'ютейнменту в процес роботи з вокальним ансамблем), когнітивно-інформаційний (наявність знань про методичну компетентність та ед'ютейнмент; міра обізнаності майбутнім керівником вокального ансамблю у фахових дисциплінах; володіння репертуарним тезаурусом для роботи з вокальним ансамблем), комунікативно-евристичний (ступінь володіння засобами ефективною комунікації з учасниками вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту; сформованість комунікативно-ігрових здібностей у процесі репетиційної та сценічно-виконавської діяльності; сформованість евристичного комунікативного мислення на основі інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору), операційно-творчий (здатність майбутнього керівника вокального ансамблю застосовувати набуті компетентності та засади ед'ютейнменту в практичній роботі з колективом; наявність умінь аранжування творів для вокального ансамблю; міра розвитку

організаторських здібностей у процесі репетиційної та сценічно-виконавської діяльності), визначено та обґрунтовано рівні (високий, середній, низький).

5. Розроблено змістово-методичне забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, а саме: принципи (науковості, систематичності та послідовності, доступності та індивідуалізації, наочності та емоційності, евристичності, поєднання ігрової та неігрової діяльності), форми (колективну роботу, групову роботу, індивідуальну роботу та самостійну роботу), методи (ігрові, неігрові та методи роботи, що можуть належати як до ігрової, так і до неігрової групи), засоби (вербальні (словесні) засоби навчання, навчально-наочні посібники, цифрові засоби навчання) педагогічні умови (стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; цифровізація освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та «хмарними» сервісами, забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту) та процедуру його впровадження на формувальному етапі дослідження.

6. Експериментально перевірено ефективність розробленого змістово-методичного забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Підтверджено ефективність запропонованої методики. Перевірка результатів експерименту з використанням методів математичної статистики (критерій χ^2) підтверджує ефективність та доцільність упровадження запропонованої методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту (отриманий у ході обчислень результат $= 8.93 \geq 5.99$ (що є критичним значенням для $L-1=2$)).

Здійснене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Подальші наукові пошуки доцільно спрямувати за такими напрямками: моніторинг фахової підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю; модернізація ОПП «Бакалавр» спеціальності 025.00.02 «Музичне мистецтво. Сольний спів» з урахуванням актуальних суспільних вимог та викликів; дослідження методологічних засад підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдієвський А.Т. Формування особистості на ґрунті національно-культурного відродження. Мистецтво у школі: зб. ст. упоряд. : І. М. Гадалова. Київ: УДПУ, 1996. Вип. І. С. 80–83.
2. Авшенюк Н.М., Десятов Т.М., Дяченко Л.М., Постригач Н.О., Пуховська Л.П., Сулима О.В. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах : теорія та практика : монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 280 с
3. Алексеєнко Т.Ф., Аніщенко Т.М., Балл. Г.О. Біла книга національної освіти України; за заг. ред. акад. В. Г. Кременя; НАПН України. К. : Інформ. системи, 2010.
4. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. Радянська школа. К. : 1973. 264 с.
5. Англійський словник комп'ютерних термінів. URL: <https://diasporiana.org.ua/slovniki-dovidniki/13943-ukrayinsko-angliyskiy-slovník-komp-yuternih-terminiv-i-anglo-ukrayinski-audio-vizualni-termini/> (дата звернення 18.08.2020р.)
6. Андріянов О.В., Татакі О.О. Формування інформаційно-комунікативної компетентності в процесі підготовки фахівців документно-інформаційної сфери. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2016. № 1. С. 50-55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2016_1_9 (дата звернення 25.06.2022р.)
7. Андрущенко В.П. Філософічність освіти: теорія, методологія, практика. Вища освіта України. 2008. т. 4. С.10–18.
8. Антонов В. Гармонійна Акме-особистість. Київ. 2014. 384 с.
9. Антонова О.Є., Маслак Л.П. Європейській вимір компетентнісного підходу та його концептуальні засади. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 81-109.

10. Антонова, О. Є. Концептуальні підходи до виділення ознак креативності. Креативна педагогіка. Наук.-метод. журнал (8). 2014. С. 59-67.
11. Аристова Л.С. Розвиток професійної компетентності учителя музичного мистецтва. Миколаїв. 2015.
12. Ашихміна Н.В. Педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх учителів музики. Педагогічні науки. 2019. Вип. LXXXVIII. Херсон: Херсонський державний університет, 2019. С. 78–83.
13. Бакуменко В.Д., Кравченко С.О. Методологія системних досліджень в державному управлінні : навч. посіб. К. : ВПЦ АМУ 2011. 116 с.
14. Брук Л.В., Фомін В.В. Формування методичної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі педагогічної практики. Professional Art Education Scientific Journal №1 (1) 2020. S. 43–49.
15. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходження до духовності. Київ: Либідь, 2006. 272 с.
16. Бех І.Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. (Т. 1-2). Чернівці: Букрек. 2015.
17. Бех І.Д. Діалог культур у психолого-педагогічному осмисленні. Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей, Вип. 5(9), Чернівці: Зелена Буковина. 2014. С. 26-29.
18. Бех І.Д. Духовність особистості у парадигмальному представленні. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді, Вип. 20(1), (с. 12-25). URL: <https://u.to/Yr3fFA2>. (дата звернення 22.05.2022р.)
19. Бех І.Д. Особистість у ціннісному зростанні. URL: https://lib.iitta.gov.ua/721448/1/%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_%D1%83%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%96%D1%81%D0%BD%D0

- [%BE%D0%BC%D1%83_%D0%B7%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%96.pdf](#) (дата звернення 24.01.2022р.)
- 20.Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності. Київ: Академ-видав. 2009. 248 с. (Серія «Альма-матер»)
- 21.Бех І.Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці. Педагогіка і психологія, 2009. № 2. С. 27 – 33.
- 22.Білоцерківська Н. Реформування вищої освіти в Україні: правові аспекти. Форум права, 4, 2016 с. 13-17.
- 23.Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. К. : Академвидав, 2007. 616 с.
- 24.Бибик С.П., Сюта Г.М. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання; за ред. С. Я. Єрмоленко. Харків : Фоліо, 2006. 623 с.
- 25.Биков В. Досвід: Цифрове навчальне середовище, цифрова компетентність учителя. URL: <https://www.facebook.com/u.esaccent/Dphotos/pfb.1809058149395875/18094061686027688/?type=3>. (дата звернення 22.02.2021р.)
- 26.Биков В., Лещенко М., 2016. Цифрова гуманістична педагогіка відкритої освіти, Теорія і практика управління соціальними системами, 4, 115-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2016_4_13 (дата звернення 20.09.2021).
- 27.Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
- 28.Бодрова Т. Особливості реалізації системно-інтегративного підходу в методичній підготовці майбутніх учителів музики. Естетика і етика педагогічної дії. 2015. Вип. 9. С. 19–31.
- 29.Бодрова Т.О. Методична підготовка майбутніх учителів музики в контексті універсальних принципів загальної та мистецької освіти.

- Innovative processes in education: Collective monograph. AMEET Sp. z o.o., Lodz, Poland, 2017. P. 26–39.
30. Бойчук Ю.Д. Культурологічний і аксіологічний підходи до формування еколого-валеологічної культури студентів педагогічних навчальних закладів/ Вісник НТУУ «КПІ». 2009. № 3. (Серія «Філософія. Психологія. Педагогіка»). С. 121–125.
31. Бондаренко Т. Визначення змісту, структури та етапів формування методичної компетентності у майбутніх вчителів біології. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2012. № 5(2). С. 150–155.
32. Бондаренко О. Ф. Суб'єктність як етичний вимір: у пошуках вітчизняної традиції у психотерапії. Людина. Суб'єкт. Вчинок : філософсько-психологічні студії (с. 52-69). Київ: Либідь. 2006. С. 52-59
33. Бондарчук О.І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності. Київ: Науковий світ. 2008.
34. Боятюк О.В. Безпековий вимір використання соціальних мереж в освіті : автореф. дис. ... канд. філ. наук : 09.00.10. Київ, 2016. 22 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12106/Boiatiuk.pdf?sequence=3&isAllowed=y> (дата звернення 10.10.2021)
35. Будник, О. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика. Дніпропетровськ: Середняк Т. К. 2014. 484 с.
36. Васянович, Г.П. Ноологія особистості: Львів: Сподом. 2012. 224 с.
37. Васянович, Г., Будник, О. Педагогічна еліта як феномен сучасності: духовно-моральний контекст. Лідер. Еліта. Суспільство, 1, 2017. С. 96-108.
38. Ващенко Г.Г. Загальні методи навчання. К. : Варта, 1997. 415 с.
39. Вей Сімін. Методика формування темпо-ритмічних виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на

- фортепіано : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2017. 23 с.
URL : http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/18604/Vei_Simin.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення 01.10.2021р.)
40. Велитченко Л. К. Методологічна сутність категорії підходу в науковому дослідженні. Психологія та педагогіка. 2009. № 2. С. 72–79.
41. Вербівський Д.С., Карплюк С.О., Фонарюк О.В. Цифрова компетентність майбутніх педагогів професійного навчання. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Випуск 198. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2021. С.78-82.
42. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. К. : ЦНЛ, 2003. 314 с.
43. Войтко В. Психологічний словник. (ред.). Київ. Київ: Вища школа, 1982. 389 с.
44. Воронкова В.Г. Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаційного суспільства. Гінея: науковий вісник, Вип. 93(2), 2015. С. 174-179.
45. Воронкова В.Г. Концепція розвитку проектно-орієнтовного бізнесу в умовах цифрової трансформації до smart-суспільства. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, 67, 2016. С. 122-134.
46. Вступне слово до проекту ТБЮНІНГ – гармонізація освітніх структур у Європі. Внесок університетів у Болонський процес URL: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf. (дата звернення 28.01.2022р.)
47. Гаврілова Л.Г. Професійна компетентність майбутніх учителів музики як педагогічний феномен. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2 (77) 2017.
48. Гаврілова Л., Топольник Я. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. Т. 61. № 5. С. 1–14

- 49.Галіч Т.О. Соціальні Інтернет-мережі та віртуалізація суспільного життя. Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства. 2010. Вип. 1. С. 145–152.
- 50.Генерук Г.Р. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/2414-0325.2019.6.816/244> (дата звернення 28.01.2022р.)
- 51.Гладуш В.А., Лисенко Г.І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : навч. посіб. Дніпропетровськ, 2014. 416 с.
- 52.Голік О.Б., Немченко С.Г. Рефлексивна культура. URL: <https://dspace.bdpu.org/bitstream/123456789/122/1/Nemchenko%20S.H.%2C%20Holik%20O.B.%20Refleksyvna%20kul%CA%B9tura.pdf> (дата звернення 30.10.2021)
- 53.Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія Досвіду. Вища освіта України. 2008. № 3. С. 23–30.
- 54.Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
- 55.Гончаренко С.У. Професійна освіта: словник : навчальний посібник, уклад. С.У. Гончаренко та ін. ; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ : Вища школа, 2000. 380 с.
- 56.Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге доповнене й виправлене. Рівне : Волинські обереги, 2011. 519 с.
- 57.Горбенко О. Критерії сформованості музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Наукові записки. Вип. 87. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. С. 56–61.

- 58.Горошкін І.О. Міждисциплінарна інтеграція як педагогічна умова формування мовної особистості майбутніх перекладачів. Наука і освіта, 2, 2014. С. 78–82.
- 59.Горський В. Біля джерел. Нариси з історії філософської культури України. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». 2006. 262 с.
- 60.Гребеник І.С. Формування цифрової компетентності майбутніх керівників навчальних закладів. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/2414-0325.2019.6.1725/243> (дата звернення 28.01.2022р.)
- 61.Гришук А.В. Словник українського педагога. Київ : КВІЦ, 2015. 236 с.
- 62.Державний стандарт початкової загальної освіти. URL: <http://mon.gov.ua/content/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0/derj-standart-rochatk-new.pdf>. (дата звернення 29.01.2022р.)
- 63.Добровольська А.М. Формування ІТ-компетентності майбутніх фахівців як педагогічна проблема. Фізико-математична освіта: науковий журнал. 2017. Вип. 3(13). С. 45–56.
- 64.Довгодько Т.І., Зелінський М.Ю., Корчук О.Ю. Місце України на ринку світових освітянських послуг: особливості та проблеми. Неперервна педагогічна освіта ХХІ століття, Вип. 9(14), 2018. С. 65-67).
- 65.Дубасенюк О.А. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія. За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 81–109.
- 66.Дубасенюк О.А., Іванченко А.В. Практикум з педагогіки: навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. 436 с.
- 67.Єрмаков І.Г., Шевцова С.М. Метод проєктів у контексті життєвих результатів діяльності учнів. Проєктна діяльність у ліцеї: компетентнісний потенціал, теорія і практика: Науковометодичний посібник. За редакцією С.М. Шевцової, І.Г. Єрмакова, О.В. Батечко,

- В.О. Жадька. Київ : Департамент, 2008. 520 с.
68. Жерновникова О. Психологічний аспект реалізації дистанційних освітніх технологій у навчальний процес майбутніх учителів математики. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Бердянськ, 2017. Вип. 2. С. 219–225.
69. Жигайло О, Гунза О. Формування методичної компетентності майбутніх вчителів початкових класів у процесі викладання дисциплін природничо-математичного циклу. Актуальні питання гуманітарних наук. Міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Випуск 4. Дрогобич: Просвіт, 2013. С. 184–190.
70. Заболотний В. Методична компетенція майбутнього учителя фізики як важлива складова професійної компетентності. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=ppsv_2013_7_26 (дата звернення 29.01.2022р.)
71. Заверуха О., Гасанов Р. Робоча програма навчальної дисципліни «Естрадний вокальний ансамбль». URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40282/> (дата звернення 28.01.2021р.)
72. Загороднюк В.Є. Паралелі у роздумах про медіаосвіту та ед'ютейнмент (технологія/стратегія «Освіта+розвага»). Наукові записки інституту журналістики. Том 57. 2014.
73. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 29.01.2020р.)
74. Зязюн І.А. Естетичні засади розвитку особистості / І.А. Зязюн // Мистецтво у розвитку особистості: монографія. За ред., передмова та післямова Н.Г. Ничкало. Чернівці: Зелена Буковина, 2006. С. 12-34.

- 75.Зязюн І.А. Освітній простір культури в педагогічній теорії. *Kstafcene zawodowe: pedagogika i psihologia. Професійна освіта: педагогіка і психологія*, VII, 2005. С. 35–46
- 76.Зязюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії. Київ: МАУП, 2000. 312с.
- 77.Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії. Київ: УФІМіБ, 1997. 302с.
- 78.Закон України «Про вищу освіту» 2014. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/ahou/1556-18#Text> (дата звернення 20.06.2019р.)
- 79.Каблова Т.Б., Румянцева С.В. Вокальний ансамбль як засіб комунікації. *Молодий вчений*. 2018. № 2 (54). С. 517–519.
- 80.Каленюк О.М. Використання методу моделювання в навчальній діяльності майбутніх художників-педагогів *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 7. С. 55–63.
- 81.Карташова Л.А., Бахмат Н.В., Пліш І.В.. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ITZN_2018_68_6_17.pdf (дата звернення 06.10.2021р.)
- 82.Каткова Т.І. Компетентний випускник – мета і результат діяльності вищого навчального закладу освіти. *Постметодика*. 2002, №2-3. С. 79–82.
- 83.Кевишас И. Узагальнення. Is: *Ugdymo dvasingumo raida. Kolektyvine monografija I Development of Spirituality of Education. Collectiv monograph. Sudare ir parenge Jonas KieviSas. - Vilnius: leidykla „Zuvedra“*, 2016. С. 256-261.
- 84.Кизима В. Образование как сизигический процесс. *Наукові і освітянські методології і практики*. Київ: ЦГО НАН України. 2004.

- 85.Кириленко Я. Робоча програма навчальної дисципліни «Вокально-ансамблева практика (безвідривна)» URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33261/> (дата звернення 16.12.2020р.)
- 86.Кириченко М.О. Інформаційно-семіотичні виміри інформації як головного тренду інформаційного суспільства. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, Вип. 68, Запоріжжя: РВВ ЗДІА. 2017. С. 57-67.
- 87.Ключові компетентності для навчання впродовж життя. Цифрова компетентність. URL: dystosvita.blogspot.com/2018/01/2018.html?m=1 (дата звернення 29.01.2022р.)
- 88.Ковтун Н. Маніпулятивні практики суспільною волею в умовах інформаційної глобалізації. Національні культури у глобалізованому світі. Київ, зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. 2017. С. 427-431.
- 89.Коновальська Л.О. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету . Педагогічні науки. 2013. № 3. С. 54-59.
- 90.Косінська Л.А. Методика формування сценічно-образної культури майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/34928/> (дата звернення 28.10.2021р.)
- 91.Концепція цифрової адженди України – 2020. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення 25.04.2021р.)
- 92.Кравченко Т.В. Формування педагогічної креативності майбутніх інженерів-технологів. Педагогіка та психологія: наука, реальність, застосування. Матеріали науково-практичної конференції (м. Харків,

- Україна, 20-21 квітня 2012 року). Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2012. С. 30–32.
- 93.Краснякова А.О. Цифрова компетентність користувачів інтернету: соціально- та політико-психологічні аспекти дослідження. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720460/1/%D0%A6%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.pdf> (дата звернення 29.01.2022р.)
- 94.Кремень В.Г. Біла книга національної освіти України. К., 2009. 185 с.
- 95.Кремень В.Г. Енциклопедія освіти. К. Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
- 96.Крутий К. Едьютейнмент: навчання як розвага. Дошкільне виховання. №1. 2017. С. 2–6.
- 97.Лимаренко В.І. Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту: порівняльний аналіз експериментального дослідження. НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 88, 2022, с. 131-134. ISSN 2311-5491
- 98.Лимаренко В.І. Критерії діагностування сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. № 10 (114), 2021, с. 231-243. ISSN 2414-9799 (Online), ISSN 2312-5993 (Print)
- 99.Лимаренко В.І. Ед'ютейнмент у формуванні цифрової компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. Педагогічна освіта: теорія і практика. Вип. 31 (2-2021). С. 292-301. ISSN 2309-9763
- 100.Лимаренко В.І. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОГО

ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА.
Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 83, 2021, с. 102-107. ISSN 2311-5491

- 101.Лимаренко В.І. Структурні компоненти методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі № 5, 2020, с. 49-53. ISSN 2518-766X.
- 102.Лимаренко В.І. Методична компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю: категоріальний аналіз проблеми. НАУКОВІ ЗАПИСКИ. Серія: Педагогічні науки. Вип. 189, 2020, с. 189-192. ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online).
- 103.Лимаренко В.І. Умови використання ед'ютейнменту та хмарних технологій у професійній мистецькій освіті. Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі № 3, 2018, с. 132-136. ISSN 2518-766X
- 104.Лимаренко В.І. Форми, методи та засоби формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Випуск 1, 2022, с.114-121. ISSN 2786-6912 (Online) ISSN 2786-6904 (Print)
- 105.Лимаренко В.І. Дистанційна форма навчання у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. *Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми, перспективи*. м. Умань, 21-22 жовтня 2021 року.
- 106.Лимаренко В.І. Ед'ютейнмент" та "хмарні технології" в освітньому просторі вищого освітнього мистецького закладу. *The challenges of academia in the modern digital world*: Матеріали міжнародної конференції м. Одеса, 3-5 жовтня 2018 року
- 107.Луговий В. І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні. Педагогіка і психологія. 2009. № 2. С. 13–26.

108. Лук'яненко В. В. Досвід упровадження дистанційного навчання для організації самостійної роботи студентів з англійської мови. Педагогічний процес: теорія і практика. 2014. № 2. С. 70–75.
109. Луцик Д. Дидактика початкової школи. Дрогобич: Просвіт, 2007. 172 с.
110. Лю Цяньнянь. Формування художньої компетентності майбутніх учителів музики та хореографії в педагогічних університетах України і Китаю : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2010. 22 с. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10277/Lyu%20Tsyantsyan.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 14.10.2021р.)
111. Манько В.М. Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін. Соціалізація особистості, 2, 2000. С. 153–161.
112. Мартиненко С.М., Хоружа Л.Л. Загальна педагогіка: Навч. посібник. К. : МАУП, 2002. 176 с.
113. Мачинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.
114. Михайличенко О.В. Основи загальної та музичної педагогіки: історія та теорія: Навчальний посібник (двомовний). Суми: вид-во «Козацький вал», 2009. 208 с.
115. Михайличенко О.В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія. Навч. посібник для студентів музичних спеціальностей. Суми: Вид-во «Наука», 2004. 210 с.
116. Михаськова М.А. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 Київ, 2007. 19 с.
117. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 5-е видання, доповнене і перероблене. К. 2007. 656 с.

118. Морзе Н.В. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес закладів ПТО. К. : Арт Економі, 2011. 168 с.
119. Морзе Н. В. Інформатична компетентність учнів може бути вищою від компетентності тих, хто їх навчає? (за матеріалами моніторингового дослідження з 14 інформатичних компетентностей випускників в Україні). Комп'ютер у школі та сім'ї. No 8.2010. С. 3-8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/komp_2010_8_212 (дата звернення 29.01.2022р.)
120. Морзе НВ., Кочарян А.Б. Модель стандарту ІКТ-компетентності викладачів університету в контексті підвищення якості освіти. Інформаційні технології і засоби навчання. №5. 2014. С. 27–39.
121. Мормуль А. Методична компетентність майбутніх вчителів гуманітарного профілю як педагогічна проблема. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Випуск 43. Педагогічні науки. Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2009. С. 176–179.
122. Мурована Н. Педагогічне керівництво розвитком професійної компетентності вчителів музики у післядипломній освіті : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06. Київ, 2008. 22 с.
123. М'ясоїд П.А. Курс загальної психології: підручник: у 2 т. К. : Алерта, 2011. Т. 1. 496 с.
124. Наливайко О. Визначення рівня сформованості цифрової компетентності здобувача освіти за допомогою програми «The digital competency wheel». Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 15–16 травня. 2019 р. Харків, 2019. С. 97–100.
125. Наливайко О. Формування інформаційно-цифрової компетентності як результату професійної підготовки студентів класичних університетів. Педагогічний альманах. 2018. Вип. 40. С. 129–134.
126. Наливайко О. Цифрова компетентність: сутність поняття та динаміка його розвитку. URL: <https://www.researchgate.net/publication/>

354234675_CIFROVA_KOMPETENTNIST_SUTNIST_PONATTA_TA_DI
NAMIKA_JOGO_ROZVITKU (дата зверення 28.01.2022р.)

- 127.Ніколаєв О.М., Рубаняк Л.А. Методична компетентність як одна із основних складових професіоналізму майбутнього вчителя фізики. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpkr_ped_2016_22_33.pdf (дата звернення 26.01.2022р.)
- 128.Ніколаї Г.Ю. Методологічні пошуки у сфері мистецької освіти. Актуальні питання мистецької освіти та виховання, 2013, Випуск 1 (1). С. 3–17.
- 129.Овчарук О.В. Інформаційно-комунікаційна компетентність як предмет обговорення: міжнародні підходи. Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору: посібник, за заг. ред. В. Ю. Бикова, О. В. Овчарук; НАПН України, Ін-т інформ. технол. і засобів навч. К.: Атіка, 2014. С. 7–16
- 130.Олексюк О.М. Концепт нелінійності у сучасному музично-педагогічному дискурсі. Наукові записки. Ред. кол. : В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Випуск 200. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. С. 39–44.
- 131.Олексюк О. М. Музична педагогіка: навч. посібник. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 248 с.
- 132.Олексюк О.М.. Модель технології тайм-менеджменту в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва Наукові записки. Серія: Педагогічні науки (195). 2021, с. 22-27.
- 133.Олексюк О.М. Національна ідентичність в університетській культурі: зовнішні виклики та внутрішні резерви Духовність особистості: методологія, теорія і практика : збірник наукових праць (2(104)). 2022, с. 75-83. ISSN 2707-7292

- 134.Олексюк О.М., Теряєва Л.А., Теряєв В. Особливості організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання. Освітологічний дискурс, 1 (40). 2023, с. 40-58. ISSN 2312-5829
- 135.Олексюк О.М., Ткач М.М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: навчальний посібник. Київ: Знання України, 2004. 264 с.
- 136.Олексюк, О.М. Принцип фрактальної гармонії в духовному саморозвитку музиканта-педагога. Educational Researcher, 2 (46). с. 925-934. ISSN 0013-189X
- 137.Онлайн довідник. URL: https://studme.com.ua/133402035647/psihologiya/potrebnosti_motivatsiya_psihicheskaya_regulyatsiya_povedeniya.htm (дата звернення 28.01.2022р.)
- 138.Орлов В.Ф. Теоретичні та методичні засади професійного становлення майбутніх учителів мистецьких дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 Київ, 2004. 45 с.
- 139.Освітньо-професійна програма 025.00.02 «Сольний спів» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Київського університету імені Бориса Грінченка 2017. 17 с. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/im/bak/2018/op_mm_ss_18-19.pdf (дата звернення 18.08.2019р.)
- 140.Освітньо-професійна програма 025.00.02 «Сольний спів» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Київського університету імені Бориса Грінченка 2021. 17 с. https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/im/bak/2021/op_p_mm_ss_bak_2021.pdf (дата звернення 05.01.2022р.)
- 141.Остапенко Н.І. Формування методичної компетенції майбутніх учителів музики у процесі професійної підготовки. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти. 2017. Вип. 22(2). С. 44–50.

142. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва: (теорія і методика викладання мист. дисциплін). К. : Освіта України, 2008. 274 с.
143. Пелех Ю.В. Ціннісно-смісловий концепт професійної підготовки майбутнього педагога : монографія; ред. М. Б. Євтух. Рівне : Тетіс, 2009. 398 с.
144. Пехота О.М. Освітні технології: Навчально-методичний посібник; під ред. О. М. Пехоти. К. : А.С.К., 2003. 255 с.
145. Плужник О.В. Формування цифрової компетентності у майбутніх фахівців із документознавства та інформаційної діяльності. URL: <http://ehsupir.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/6249/Pluzhnyk.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 25.01.2022р.)
146. Полубоярина І.І. Формування професійної компетентності майбутніх учителів музики в педагогічному коледжі : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2008. 21 с.
147. Помиткін Е.О. Духовний потенціал особистості: психологічна діагностика, актуалізація та розвиток. Київ: Внутрішній світ. 2015.
148. Попова А.Б., Сіненко О.О. Сутність і специфіка роботи у вокальному естрадному ансамблі. Імідж сучасного педагога. Вип. 3 (192). 2020. С. 98–101
149. Прищак М.Д. До питання комунікативного підходу в освіті. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2013. №1. С. 133–136.
150. Проворова Є.М. Теорія і методика методичної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва на засадах праксеологічного підходу. автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2018. 2 с. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/avtoref/D_26.053.08/aref_Provorova.pdf (дата звернення 10.10.2021р.)
151. Пройдаков Е. М. Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування. К. : Вид. дім "СофтПрес", 2005. 549 с.

152. Про затвердження Положення про Національну освітню електронну платформу : наказ № 523 від 22 травня 2018 р. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0702-18#Text> (дата звернення 24.01.2022р.)
153. Прохорова С.М. Поняття цифрової компетентності вчителя іноземної мови у світовому освітньому просторі, Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки, 4, 113-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2015_4_24 дата звернення 02.10.2021р.).
154. Процишина О.Ю. Формування методичної компетентності майбутнього викладача мистецької школи як науково-педагогічна проблема. / Науково фахове видання «Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах». Вип. №73. Т. 2. С. 152–156.
155. Процишина О.Ю. Структура методичної компетентності майбутнього викладача мистецької школи. Науковий збірник «Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі». Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; редкол. : Олексюк О. М. (наук. ред.), Хоружа Л. Л. (заст. наук. ред.), Бондаренко Л. А. (відп. секр.), Кевішас І. та ін. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. №5. С. 66–73.
156. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів; за ред. В. Б. Шапар. Харків : Прапор, 2009. 682 с.
157. Психологічний словник. Авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергеєнкова; За ред.. Н. А. Побірченко. 2007. 336 с.
158. Психологічний словник. Київ : Вища школа, 1982. 215 с.
159. Растригіна А., Кондратене Р. Деякі аспекти концепції духовності виховання. Естетика і етика педагогічної дні. Вип. 13. Київ: Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, 2016. С. 69-80.

- 160.Репетій С.Т. Засоби психодіагностики та розвитку креативного компонента духовності вчителя музики в системі післядипломної освіти. Нова педагогічна думка, 2, 2010. С. 73-77.
- 161.Репетій С.Т. Особливості психодіагностики духовно-творчої складової креативного компонента духовності вчителів музики в системі післядипломної освіти. Педагогіка і психологія професійної освіти, 2, 2012. С. 139-144.
- 162.Романовський О.Г., Пономарьов О.С. Розвиток лідерського потенціалу національної гуманітарно-технічної та управлінської еліти. Харків: ФОП Мезіна В. В. 2017. 292 с.
- 163.Руденька Т. М. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей засобами арт-педагогіки: дис... канд. пед. наук. Ж., 2017. 237 с.
- 164.Савченко Р.А. Музично-педагогічна компетентність вихователя та музичного керівника дошкільного навчального закладу: сутність та структура. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти. 2013. Вип. 15. С. 36–42.
- 165.Савчин М. В. Методологеми психології. Київ: Академвидав. 2013. 224 с.
- 166.Сайт бібліотеки Житомирського державного університету. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=http://eprints.zu.edu.ua/10430/1/%25D0%25A2%25D0%25BE%25D0%25B2%25D1%2589%25D0%25> (дата звернення 22.01.2022р.)
- 167.Самойленко О.І. Методологічні інтенції категорії «духовність» і методичне самовизначення сучасного музикознавства, Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського. Вин. 85: Духовна культура України: традиції та сучасність. Київ. 2010. С. 7-21.
- 168.Саух П.Ю. Сучасна освіта: портрет без прикрас. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2012.

- 169.Світайло С.В. Формування фахової компетентності майбутніх учителів музики у процесі диригентсько-хорової підготовки: дис... канд. пед. наук : 13.00.04. К., 2012. 277 с.
- 170.Семенова А.В. Словник-довідник з професійної педагогіки. Одеса: Пальміра, 2006. 272 с.
- 171.Семенов О.М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : монографія. Суми : ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2005. 404 с.
- 172.Сидорчук Н.Г. Порівняльний аналіз понять «компетенція» та «компетентність» як складних психолого-педагогічних феноменів. Проблеми освіти: збірник наукових праць. Спецвипуск. Вінниця-Київ, 2015. С. 78–81.
- 173.Синергетичне світобачення: наукові і педагогічні аспекти : монографія. Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. 177 с.
- 174.Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. К. : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
- 175.Сисоєва С.О. Формування цифрової інформаційної компетентності у майбутніх вчителів технологій засобами мультимедіа. Актуальні проблеми математики, фізики і технологічної освіти: зб. наук. пр. 2010. Вип. 7. С. 356–358
- 176.Словник української мови: в 11 т.; ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.. К. : Наукова думка, 1970–1980. Т. 4: ред. Бурячок А.А., Гнатюк Г.М., Доценко П.П.. К. : Наукова думка, 1973. 840 с.
- 177.Соснін О.В. Інформаційно-комунікативний менеджмент: зарубіжний і вітчизняний менеджмент. Київ. 2017. С. 275-313.
- 178.Стасько Г.Є. Вокальна підготовка майбутнього вчителя музики як основа удосконалення педагогічної майстерності: автореф. дис. ... канд. пед. наук 13.00.01. К., 1995. 20 с.

- 179.Стратан-Артишкова, Т.Б. Творчо-виконавська підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва: теорія і практика. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. 2014. Вип. 132. С. 31-34.
- 180.Стебльова К.К. Організація самостійної роботи студентів ВНЗ за допомогою засобів інформаційних технологій. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : збірник наукових праць. Харків : НТУ «ХПІ», 2012. Вип. 30–31. С. 315–323.
- 181.Тверезовська Н.Т., Сидоренко В.К. Методологія педагогічного дослідження: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 220 с.
- 182.Теряєва Л.А. Формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2019. 259 с. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/D_26.053.08/dis_Teryaeva.pdf (дата звернення 18.10.2021р.)
- 183.Теряєва Л.А. Інноваційні принципи навчання у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування. Науковий збірник «Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі». Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; редкол. : Олексюк О. М. (наук. ред.), Хоружа Л. Л. (заст. наук. ред.), Бондаренко Л. А.(відп. секр.), Кевішас І. та ін. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. №1. С. 117–122.
- 184.Ткаченко К. Формування методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі педагогічної практики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Слов'янськ, 2015. 22 с.
- 185.Томашівська М.М. Сучасні вимоги до професійної компетентності вчителя музики. Педагогічні науки. Вип. LXXXII Т. 2. 2018. С. 189–192
- 186.Федяй А.А. Особливості використання цифрової технології ед'ютейнменту в сучасних закладах дошкільної освіти. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1555/48.pdf> (дата звернення 15.09.2021р.)

- 187.Хоружа Л. Л. Компетентнісний підхід в освіті: ретроспективний погляд на розвиток ідеї. Педагогічна освіта : теорія і практика : збірник наукових праць К. : КМПУ ім. Б. Грінченка, 2007. № 7. (Серія «Психологія. Педагогіка»). 202 с.
- 188.Ціпан Т.С. Професійна компетентність сучасного вчителя. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/inuv_2016_3_22.pdf. (дата звернення 20.01.2022р.)
- 189.Цифровий ресурс «Цифрові технології – це майбутнє людства». URL: <http://hinews.pp.ua/kompyuteri/5035-cifrov-tehnologyi-ce-maybutnye-lyudstva.html> (дата звернення 10.01.2022р.)
- 190.Цюлюпа Н.Л. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього вчителя музики в процесі інструментальної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2009. 20 с.
- 191.Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти: підручник Володимир Черкасов. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. 528 с.
- 192.Чжан Няньхуа. Формування художньо-інформаційної компетентності студентів факультетів мистецтв у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін. Дис... канд. пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. Київ. 2017. 20 с.
- 193.Чумак О. Парадигма освіти XXI століття: інноваційні аспекти. URL: <https://ii.to/Yr7fFA> (дата звернення 05.01.2022р.)
- 194.Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Х. : Прапор, 2007. 640 с.
- 195.Шаров С.В. Самостійна робота як умова формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Сучасні тенденції розвитку української науки : матеріали Всеукр. наук. конф. (21–22 липня 2017 р.,

- м. Переяслав-Хмельницький). Переяслав-Хмельницький, 2017. № 5. С. 35–38
- 196.Шестоपालук О. Компетентнісний підхід у підготовці педагога Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті : досвід, перспективи. URL: http://ubgd.lviv.ua/konferenc/kon_ikt/plen_zasid/Shestopaluk.pdf (дата звернення 27.09.2022р.)
- 197.Шинкарук В.І. Філософський енциклопедичний словник та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.
- 198.Щолокова О.П. Категорія духовності у мистецькій освіті : компетентнісний аспект. Естетика і етика педагогічної дії : Збірник наукових праць. Київ-Полтава, 2011. С.127-136.
- 199.Щолокова О.П. Компетентнісна парадигма мистецької освіти. Педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей: зб. матеріалів ІХ Міжнар. пед. мистецьких читань пам'яті професора О. П. Рудницької. ред. І. Зязюн. Чернівці: Зелена Буковина, 2011. Вип. № 7. С. 53–55.
- 200.Щолокова О.П. Методика викладання світової художньої культури : підручник. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 61.
- 201.Юдзіюнок Н. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя у музично-інтерпретаційній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2011. 21 с.
- 202.Юридична газета онлайн. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshе/socialni-merezhi-yak-nezaminniу-instrument-komunikaciуi.html> (дата звернення 28.01.2022р.)
- 203.Ягупов В.В., Свистун В.І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. Наукові записки НаУКМА. Серія «Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота», 71, 2007. С. 3–8

204. Addis M. New Technologies and cultural Consumption. Edutainment Is Born. Bocconi University, 2002. 13 c.
205. Alhuay-Quispe Joel, Estrada-Cuzcano Alonso, Bautista-Ynofuente Lourdes. Analysis and data visualization in bibliometric studies. URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?origin=recordpage&eid=2-s2.0-85130301548&citeCnt=0&noHighlight=false&sort=plf-f&src=s&st1=methodical+competence&nlo=&nlr=&nls=&sid=9107e65b5ec9d8bb8973bdc2cf3a0162&sot=b&sdt=cl&cluster=scofreetoread%2c%22all%22%2ct&sl=36&s=TITLE-ABS-KEY%28methodical+competence%29&relpos=8> (дата звернення 30.01.2022р.)
206. Alfonzo Paige M., Teresa J. Sakraida, Marie Hastings-Tolsma. «Bibliometrics: Visualizing the Impact of Nursing Research». Online Journal of Nursing Informatics 18 (1). URL: <http://ojni.org/issues/?p=3093>. (дата звернення 30.01.2022р.)
207. Almind T.C., Ingwersen P.. 1997. «Informetric Analyses on the World Wide Web: Methodological Approaches to “Webometrics”». Journal of Documentation 53 (4): 404-26. <https://doi.org/10.1108/EUM0000000007205>. (дата звернення 30.01.2022р.)
208. Azzam Tarek, Stephanie Evergreen, Amy A. Germuth, Susan J. Kistler. «Data Visualization and Evaluation». New Directions for Evaluation. 2013 (139): 7-32. <https://doi.org/10.1002/ev.20065>. (дата звернення 30.01.2022р.)
209. Barr R. B., Tagg J. From Teaching to Learning. A New Paradigm for Undergraduate Education. URL: <https://cutt.ly/hwFWzN> (дата звернення 30.01.2022р.)
210. Bekh I.D. Conceptual Model of Self-Centeredness in Personality’s Spiritual Development and Education Process. Is: Ugdymo dvasingumo raida. Kolektyvine monografija I Development of Spirituality of Education. Collectiv monograph. Sudare ir parengė Jonas Kievisas. - Vilnius: leidykla „Zuvedra“, 2016. p. 40-52; 265-266.

211. Bhardwaj A. *New media and educational planning* / A. Bhardwaj. — New Delhi : Sarup & Sons, 2003. — 298 p.
212. Borrego Angel. 2014. «Altmétricas para la evaluación de la investigación y el análisis de necesidades de información». *Profesional de la Información* 23 (4): 352-58. <https://doi.org/10.3145/epi.2014.jul.02>. (дата звернення 30.01.2022р.)
213. Cadahia Subinas Alberto. 2016. «Aplicación web enriquecida para visualización científica». Madrid, España: Universidad Politécnica de Madrid. <http://oa.upm.es/43533/>. (дата звернення 30.01.2022р.)
214. Callon Michel, Jean-Pierre Courtial y Herve Penan. 1995. *Cienciometría: la medición de la actividad científica: de la bibliometría a la vigilancia tecnológica*. Gijón, España: Ediciones Trea. Chen, Chaomei. 2010. «Information Visualization». *Wiley Interdisciplinary Reviews: Computational Statistics* 2 (4): 387-403. <https://doi.org/10.1002/wics.89>. (дата звернення 30.01.2022р.)
215. Caravello M., Huertas-Abril C. A., & Gómez-Parra M. E. Improving Teachers' Digital Competence to Bridge the Language Gap. In C. Huertas-Abril, & M. Gómez-Parra (Eds.), *International Approaches to Bridging the Language Gap*. Hershey, PA: IGI Global. 2020. P. 67–82. (дата звернення 30.01.2022р.)
216. Cobo Manuel J., Antonio G. Lopez-Herrera Enrique, Herrera-Viedma y Francisco Herrera. 2011. «Science Mapping Software Tools: Review, Analysis, and Cooperative Study among Tools». *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 62 (7): 1382-1402. <https://doi.org/10.1002/asi.21525>. (дата звернення 30.01.2022р.)
217. Courtial Jean-Pierre, Michel Callon y M Sigogneau. 1984. «Is Indexing Trustworthy? Classification of Articles through Co-Word Analysis». *Journal of Information Science* 9 (2): 47-56.

- <https://doi.org/10.1177/016555158400900201>. (дата звернення 20.01.2022р.)
218. Delgado Lopez-Cozar, Emilio Daniel Torres-Salinas, Evaristo Jimenez-Contreras y Rafael Ruiz-Perez. 2006. «Análisis bibliométrico y de redes sociales aplicado a las tesis bibliométricas defendidas en España (1976-2002): temas, escuelas científicas y redes académicas». *Revista Española de Documentación Científica* 29 (4 SE-Estudios): 493-524. <https://doi.org/10.3989/redc.2006.v29>. (дата звернення 18.01.2022р.)
219. Diaz Maidelyn, Raudel Giraldez y Humberto Carrillo. 2016. «La Patentometría como herramienta de vigilancia para monitorear las colaboraciones tecnológicas de un dominio». En III Congreso Internacional de Información – INFOr 2016, La Habana, Cuba. La Habana, Cuba. <http://www.congreso-info.cu/index.php/info/2016/paper/view/44/50>. (дата звернення 10.01.2022р.)
220. DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens, 2018. Update Phase 1: the Conceptual Reference Model. November 15 URL: <https://binpo.com.ua/wp-content/uploads/2021/04/DigComp-2.0.pdf> (дата звернення 02.09.2021р.).
221. Donovan R., Henley R. *Principles and Practice of Social Marketing, an International Perspective*, Cambridge, 2010. 504 с.
222. Dvasingumas zmoгаus pasaulyje. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas. 2009
223. Eck Nees Jan van y Ludo Waltman. 2007. «Bibliometric Mapping of the Computational Intelligence Field». *International Journal of Uncertainty, Fuzziness and Knowledge-Based Systems* 15 (5): 625-45. <https://doi.org/10.1142/S0218488507004911>. (дата звернення 18.01.2022р.)
224. Ferrari A., *Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks*. Luxemburg: IPTS-JRC URL: <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC68116.pdf> (дата звернення 29.08.2021р.).

225. Foxon M. Training Manager Competencies: The standards (3rd Ed.) / M. Foxon, R. C. Richey, R. C. Roberts, T. W. Spannaus. Syracuse, NY: ERIC Clearinghouse on Information and Technology, 2003. 177 p.
226. Gardner H. Truth, beauty, and goodness reframed: Educating for the virtues in the 21st century. New York: Basic Books. 2011.
227. Gardner H. Truth, beauty, and goodness reframed: Educating for the virtues in the 21st century. New York: Basic Books. 2011.
228. Kardelis N. Paiinti ar supradi? Humanistikos ir gamtotyros akiraliai. Vilnius: VsJ «Naujasis Zidiny-Aidai». 2008
229. Kievisas J. Estetologija edukaciniy paradigmy virsmo kontekste. Vilnius: Pedagogika Nr. 102. - Vilnius, 2011. P. 157 - 159.
230. Kevishas J., Rastrygina, A. N. The becoming of a personality of a student in the context of the spirituality of upbringing. Мистецтво та освіта-. 3 (85), 2017. P. 3-5.
231. Kondratiene R., KieviJas J. Busimo specialisto koreguojama ugdymo dvasingumo raida studijij procese. Is: Ugdymo dvasingumo raida. Kolektyvine monografija. Development of Spirituality of Education. Collectiv momograph. Sudare ir parenge Jonas Kievisas. Vilnius: leidykla „Zuvedra“, 2016. p. 99-144.
232. Krumsvik R. Situated learning and digital competence. Education and Information. Technology URL: <http://www.icicte.org/Proceedings2013/Papers%202013/05-1-Krumsvik.pdf> (дата звернення 28.08.2021p.).
233. Lacayo V. Pop-culture with a purpose. Using edutainment media for social change. Oxfam Novib : KIC, 2008. 53 p.
234. Lymarenko Valerii. Edutainment in the formation of methodological competence of the future leader of the vocal ensemble. LAP LANBERT Academic Publishing, 2022. c. 218-233.

235. Martinkus, V. Ivairėjantys dvasingumo metmenys, arba estetologijos link. Kaunas: Soter. 2010
236. McClelland D. C. Testing for competence rather than for «intelligence». *American Psychologist*, 28(1), 1973. С. 1–14.
237. Mureika J. Estetologija. Estetikos enciklopedija. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. 2010. p. 174-181.
238. Ognevyuk V., Sysoieva S. Training of educational experts in Ukraine: experimental interdisciplinary program. *The advanced science journal* (6), 2015. pp. 98–103, DOI: 10.15550/ASJ.2015.06.098.
239. Okan Z. Edutainment: Is Learning At Risk? *British Journal of Educational Technology*. 2003. Vol. 34. Iss. 3. pp. 255–264. URL: <https://doi.org/10.1111/1467-8535.00325> (дата звернення 17.01.2022р.)
240. Rudenka T.M. Structure of the professional competence of future specialists of artistic professions. Scientific research and their practical application. Modern state and ways of development. 2013. URL: www.sworld.com.ua/konfer32/1141.pdf. (дата звернення 17.01.2022р.)
241. Rychen D.S. Definition and Selection of Competencies (DESECO): Theoretical and Conceptual Foundations. Strategy paper. Neuchatel, Switzerland: Swiss Federal Statistical Office, 2002. 27 p.
242. Scott C. The Futures of Learning 3: What kind of pedagogies for the 21st century? UNESCO Education Research and Foresight. Paris. [ERF Working Papers Series, no. 15 URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002431/243126e.pdf> (дата звернення 10.06.2021).
243. Schafer, D. Paul. *Secrets of Culture. A New Road Book*. Rock's Mills Press. 2015.

244. Wang Ya. Edutainment Technology – a New Starting Point for Education Development of China. Section T1B-5, 37th ASEE/IEEE Frontiers in Education Conference, 2007. WI, Milwaukee. C. 10–13.

ДОДАТКИ

Додаток А

Методики діагностики рівнів сформованості мотиваційно-ціннісного компонента формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

Тест №1

«Мотивація добору вокально-ансамблевих творів високохудожньої спрямованості на засадах ед'ютейнменту» (модифікація методики К. Замфір) для визначення мотивів добору вокально-ансамблевих творів високохудожньої спрямованості на засадах ед'ютейнменту майбутнім керівником вокального ансамблю

Інструкція. Прочитайте нижче перераховані мотиви добору вокально-ансамблевих творів високохудожньої спрямованості засобом використання ігрових технологій та дайте оцінку значущості для Вас за п'ятибальною шкалою (1 – у дуже незначній мірі, 2 – в достатньо незначній мірі, 3 – в середній мірі, 4 – у досить великій мірі, 5 – в дуже великій мірі).

Оцінити наступні мотиви:

1. Прагнення до здобуття позитивного іміджу колективу шляхом виконання вокальним ансамблем високохудожнього репертуару.
2. Прагнення до власного методичного зростання на творах високохудожнього репертуару із супроводом та акапельних творів.
3. Прагнення до використання ігрових технологій у процесі добору вокально-ансамблевих творів високохудожньої спрямованості.
4. Прагнення мотивувати учасників ансамблю до активної творчої діяльності стосовно добору й виконання високохудожнього репертуару.
5. Задоволення від самого процесу і результату роботи над добором високохудожнього репертуару розрахованого на концертно-конкурсну та культурно-просвітницьку діяльність вокального ансамблю.
6. Можливість найбільш повної самореалізації в процесі добору вокально-ансамблевих творів.
7. Мотивація до застосування цифрових технологій та «хмарних» сервісів для прослуховування різних варіантів музичних творів з метою подальшого їхнього опрацювання.
8. Прагнення до використання основних принципів відбору високохудожніх творів для вокального ансамблю.

9. Вплив вокально-ансамблевих творів високохудожньої спрямованості на створення комунікативного освітнього середовища.

10. Вплив творів високохудожньої спрямованості на формування сценічно-виконавської майстерності.

Методика обробки результатів. Підраховуються показники внутрішньої мотивації (ВМ), зовнішньої позитивної (ЗПМ), зовнішньої негативної (ЗНМ) відповідно до ключів: ВМ (оцінка пункту 6 + оцінка пункту 7); ЗПМ (оцінка пункту 1 + оцінка пункту 2 + оцінка пункту 5); ЗНМ (оцінка пункту 3 + оцінка пункту 4). Показником вираженості кожного типу мотивації буде число в межах від 1 до 5. На підставі отриманих результатів визначається мотиваційний комплекс особистості. Мотиваційний комплекс являє собою тип співвідношення між собою трьох видів мотивації: ВМ, ЗПМ, ЗНМ. До найкращих мотиваційних комплексів слід віднести два типи поєднання: $ВМ > ЗПМ > ЗНМ$ і $ВМ = ЗПМ > ЗНМ$. Найгіршим мотиваційним комплексом є тип $ЗНМ > ЗПМ > ВМ$.

Опитувальник № 1

«Уміння визначати вплив репертуару на емоційний і духовний розвиток учасників вокального ансамблю»

Інструкція. Дайте відповіді на питання («так» або «ні»).

1. Я вважаю, що на емоційний і духовний розвиток учасників вокального ансамблю впливає ідейно-художній зміст музичного твору.

2. Я вважаю, що на емоційний і духовний розвиток учасників вокального ансамблю впливають загальнолюдські та національні цінності закладені у змісті музичного твору.

3. Мене мало цікавить питання впливу репертуару на емоційний і духовний розвиток учасників вокального ансамблю.

4. Мене не цікавить емоційна сфера творів, які входять до репертуару нашого колективу.

5. Мені цікаво розуміти вокально-ансамблеві твори композиторів різних стилів і жанрів, які позитивно впливають на емоційний стан і сприяють духовному збагаченню особистості.

6. Мене цікавить українська народна пісня, яка своєю мелодичністю позитивно впливає на емоційний стан слухача.

7. Мені подобається за допомогою цифрових сервісів слухати виконання ліричних пісень, які позитивно впливають на емоційний стан виконавців і слухачів.

8. У роботі над вокальними творами мені подобається розкриття цілісності художнього образу, що позитивно впливає на емоційний стан слухача і його духовний розвиток.

9. Мені подобається за допомогою Веб-квестів обговорювати з однокурсниками особливості виконавського стилю вокальних колективів та визначати їхній вплив на емоційний стан слухача і виконавців.

10. Мені подобається виступати на сцені й відчувати позитивні емоції, які отримують слухачі від виступу колективу.

11. Під час виступів вокального ансамблю я намагаюсь у процесі сценічного виконання вокального твору передати емоційний зміст музичного твору.

12. Я постійно аналізую різні інтерпретації вокально-ансамблевих творів у виконанні українських та зарубіжних колективів на Веб-сайтах.

13. Мені подобається слухати музику за допомогою «хмарних» сервісів і відчувати її реальний емоційний вплив.

Методика обробки результатів. За відповідь «так» нараховується 2 бали, «не знаю» – 1 бал, «ні» – 0 балів. Низький рівень уміння визначати вплив репертуару на емоційний і духовний розвиток учасників вокального ансамблю – 10-14 балів, середній – 15-20, високий – 21-25.

Опитувальник № 2

«Настановленість на застосування засад ед'ютейнменту»

Інструкція. Прочитайте нижче перераховані вислови та дайте відповіді на питання («так» або «ні»).

1. Я вважаю, що настановленість на застосування засад ед'ютейнменту забезпечує саморозвиток майбутнього керівника вокального ансамблю.

2. Я гадаю, що засади ед'ютейнменту є засобом естетичного виховання особистості.

3. Мене цікавить механізм застосування засад ед'ютейнменту.

4. Мене мало цікавить механізм застосування засад ед'ютейнменту.

5. Мене не цікавить механізм застосування засад ед'ютейнменту.

6. Мені цікаво постійно дізнаватися про можливі нові варіанти застосування засад ед'ютейнменту.

7. Під час репетиційного процесу в керівника вокального ансамблю слабка мотивація на використання альтернативних креативних методів.

8. У процесі репетиційної роботи над вокально-ансамблевими творами мені не подобаються нетрадиційні методи роботи з колективом.

9. Мені подобається обговорювати з однокурсниками проблеми застосування засад ед'ютейнменту.

10. У процесі практичної діяльності з вокальним ансамблем мені подобається використовувати засади ед'ютейнменту.

11. Я аналізую різні підходи роботи з вокальним ансамблем на предмет наявності в них засад ед'ютейнменту.

Методика обробки результатів. Високий рівень спрямування на художньо-естетичні цінності творів вокально-ансамблевого мистецтва – 6–8 балів, середній – 4–6 балів, низький рівень спрямування на художньо-естетичні цінності творів вокально-ансамблевого мистецтва – 2–4 бали.

Додаток Б

Методики діагностики рівнів сформованості когнітивно-пізнавального компонента формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

Тест №3

Тестові завдання з метою виявлення рівня знань про сутність методичної компетентності та ігрових технологій майбутніх керівників вокального ансамблю

Інструкція. Прочитайте нижче перераховані мотиви виявлення рівня знань про сутність методичної компетентності та ігрових технологій майбутніх керівників вокального ансамблю та дайте відповіді на питання («так» або «ні»).

Оцінити такі мотиви:

1. Чи володієте Ви технологією планування методичної роботи з вокальним ансамблем?
2. Чи повною мірою Ви володієте методикою організації вокального ансамблю?
3. Чи готові Ви до моделювання різних ситуацій репетиційної роботи?
4. Чи готові Ви для застосування сучасних педагогічних технологій та інноваційних методів вокального навчання?
5. Як Ви вважаєте, чи достатньою мірою Ви володієте методикою роботи над вокальною партитурою?
6. Чи володієте Ви методикою ескізного опрацювання вокальних творів, емоційними висловлюваннями та полілогічним співом?
7. Чи проявляєте ініціативу в аранжуванні музичних творів для вокального ансамблю під час проходження виробничої практики?
8. Чи володієте Ви методикою інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору?
9. Обґрунтуйте значення видів ансамблів: унісонний, гармонійний, ритмічний, динамічний, штучний, поліфонічний.
10. Чи готові Ви до роботи над творами а capella?
11. Чи володієте Ви методикою театралізації вокально-ансамблевих творів?
12. Чи володієте Ви засобами створення сценічного образу?
13. Чи подобається Вам самостійно відшукувати потрібну додаткову інформацію про роботу з вокальним ансамблем?
14. Чи володієте Ви необхідними комунікативними здібностями для роботи з вокальним ансамблем?
15. Чи можете Ви назвати методистів у галузі музичного мистецтва, які досліджували ті чи ті питання роботи з вокальними ансамблями?

16. Чи можете Ви назвати композиторів, які писали твори для вокальних ансамблів?

17. Чи готові Ви до використання ігрових технологій у роботі з вокальним ансамблем?

18. Чи вважаєте Ви, що використання ігрових технологій та «хмарних» сервісів стимулює розумову діяльність, підвищує інтелектуальну активність, пізнавальну самостійність та ініціативність?

19. Чи використовуєте Ви в роботі з учасниками вокального ансамблю ігри?

20. Чи Ви знайомі з програмами Cubase, Adobe Audition, Garage Band, FL Studio, Finale, Sibelius, MuseScore?

21. Чи використовуєте Ви програмами Cubase, Adobe Audition, Garage Band, FL Studio, Finale, Sibelius, MuseScore у своїй роботі?

22. Мене не цікавлять програми Cubase, Adobe Audition, Garage Band, FL Studio, Finale, Sibelius, MuseScore, оскільки я не володію механізмом їх застосування.

Методика обробки результатів. Високий рівень виявлення знань про сутність методичної компетентності та ігрових технологій майбутніх керівників вокального ансамблю – 14–18 балів, середній – 10–14 балів, низький рівень виявлення знань про сутність методичної компетентності та ігрових технологій майбутніх керівників вокального ансамблю – 6–10 балів.

Опитувальник № 2

«Використання інноваційного, комп'ютерного та цифрового ресурсу в роботі над інтерпретацією музичних творів»

Мета методики опитування – визначити рівень використання інноваційного, комп'ютерного та цифрового ресурсу в роботі над інтерпретацією музичних творів на практичних заняттях або в період проходження виробничої практики.

Інструкція: прочитайте уважно запропоновані питання та у стислій формі дайте відповідь, якщо робота в цьому плані не проводиться поставте позначку «-».

Запитання до респондентів:

1. Які інноваційні музично-педагогічні технології Ви використовуєте в процесі роботи над інтерпретацією музичного твору?

2. Які комп'ютерні технології Ви використовуєте під час інформаційно-мистецтвознавчого ознайомлення з музичним твором (відомості про творчі

особистості композитора, автора літературного тексту, їхні ідейно-естетичних поглядів, стиль і жанр вокально-ансамблевого твору тощо?

3. Які музикознавчі, музично-теоретичні, вокально-педагогічні джерела під час інтерпретації музичного твору використовуються Вами за допомогою цифрового ресурсу та «хмарних» сервісів?

4. Які на Ваш погляд технології цифрового ресурсу варто використовувати керівникові вокального ансамблю в роботі над інтерпретацією музичного твору?

5. Які комп'ютерні технології Ви використовуєте в процесі музично-теоретичного аналізу, а саме: аналіз виражальних засобів музики, поезики, форми, динаміки, тембрового забарвлення, метроритмічні та темпово-агогічні тощо?

6. Які музично-педагогічні технології Ви використовуєте для осмислення художнього образу, розуміння творчого задуму авторів музичного та літературного тексту?

7. Чи володієте Ви навичками самостійного проєктування оригінального інтерпретаційного концепту вокально-ансамблевого твору?

8. Чи повною мірою Ви володієте навичками досягнення плавного голосоведення, чіткого виконання музичного малюнку, розгортання засобів динамічного розвитку під час репетиційного процесу?

9. Чи використовуєте Ви комп'ютерні технології та «хмарні» сервіси під час створення інтерпретаційного концепту музичного твору.

10. Чи завжди Ви реалізуєте інтерпретаційний концепт під час сценічного виступу?

Методика обробки результатів. Високий рівень виявлення знань стосовно використання інноваційного, комп'ютерного та цифрового ресурсу в роботі над інтерпретацією музичних творів – 7–10 балів, середній – 4–7 балів, низький рівень виявлення знань про використання інноваційного, комп'ютерного та цифрового ресурсу в роботі над інтерпретацією музичних творів – 2–4 бали.

Опитувальник № 3

для визначення сутності показника «Розширення репертуарного тезаурусу на засадах ед'ютейнменту» когнітивно-пізнавального компонента формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

Методика дозволяє виявити сутність репертуарного світогляду майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Інструкція. Методика включає 12 запитань. У запропонованому нижче бланку опитувальника Вам необхідно за 5-бальною шкалою провести самооцінку мотивів добору репертуару та розширення репертуарного тезаурусу майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Питання опитувальника:

1. Чи важливо майбутньому керівникові вокального ансамблю піклуватися про розширення репертуарного тезаурусу на засадах ед'ютейнменту? а) так, б) ні, в) частково.

2. Чи важливо майбутньому керівнику вокального ансамблю володіти принципами відбору репертуару? а) так, б) ні, в) частково.

3. Чи важливо для майбутнього керівника вокального ансамблю володіти комп'ютерними технологіями та запроваджувати «хмарні» сервіси при доборі репертуару? а) так, б) ні, в) частково.

4. Чи враховуєте Ви те, що репертуар має відповідати віковим категоріям та виконавським можливостям учасників ансамблю, їхній вокально-технічній підготовці та зацікавленості? а) так, б) ні, в) частково.

5. Чи намагаєтеся Ви обирати твори, для яких характерне органічне поєднання поезії та музики, збагачення поетичної образності засобами вокального мовлення та співу? а) так, б) ні, в) частково.

6. Чи враховуєте Ви, що в репертуарі повинні бути твори різноманітні за жанрово-стильовими ознаками (історичні, побутові, обрядові), за типами фактури (гармонічна, поліфонічна), видами підголосків (фальцетний, грудний) тощо? а) постійно, б) за потреби, в) не завжди.

7. Добираючи репертуар, чи спирайтеся Ви на український пісенний фольклор, записаний від його носіїв, та на обробки фольклорного мелосу? а) постійно, б) за потреби, в) не завжди, г) ніколи.

8. Чи враховуєте Ви, що в колективі повинно бути декілька концертних тематичних, класичних, жанрових, розважальних програм і твори а cappella? а) постійно, б) за потреби, в) не завжди.

9. Чи враховуєте Ви, що під час відбору репертуару необхідно враховувати музичний супровід (оркестрова чи акомпануюча група, фонограма)? а) постійно, б) за потреби, в) не завжди, г) ніколи.

10. Чи запроваджуєте Ви комп'ютерні технології та «хмарні» сервіси для підбору музичного супровіду? а) постійно, б) за потреби, в) не завжди, г) ніколи.

11. Чи намагаєтеся Ви збагатити репертуар танцювальними рухами або інсценізацією, вокально-хореографічними або вокально-музичними композиціями і чи використовуєте Ви для цього ігрові технології? а) так, б) ні, в) частково.

12. Чи повинні бути включені до репертуару обрядові пісні та пісні календарно-обрядового дійства? а) постійно, б) за потреби, в) не завжди, г) ніколи.

Ключ для перевірки результатів опитувальника:

вищий рівень: 6 і більше відповідей – «так» чи «постійно» (більшість останніх – «за потреби», «не завжди», «ніколи»);

середній рівень – різні поєднання «так», «за потреби», «не завжди», «ніколи», «ніколи» (однак не більше 1–3 «ніколи»);

низький рівень: 6 і більше відповідей – «ні», «ніколи» (більшість останніх – «за потреби», «не завжди», «ніколи»).

Додаток В

Методики діагностики рівнів сформованості діяльнісно-творчого компонента формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

Тест-опитувальник № 1

для визначення сутності показника «Здатність застосовувати знання, уміння і навички в практичній роботі» діяльнісно-творчого компонента формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

Методика дозволяє виявити рівень здатності застосовувати знання, уміння й навички у практичній роботі з метою формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, саморозвитку й самовдосконалення.

Інструкція. Тест-опитувальник включає 12 запитань. У запропонованому нижче бланку Вам необхідно за 5-бальною шкалою провести самооцінку здатності застосовувати знання, уміння й навички у практичній роботі з метою формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, саморозвитку й самовдосконалення.

Питання теста-опитувальника:

1. Чи вважаєте Ви необхідним майбутньому керівникові вокального ансамблю постійно поповнювати свої знання, уміння й навички для успішної роботи з вокальним ансамблем, у тому разі й на засадах ед'ютейнменту?

1 2 3 4 5

2. Чи вважаєте Ви, що для майбутнього керівника вокального ансамблю важливо мати досвід застосування аналітичних, прогностичних, проєктивних та рефлексивних умінь і навичок у роботі з колективом?

1 2 3 4 5

3. Чи вважаєте Ви, що у Вас сформовано ціннісне ставлення до задекларованих знань, умінь і навичок? 1 2 3 4 5

4. Чи вважаєте Ви, що для майбутнього керівника вокального ансамблю надзвичайно важливо розвивати мобілізаційні, інформаційні, розвивальні, орієнтаційні та перцептивні вміння й навички, використовуючи ігрові технології навчання? 1 2 3 4 5

5. Чи важливо, на Вашу думку, майбутньому керівникові вокального ансамблю вдосконалювати знання, уміння й навички із запровадження інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання в роботі з колективом? 1 2 3 4 5

6. Як Ви вважаєте, чи здійснюється саморозвиток і самовдосконалення майбутнього керівника вокального ансамблю у процесі концертної та сценічно-виконавської діяльності? 1 2 3 4 5

7. Чи вважаєте Ви, що робота над інтерпретацією музичного твору за допомогою цифрових технологій передбачає наявність аналітичних, прогностичних, проєктивних та рефлексивних умінь та позитивно впливає на розвиток музично-творчого мислення керівника вокального ансамблю?

1 2 3 4 5

8. Чи вважаєте Ви, що методична робота керівника вокального ансамблю за допомогою цифрових технологій та «хмарних» сервісів впливає на розвиток інтелекту, ініціативності, музичної творчості, естетичного смаку та інших рис особистості? 1 2 3 4 5

9. Чи вважаєте Ви, що вміння аналізувати, обґрунтовувати та віднаходити різні варіанти інтерпретації музичного твору будуть впливати на підвищення рівня методичної компетентності керівника вокального ансамблю та сценічно-виконавської майстерності колективу? 1 2 3 4 5

10. Чи вважаєте Ви, що вміння застосовувати та інтегрувати знання, уміння й навички в роботі з вокальним ансамблем допоможуть ефективності й мобільності концертно-сценічних виступів колективу та сприятиме власному розвитку вокально-виконавської майстерності? 1 2 3 4 5

11. Чи сприяє досвід роботи з вокальним колективом на засадах ед'ютейнменту музично-творчому самовдосконаленню керівника вокального ансамблю? 1 2 3 4 5

12. Чи вважаєте Ви цінним для керівника вокального ансамблю розвиватись і самовдосконалюватись у процесі участі в концертній та сценічно-виконавській діяльності? 1 2 3 4 5

Обробка результатів.

Підрахунок балів відбувається за схемою: 5 (65–80) – вищий рівень; від 3 до 4 (48–64 балів) – середній рівень; від 1 до 2 (12–47 балів) – низький рівень.

Тест-опитувальник № 2

для визначення сутності показника «Наявність умінь аранжування творів для вокального ансамблю» діяльнісно-творчого компонента формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

Методичний інструментарій дозволяє виявити рівень здатності перекладання хорових і сольних вокальних творів для різних складів вокальних ансамблів, застосування цифрових технологій для певних прийомів хорового письма з метою формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Інструкція. Тест-опитувальник включає 10 запитань. У запропонованому нижче опитувальнику Вам необхідно за 5-бальною шкалою провести самооцінку вміння аранжувати ансамблеві твори та «розкласти на партії» твори сольних виконавців з метою формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Питання теста-опитувальника:

1. Чи практикуєте Ви аранжування класичної музики для вокального ансамблю за допомогою сучасних електронних інструментів і маєте творчий підхід у відтворенні власного аранжувального продукту? 1 2 3 4 5
2. Якою мірою Ви володієте прийомами роботи із синтезатором, секвенсором, семплером, MIDI як комунікативною системою? 1 2 3 4 5
3. Чи завжди Ви складаєте план аранжування музичного твору (вибір тональності, динаміки, форми та змісту твору для аранжування тощо)? 1 2 3 4 5
4. Чи дотримуєтеся Ви основних принципів створення (аранжування) музичного твору, чи цей процес проходить стихійно? 1 2 3 4 5
5. Чи володієте Ви методикою аранжування творів різного рівня складності та чи володієте навичками використання різних музичних електронних приладів? 1 2 3 4 5
6. Чи володієте Ви технологією, яка дозволить за допомогою сучасних цифрових програм створити обробку музичного твору для вокального ансамблю, з яким Ви проходили виробничу практику? 1 2 3 4 5
7. Чи можете Ви охарактеризувати секвенсорні та автоаккомпануючі інструменти та здійснити за допомогою сучасних цифрових програм обробку музичного твору для вокального ансамблю? 1 2 3 4 5
8. Чи готові Ви переносити до файлу звук з компакт-диска, користуючись цифровим каналом та шляхом оцифровки музичного

матеріалу, використовуючи при цьому аналогові та цифрові методи, створити власній CD? 1 2 3 4 5

9. Чи володієте Ви програмним забезпеченням: Band-in-a-Box в MIDI-інформаційному блоці, Windows, програвачі Windows Media Player та Winamp, аудіоредактор Sound Forte, графічні нотні редактори Encore, Finale і Sibelius? 1 2 3 4 5

10. Здійсніть аранжування улюбленої народної пісні з використанням цифрових програм у різних стилях.

Обробка результатів.

Підрахунок балів відбувається за схемою: 5 (65–80) – вищий рівень; від 3 до 4 (48–64 балів) – середній рівень; від 1 до 2 (12–47 балів) – низький рівень.

Опитувальник № 4

для визначення сутності показника «Розвиток організаторських здібностей у процесі репетиційної та сценічно-виконавської діяльності» за діяльнісно-творчим критерієм формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту

Інструкція. Дайте відповіді на питання («так» або «ні»).

1. Чи багато у Вас однодумців, з якими Ви постійно спілкуєтеся з приводу готовності до роботи в якості керівника вокального ансамблю?

2. Чи берете Ви участь в організації та проведенні мистецьких заходів за участю вокальних колективів?

3. Чи обговорюєте Ви з товаришами результати проведення мистецьких заходів та виступи вокальних колективів на концертах, конкурсах, фестивалях та олімпіадах?

4. Чи обговорюєте Ви в колективі сценічно-концертні виступи вокального ансамблю?

5. Чи намагаєтеся Ви познайомитись із новими людьми на вокальних конкурсах, фестивалях, творчих проєктах тощо?

6. Чи впевнено Ви себе почуваєте, спілкуючись з товаришами під час обговорення концепту сценічного виступу вокального ансамблю?

7. Чи обговорюєте Ви в колективі репертуарну політику й відбір творів, над якими плануєте працювати?

8. Чи намагаєтеся Ви зберегти авторитет керівника ансамблю, чи проявляєте доброзичливість, витриманість, урівноваженість, творчу волю?

9. Чи намагаєтеся Ви зрозуміти кожного учасника вокального ансамблю, розвинути комунікативні здібності членів колективу?

10. Чи часто учасники колективу дотримуються Вашої думки стосовно інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору?

11. Чи берете ініціативу на себе під час роботи над вокальним репертуаром, чи проявляєте при цьому мобільність і самостійність?

12. Чи бувають у Вас конфлікти з учасниками вокального ансамблю під час роботи над вокальним твором?

13. Чи з'являються у Вас негативні емоції у процесі спілкування з товаришами з питань інтерпретації музичного твору?

14. Чи вважаєте Ви комп'ютерні ігрові технології засобом комунікації учасників вокального ансамблю?

15. Чи намагаєтеся Ви розвинути організаторські якості, а саме: доброту, гуманізм, ввічливість, порядність, врівноваженість, сталий гарний зовнішній вигляд, упевненість у фаховій діяльності, вміння вмотивувати учасників вокального ансамблю та грамотно організувати роботу колективу?

Методика обробки результатів. Високий рівень спрямування на художньо-естетичні цінності творів вокально-ансамблевого мистецтва – 6–8 балів, середній – 4–6 балів, низький рівень спрямування на художньо-естетичні цінності творів вокально-ансамблевого мистецтва – 2–4 бали.

Творчі завдання

1. Перед Вами поставлено навчальну проблему, а саме необхідно обрати хоровий твір із навчальної програми навчального хору. У разі, якщо обраний Вами хоровий твір великий за об'ємом, тоді необхідно визначитись із фрагментом цього твору для навчальної роботи. Висувайте ідеї щодо трактовки цього твору, його театралізації та обов'язково записуйте їх до бланку «Нотатки».

2. Здійсніть музично-теоретичний аналіз обраного хорового твору чи фрагменту. Перегляньте висунуті Вами ідеї щодо трактовки цього хорового твору. Задавайте собі такі питання: У чому схожість цих ідей? У чому їх розбіжність? Чи відповідають ці ідеї отриманим даним після проведення музично-теоретичного аналізу? Остаточо визначтесь з ідеєю щодо театралізації даного хорового твору. Поміркуйте, чи доцільним постане введення обраних Вами елементів театралізації.

3. Поставте собі такі питання: Чи розумію я змістову сутність даного хорового твору? Чи достатньо даних для реалізації обраної трактовки художнього виконання даного хорового твору? У яких напрямках мені необхідно здійснювати самостійний пошук? Занотуйте свої відповіді до бланку «Нотатки», і на цій основі здійсніть самостійний пошук, використовуючи музичну літературу, енциклопедії, можливості комп'ютеру та мережі Інтернет.

4. Визначте значимість отриманих даних, упорядкуйте їх. Поміркуйте над диригентськими прийомами, які необхідно використати під час навчальної роботи з хоровим колективом. Попрацюйте самостійно над диригентською технікою. Визначте вокально-виконавські труднощі в даному хоровому творі. Підготуйте план роботи з хоровим колективом. У разі, якщо для театралізації даного хорового твору необхідно скористатися наочністю підготуйте її.

5. Візьміть із собою на практичне заняття створений план роботи над обраним хоровим твором. Висловіть співакам навчального хору Вашу ідею щодо трактовки цього хорового твору, роздайте в разі необхідності їм певну наочність, елементи костюму, прості музичні інструменти. Можливо Ви запропонуєте одному зі студентів виконати соло на музичному інструменті в даному хоровому творі. Якщо Ваша трактовка містить ідею застосування засобів мультимедіа під час художнього виконання хорового твору, реалізуйте її. Виконайте разом зі співаками навчального хору даний музичний твір.

Додаток Д

Гра «Репертуарний ерудит»

Мета гри: мотивація майбутніх керівників вокального ансамблю до пошуку високохудожніх акапельних музичних творів та творів із супроводом для певного складу вокального ансамблю, що сприяло розвитку репертуарного світогляду відповідно до принципів відбору музичних творів.

Обладнання: комп'ютер, обладнаний широкоекранним монітором із роздільною здатністю; мікрофон для запису «озвучки»; комп'ютерна програма для запису аудіо; записник.

Структура гри

1. Ведучий розподіляє учасників на 2-3 команди, залежно від кількості учасників та роз'яснює правила гри:
2. Шляхом жеребкування команди визначають порядок виступу;
3. Ведучий задає умови раунду: використовуючи спеціально відібрані комп'ютерні програми, кожна команда має відібрати вокально-ансамблеві твори за встановленими принципами, які містять духовні та художньо-естетичні цінності:
  - твори для мішаного складу ансамблю із супроводом та акапельні (обробки народних пісень, класичний жанр, сучасна пісня);
  - твори для жіночого складу ансамблю із супроводом та акапельні твори (обробки народних пісень, класичний жанр, сучасна пісня);
  - твори для чоловічого складу ансамблю із супроводом та акапельні твори (обробки народних пісень, класичний жанр, сучасна пісня).
4. Командам надається 2 хв. на підготовку.
5. Команди, відповідно до результатів жеребкування презентують відібраний репертуар, що відповідає тематиці раунду. Після закінчення презентації творів попередньою командою у наступної є 10 секунд, щоб розпочати презентацію свого репертуару. В інакшому випадку, команда вибуває з гри до кінця раунду. За правильне виконання творчого завдання, яке відповідає умовам раунду, команда отримує 2 бали. Раунд продовжується до того часу, поки не залишиться лише одна команда. За перемогу в раунді команда додатково отримує 3 бали.
6. Ведучим визначається умова наступного раунду і змагання продовжується за участю всіх команд. Кількість раундів визначається ведучим і оголошується до початку гри.

Додаток Е

Гра «Вгадай мелодію»

Мета: розвивати слухові навички та цифрову компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю.

Обладнання: 2 комп'ютери (ноутбуки), мікрофон, навушники, програма запису голосу (звуковий редактор), звукова карта (за наявності).

Структура гри

1. Керівник вокального ансамблю обирає двох учасників, твір і партію для виконання.
2. Перший учасник одягає навушники, де звучить білий шум або певна музика. Другий учасник виконує визначений фрагмент твору, після чого запис розвертається від кінця до початку й поділяється на декілька фрагментів.
3. Перший учасник знімає навушники, слухає по черзі оброблені фрагменти і записує власний трек у такому вигляді, як він почув.
4. Запис першого учасника об'єднується в єдиний файл і знову розвертається від кінця до початку, щоб він став наближений до запису другого учасника. По завершенню цих маніпуляцій вмикається цілісна версія запису першого учасника і його завданням є визначити твір та партію, що виконувалася другим учасником.

Додаток Ж

Ділова гра

«Твори українських композиторів для вокальних ансамблів»

Ігрова мета: розподіл та виконання ігрових ролей у процесі реалізації ігрових дій, отримання необхідної кількості балів, уникнення штрафів, прийняття адекватних («розумних») рішень тощо.

Педагогічна мета: розвиток теоретичного й художньо-практичного мислення, вміння здобувати знання про життєдіяльність українських композиторів та їхню творчу діяльність, пропагувати морально-естетичні та духовні цінності закладнені у творах цих композиторів, розвивати методичні компетентності з метою пропаганди цих цінностей.

Обладнання – комп'ютер, музичні редактори, музичні енциклопедії, ігрові програми, комп'ютерні ігри, відео, кліпи.

Структура гри

1. Ведучий ознайомлює учасників із правилами гри: формується чотири команди по 5 осіб, кожна команда обирає вокально-ансамблевий твір українського композитора, прослуховує його і готує презентацію для колективного обговорення. Також призначається 3 члени журі, які будуть оцінювати виступ учасників. Учасники гри вибирають твір зі списку запропонованих композиторів:

- Семен Гулак-Артемівський
- Борис Лятошинський
- Мирослав Скорик
- Валентин Сильвестров
- Євген Станкович
- Володимир Івасюк
- Олександр Козаренко
- Іван Карабиць

Виступи оцінюються за шкалою від 5 до 10 балів;

2. Учасникам надається час для підготовки презентації з використанням Інтернет-ресурсів та цифрових програм. Кожній команді учасників надається час на презентацію вокально-ансамблевого твору.

3. Журі оцінює виступи учасників, підбиває підсумки та визначає переможців

Додаток 3

Гра «Адаптивний рок-н-рол»

Мета: розвивати когнітивні вміння та адаптивні навички інтерпретації вокально-ансамблевого твору та хореографічні вміння майбутнього керівника вокального ансамблю.

Обладнання: ноутбук, тюнер, секундомір, бланки оцінювання.

Структура гри

1. Ведучий ознайомлює учасників із правилами гри: кожен із учасників обирає вокальний твір для виконання та адаптує його під стиль «рок-н-рол» (вокальну складову та хореографічні рухи). Також призначається 3 члени журі, які будуть оцінювати виступ учасників за такими номінаціями:

- «Відчуття стилю»;
- «Вокальна майстерність»;
- «Хореографічна граційність»

Виступи оцінюються за шкалою від 1 до 10 балів;

2. Учасникам надається 10 хв. на підготовку. Кожному з учасників надається 3 хв. на презентацію вокально-хореографічної композиції.

3. Журі оцінює виступи учасників, підбиває підсумки та визначає переможців

Бланк оцінювання

Прізвище та ім'я учасника	Відчуття стилю	Вокальна майстерність	Хореографічна граційність

Творчий проєкт «Гармонізуй мелодію»

Мета: гармонізувати музичний твір за останньою версією музичного нотного редактора SIBELIUS 7.5 або його аналогів.

Обладнання: комп'ютер, музичні редактори, музичні енциклопедії, відео, кліпи.

Структура творчого проєкту

1. Кожен студент експериментальної групи самостійно вибирає мелодію пісні й, використовуючи певні види фактур інструментального супроводу (самостійний чи підтримуючий мелодію), гармонізує мелодію цієї пісні.

2. Вартісним вважається здатність втілювати у творчо-професійній діяльності знання про теоретичні основи інформаційних MIDI - технологій (робота секвенсорів для створення, запису, аранжування музичного матеріалу).

3. Послідовність дій при гармонізації мелодії пісні: визначення голосової органіки за типом і видом ансамблю, музичний виклад ансамблевої партитури, визначення фактури супроводу, транспонування в зручну тональність, визначення логіки функціональної відповідності ступеням гармонії, визначення форми пісні.

4. Виконати гармонізацію одно-двохголосної пісні з урахуванням фактури супроводу для жіночого або мішаного вокального ансамблю.

5. Виконати гармонізацію мелодії одноголосної народної пісні для вокального ансамблю з урахуванням ладотональних особливостей, де партії сопрано, альтів і басів вибираються з фактури акомпанементу.

6. Виконати гармонізацію мелодії народної пісні для чотириголосного вокального ансамблю з урахуванням гетерофонічного розспіву, у якому мелодія доручається сопрано.

6. Використання фігураційних (самостійних) видів фактур, а саме: мелодична, гармонічна, арпеджована, ритмічно-акордова.

7. Гармонізація мелодії з гетерофонічним феноменом підголоскового розспіву: нерегулярне розщеплення унісону, октавне дублювання (фальцетний підголосок), бурдон (виконання наспіву на фоні витриманого або повторювального на одній висоті звука), розвинена гетерофонія.

Додаток Л

Гра «Підтримай колегу або музична естафета»

Мета: розвиток слухових навичок та виконавської свободи майбутнього керівника вокального ансамблю.

Обладнання: таймер, ноутбук, записник.

Структура гри

1. Керівником вокального ансамблю обирається твір або декілька творів для виконання.
2. Учасники колективу поділяються на декілька (2-3) команд. До початку гри в кожній команді на рахунку 100 балів.
3. Встановлюється таймер на 5-10 хв. Обирається перший виконавець, який починає виконувати партію твору, відповідно до розподілення й виконує до зупинки керівника. Керівник у будь-який момент може зупинити будь-якого виконавця та вказати на того учасника ансамблю (в тій самій або іншій команді), який має якомога швидше продовжити виконання твору, при цьому партії виконання можуть відрізнятись. У момент вибору нового учасника до моменту початку співу запускається окремий секундомір. Затримка на секунду – -1 бал із початкової кількості.
4. Якщо вибрані твори виконані до кінця, виконання починається спочатку.
5. Після закінчення часу на таймері аналізуються результати і підраховуються штрафні бали. Також керівник ансамблю може на власний розсуд додати до 10 балів до результату команд за високу якість виконання. Відповідно, керівник має право відняти до 10 балів у команди за низьку якість виконання.
6. Провівши підрахунки, визначається команда-переможець.

Проведення такого змагання надасть членам вокального ансамблю більший ступінь виконавської свободи, оскільки у процесі вивчення твору доведеться звертати увагу не лише на власну вокальну партію, але й на всі інші. Дане змагання можна проводити як аудиторно, так і дистанційно. Однак, у випадку дистанційного проведення вносяться деякі корективи: перша секунда затримки не враховується як штрафний бал і сприймається як затримка зв'язку.

Модифікацією даної гри може бути процес контролю партій. У такому випадку порядок утворення команд відбувається так: кількісно – кожна команда має таку кількість учасників, скільки вокальних партій містить твір (твори) для виконання; якісно – по одному представнику з кожної вокальної

партії. Решта правил залишаються без змін, за виключенням того, що тепер одночасно виконуються не якась окрема партія, а вся вокально-ансамблева вертикаль. Дане змагання можна проводити в очній формі. Дистанційна форма проведення неможлива через різний ring (затримку) інтернет-з'єднання учасників змагання.

Додаток М

Гра

«Театралізація сценічного виступу вокального ансамблю»

Мета: виявлення знань, розвиток умінь і навичок майбутнього керівника вокального ансамблю стосовно використання інноваційного, комп'ютерного та цифрового ресурсу в роботі над театралізацією сценічного виступу учасників колективу.

Обладнання – комп'ютер, музичні редактори, музичні енциклопедії, ігрові програми, комп'ютерні ігри, відео, кліпи.

Структура гри

1. Для підготовки театралізованого проєкту сценічного виступу вокального ансамблю учасникам комп'ютерної гри пропонується створити дві команди.

2. Для продовження комп'ютерної гри доцільно розробити кожній команді сценічно-хореографічну структуру концертного номеру відповідно композиції та архітектоніки сценічного образу.

3. Першим завданням стало визначення особливостей драматургії концертного номера, а саме: теми, ідеї, конфлікту та наскрізної дії.

4. Друге завдання полягало у визначенні концепції та композиції концертного номера.

5. Наступним кроком вважається проєктування режисерського підходу до створення номеру, виявлення новизни змісту матеріалу, визначення нових незвичайно очікуваних аспектів, прогнозування незвичайного ракурсу у віддзеркалюванні сучасності.

6. Третім завданням стало обґрунтування експозиції та розвитку дії, визначення кульмінації та підведення до фіналу, як завершення дії.

7. Аналіз реалізації ідейно-тематичної спрямованості концертного номеру та реалізації режисерського задуму вокально-ансамблевого твору.

Методика обробки результатів. Високий рівень виявлення знань стосовно використання інноваційного, комп'ютерного та цифрового ресурсу в роботі над театралізацією сценічного виступу вокального колективу – 7–10 балів, середній – 4–7 балів, низький рівень виявлення знань про використання інноваційного, комп'ютерного та цифрового ресурсу в роботі над театралізацією сценічного виступу вокального колективу – 2–4 бали.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ**Наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України**

1. Лимаренко В.І. Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту: порівняльний аналіз експериментального дослідження. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2022. Вип. 88, с. 131-134. ISSN 2311-5491. DOI статті 10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.26 Вебпосилання на видання <https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/nc-88>

2. Лимаренко В.І. Критерії діагностування сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 10 (114), 2021, с. 260-272. ISSN 2414-9799 (Online), ISSN 2312-5993 (Print). DOI статті 10.24139/2312-5993/2021.10/260-272 Вебпосилання на видання <https://drive.google.com/file/d/1DYT118NIW1bc75325pQzVjZvy9COR8pl/view>

3. Лимаренко В.І. Ед'ютейнмент у формуванні цифрової компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Вип. 31 (2-2021). С. 292-301. ISSN 2309-9763. DOI статті 10.32626/2309-9763.2021-31.292-301 Вебпосилання на видання <http://pedosv.kpnu.edu.ua/issue/view/15095>

4. Лимаренко В.І. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 83, 2021, с. 102-107. ISSN 2311-5491. DOI статті 10.31392/NPU-

nc.series5.2021.83.21 Вебпосилання на видання <https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/nc-83>

5. Лимаренко В.І. Структурні компоненти методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі* № 5, 2020, с. 49-53. ISSN 2518-766X. DOI статті 10.28925/2518-766X.2020.5.9 Вебпосилання на видання <https://www.mmod.kubg.edu.ua/index.php/journal/issue/view/7>

6. Лимаренко В.І. Методична компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю: категоріальний аналіз проблеми. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Вип. 189, 2020, с. 189-192. ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online). DOI статті 10.36550/2415-7988-2020-189-1 Вебпосилання на видання <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/issue/view/13/17>

Публікації, у яких додатково відображені результати дослідження

7. Lymarenko Valerii. Edutainment in the formation of methodological competence of the future leader of the vocal ensemble. *Theoretical issues of Ukrainian culture and music Art* : monograph. LAP LANBERT Academic Publishing, 2022. с. 218-233.

8. Лимаренко В.І. Форми, методи та засоби формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Випуск 1, 2022, с.114-121. ISSN 2786-6912 (Online) ISSN 2786-6904 (Print). Вебпосилання на видання <https://sites.google.com/uica.education/nayka/nayka-arhiv/%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D1%96%D1%8F-%D0%BD%D0%B7-1?authuser=0>

9. Лимаренко В.І. Дистанційна форма навчання у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. *Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи* : матеріали VIII Міжнар. наук-практ. конф. м. Умань, 21-22 жовт. 2021 р. МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т

мистецтв та ін. ; голов. ред. Терешко І.Г. ; відпов. ред. Калабська В.С. ; редкол. : Бикова О.В., Музика О.Я., Радзівіл Т.А., Семенчук В.В.. Умань : Візаві, 2021. с. 101-107. Вебпосилання на видання <https://drive.google.com/file/d/1VmouqishLM07HmZo9SEaO5FIOfhLGqwP/view>

10. Лимаренко В.І. Умови використання ед'ютейнменту та хмарних технологій у професійній мистецькій освіті. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. № 3, 2018, с. 132-136. ISSN 2518-766X. DOI статті 10.28925/2518-766X.2018.3.132133 Вебпосилання на видання <https://mmod.kubg.edu.ua/index.php/journal/issue/view/4>

11. Lymarenko Valerii. Edutainment and «cloud technologies» in the educational space of the higher educational arts institution. *The challenges of academia in the modern digital world: international conference proceedings*. Odesa. 2018. p. 21-22

Додаток П

Перелік науково-методичних та науково-практичних конференцій, де здійснювалась апробація отриманих результатів дослідження:

Міжнародний рівень:

- «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2019);
- Міжнародна наукова конференція «Формування сучасної наукової думки» (Кропивницький, 2020);
- Міжнародна науково-практична конференція «Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін» (Умань, 2020);
- Міжнародна науково-практична онлайн конференція «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ століття» (Київ, 2019-2023);
- Міжнародна науково-практична конференція «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи» (Умань, 2020, 2021);
- Міжнародна наукова конференція «Педагогіка у міждисциплінарному вимірі: андрагогічні засади сучасної вищої освіти» (Zoom, 2020);
- Міжнародна науково-практична конференція on-line «Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін» (Умань, 2021);
- Міжнародна студентська науково-практична конференція «Митець з українською піснею в серці» (2021);
- Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Молодь, освіта, наука та мистецтво» (Умань, 2021);
- Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Музична та педагогічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2021).

Всеукраїнський рівень:

- Всеукраїнська студентська наукова конференція «Актуальні проблеми мистецької освіти і художньої культури» (Київ, 2020);
- Всеукраїнська студентська наукова конференція «Мистецька освіта у контексті євроінтеграційних процесів» (Умань, 2021).

Довідки про впровадження

Міністерство освіти і науки України

**НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ**

 вул. Графська, 2, м. Ніжин, Чернігівська обл., 16602
 тел.: (04631) 7-19-67, факс: (04631) 2-53-09
 e-mail: ndu@ndu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125668

23.06.2022 № 04/537

На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження матеріалів дисертаційного дослідження *Лимаренка Валерія Ігоровича* «Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки у навчальний процес Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Упродовж 2021-2022 рр. на кафедрі вокально-хорової майстерності навчально-наукового інституту мистецтв імені Олександра Ростовського Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя відбувалося впровадження результатів експериментального дослідження В.І. Лимаренка щодо проблем формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Запропоновані автором методологічні підходи до розгляду складних проблем сучасної музично-педагогічної науки та розроблена ним методика отримали схвальні відгуки студентів та викладачів. Елементи дослідницької програми В.І. Лимаренка набули практичного застосування в діяльності викладачів диригентсько-хорових дисциплін.

Апробація результатів переконує, що основні концептуальні положення дослідження відповідають тенденціям розвитку вищої освіти України, соціальному замовленню суспільства та можуть бути використані в практиці роботи вищих навчальних закладів. Обґрунтовані автором теоретичні й методичні рекомендації є своєчасними. Цілеспрямованість і систематичність роботи, що базувалася на дотриманні виявленої сукупності педагогічних умов, забезпечили результативність запропонованої системи, а саме: стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; орієнтація на цифровізацію освітнього процесу з наявним «хмарним» методичним забезпеченням та «хмарними» сервісами; забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Упровадження результатів в експериментальних умовах сприяло підвищенню результативності навчання студентів, зростанню їх мотивації в оволодінні професією вчителя музичного мистецтва та багатогранності формування професійно-особистісного досвіду майбутніх фахівців.

Обговорення результатів проведеної роботи на засіданні кафедри вокально-хорової майстерності (протокол засідання кафедри №14 від 31.05.2022 р.) підтвердило ефективність запропонованої аспірантом В.І. Лимаренком методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Ректор університету

Олександр Самоїленко

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

вул.Ст.Бандери, 12, м. Рівне, 33028, тел. (0362) 63-42-24, факс (0362) 62-03-56
E-mail: rectorat@rshu.edu.ua, код ЄДРПОУ 25736989

24.06.2022р № 01-12/28

На № _____ від _____

АКТ

про впровадження результатів дисертаційного дослідження Лимаренка Валерія Ігоровича на тему «Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Упродовж 2021-2022 рр. на базі Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету відбувалося впровадження результатів експериментального дослідження аспіранта кафедри музикознавства та музичної освіти Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка Лимаренка Валерія Ігоровича щодо проблем формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Використані в дослідженні автором методологічні підходи до розгляду складних проблем сучасної педагогічної науки та розроблена методика отримали схвальні відгуки студентів та викладачів.

Запропонована методика набула практичного застосування в діяльності викладачів вокальних та музично-теоретичних дисциплін.

Практичне значення одержаних результатів переконує, що основні концептуальні положення дослідження відповідають тенденціям розвитку вищої освіти України, соціальному замовленню суспільства та можуть бути використані в практиці роботи закладів вищої мистецької освіти: обґрунтовані автором теоретичні та методичні рекомендації є своєчасними; цілеспрямованість і систематичність навчально-виховної роботи, що базувалася на дотриманні виявленої сукупності педагогічних умов, забезпечили результативність запропонованої методики.

Впровадження результатів в експериментальних умовах сприяло підвищенню результативності студентів, зростанню їх мотивації в оволодінні професією керівника вокального ансамблю та багатогранності формування особистісно-фахового досвіду студентів.

Обговорення результатів проведеної роботи на засіданні кафедри хорового диригування підтвердило ефективність запропонованої аспірантом Лимаренком В.І. методики і рекомендовані для подальшого використання (протокол №5 від 27 травня 2022 р.).

Акт виданий для подання до спеціалізованої вченої ради.

Ректор

[Handwritten signature]

Руслан Постоловський

Директор Інституту мистецтв РДГУ

[Handwritten signature]

Ярослав Сверлюк

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

"ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО"

65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26. Тел.: (048) 753-08-53; факс: (048) 723-40-98

E-mail: pdpu@pdpu.edu.ua

від 21.06.2022 № 825/24
на № _____ від _____

АКТ

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження Лимаренка
Валерія Ігоровича на гему «Формування методичної компетентності
майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
011 – Освітні, педагогічні науки**

Упродовж 2021-2022 рр. на базі факультету музичної та хореографічної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» відбувалося впровадження результатів експериментального дослідження аспіранта кафедри музикознавства та музичної освіти Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка Лимаренка Валерія Ігоровича щодо проблем формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Упровадження здійснювалося в процесі опанування студентами дисципліни «Методика і практика роботи з вокально-хоровими ансамблями». Особлива увага була приділена практичній реалізації запропонованої методики дисертаційного дослідження, а саме активізації освітнього процесу за допомогою застосування на заняттях спеціальних ігрових ситуацій, сучасних цифрових та «хмарних» сервісів, що були запропоновані автором. Завдяки штучно створеним умовам конкуренції вдалося сформувати стійкий інтерес серед викладачів та студентів, що сприяло підвищенню ефективності засвоєння запропонованого матеріалу.

На кафедрі диригентсько-хорової підготовки факультету музичної та хореографічної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» були обговорені найбільш цікаві аспекти запропонованої аспірантом методики, а саме: використання інноваційних

принципів (науковості, гуманізму, системності та послідовності, паритетності, доступності та індивідуалізації, наочності та емоційності) та підходів (аксіологічного, синергетичного, герменевтичного, компетентісного, культурологічного, міждисциплінарного, системного, комунікативного), обґрунтованість визначених у дослідженні педагогічних умов (стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, орієнтація на цифровізацію освітнього процесу з наявним «хмарним» методичним забезпеченням та «хмарними» сервісами, забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж, активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту).

Обговорення результатів проведеної роботи на засіданні кафедри диригентсько-хорової підготовки (протокол № 9 від 27.04.2022) підтвердило ефективність обґрунтованих педагогічних умов та розробленої методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, викладених у дисертаційному дослідженні Лимаренка Валерія Ігоровича.

Акт виданий для подання до спеціалізованої вченої ради

Проректор з питань якості роботи

Завідуючий кафедрою
диригентсько-хорової підготовки

Ганна МУЗИЧЕНКО

Олена НОВСЬКА

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

Вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ,
Україна, 04053, тел./факс: +380 44 272-19-02
kubg.edu.ua, e-mail: kubg@kubg.edu.ua
ЄДРПОУ 02136554

EXECUTIVE BODY OF KYIV CITY COUNCIL
(KYIV CITY STATE ADMINISTRATION)

**BORYS GRINCHENKO
KYIV UNIVERSITY**

18/2 Bulvarno-Kudriavska St., Kyiv,
Ukraine, 04053, tel./fax: +380 44 272-19-02
kubg.edu.ua, e-mail: kubg@kubg.edu.ua

16.05.2023 № 25/1-Н

На № _____ від _____

АКТ

про впровадження результатів дисертації

Лимаренка Валерія Ігоровича

«Формування методичної компетентності майбутнього керівника

вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту»,

поданої на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

У період з 2021 по 2022 рр. в освітній процес Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка було впроваджено матеріали дисертації Лимаренка Валерія Ігоровича «Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Використовуючи теоретичні положення, В.І.Лимаренко розробив та впровадив в освітній процес змістово-методичне забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, а саме: принципи (науковості, систематичності та послідовності, доступності та індивідуалізації, наочності та емоційності, евристичності, поєднання ігрової та неігрової діяльності), форми (колективна робота, групова робота, індивідуальна та самостійна робота), методи (ігрові, неігрові та методи роботи, що можуть належати як до ігрової, так і до неігрової групи), засоби (вербальні (словесні) засоби навчання, навчально-наочні посібники, цифрові засоби навчання) і педагогічні умови (стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; цифровізація освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням і «хмарними» сервісами, забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізація самостійної

роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту).

Основні результати дослідження В.І.Лимаренка упроваджено в освітній процес Інституту мистецтв, зокрема навчальних дисциплін: «Камерний ансамбль», «Естрадний вокальний ансамбль», «Постановка концертного номеру», та у процес проходження здобувачами першого (бакалаврського) рівня вокально-ансамблевої практики.

З результатами проведеного дослідження В.І.Лимаренком розроблено діагностичний інструментарій визначення рівня сформованості мотиваційно-ціннісного, когнітивно-пізнавального, комунікативно-ігрового та діяльнісно-творчого структурних компонентів методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, а також змістово-методичне забезпечення, що містить сценарії театралізованих, музичних, дидактичних та ділових ігор («Репертуарний ерудит», «Вгадай мелодію», «Твори українських композиторів для вокальних ансамблів», «Адаптивний рок-н-рол», «Підтримай колегу або музична естафета», «Театралізація сценічного виступу для вокального ансамблю»), що уможливорює використання результатів дисертації Валерія Лимаренка у процесі фахової підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю, зокрема під час вивчення дисциплін «Камерний ансамбль», «Естрадний вокальний ансамбль», «Сценічна майстерність», «Хореографія», «Сольний спів», «Робота з концертмейстером над вокальним репертуаром», проходження практики (концертної, педагогічної, вокально-ансамблевої), а також буде доцільним для підготовки фахівців спеціальності 025 Музичне мистецтво. Основні положення дослідження можуть бути використані викладачами мистецьких спеціальностей закладів вищої освіти.

Результати впровадження дисертаційного дослідження В.І.Лимаренка були затверджені на засіданні кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка та рекомендовані до подальшого впровадження (протокол №7 від 16 травня 2022 р.).

Акт виданий для подання до разової спеціалізованої вченої ради.

Проректор з наукової роботи
доктор філологічних наук, професор

Наталія ВІННІКОВА